

HALASI MÁRIA

Az utolsó padban

REGÉNY
MÓRA FERENC KÖNYVKIADÓ BUDAPEST, 1974
RÉBER LÁSZLÓ RAJZAIVAL
HARMADIK KIADÁS
© HALASI MÁRIA, 1963

1.

Kati az ablakban ült, hátát nekivetette az ablakfának, lábát a szemközti deszkához támasztotta, és a rácson keresztül az udvarra bámult. No, sok néznivaló nem akadt ezen az udvaron; Laki néni macskája a szokott helyén, a házmesterlakás küszöbén trónolt, a betonozott udvar közepén meg egy kanális ásított, mintha unná maga körül az öreg házat. Kati éppen ezt a kanálist nézte és körülötte azt a vékony, több ágra szakadt folyócskát, amelyik lassan csordogált a lejtős betonon. Ezért a pár csepp vízért csinált akkora botrányt Laki néni!

Kati fényes, fekete szeme gondterhelten vizsgálta az udvart. Kilöttyintette a vizet az ablakon keresztül. No és? Nem mehetett ki a konyhaajtó elé, mert ez a nyavalyás Rudi bezárta. Laki néni azt kiabálta: ott a konyhában a csap, öntse a lefolyóba a piszkos vizet. Hát nem mindegy? Nehéz megérteni ezeket a pesti felnőtteket. Otthon egészen más volt az élet!

Először is nem volt az ablakon rács. Kati megkérdezte Böske nénitől, minek ez a rács.

– Földszinti a lakás, nyáron, ha nyitva tartjuk az ablakot, bárki beugorhat – ez volt a válasz.

Különös ez a Böske néni! Nem érti, hogy az egészben az a legjobb, hogy bárki beugorhat. A múlt nyáron is, persze ez még otthon történt, már mindenki mélyen aludt, Sanyó is, Rudi is, a nagymama meg a nagypapa úgy horkoltak, hogy remegett a takaró, Laci pedig még nem volt otthon – mert Laci a vendéglőben muzsikál, és későn jár haza – , mikor egy dobbanás, mintha egy nagybögőt elejtettek volna, és valaki ezt ordította:

– Hujujuj!

A Maró, Rudi barátja beugrott az ablakon. Kati azonnal felpattant, és úgy kacagott, de úgy kacagott, hogy a sparhelten hagyott lábosok összekoccantak. A Maró meg forgott, kezében egy borosüveggel, és csak kiabált, amíg hozzá nem vágta egy cipőt. Kati ezen még jobban nevetett, nagymama meg kizaskolta Marót, és megígérte neki, ha még egyszer ilyen tréfát csinál, eltöri a piszkavasat a hátán.

Ó, a nagymama! Hogy szeretett Kati kijárni vele a piacra, ahol a nagymama mogyorót és dióbelet árul meg vaníliát és borsot is, de erről nem szabad beszélni. Hajnalban, ha azt mondta: „Kati, gyere ki velem a piacra” – még a kakasok sem kukorékolnak, de ő mégis boldogan felpattant. A kirakodást szerette a legjobban; egy nagy batyuból sok kis batyut szedegettek elő. A legkövőbb kis batyuban tartották a mogyorót, ez volt egyébként a legszebb zsák: piros kockás, mint a Nagyhajúék ágyneműje. A Nagyhajúéknak ugyanis ágyneműjük is van, igen spórolós népek. Kicsi, kék csíkos volt a vaníliás zsák, de ezt soha nem pakolták ki, a nagy batyuban hagyták, és csak annak adtak belőle, aki külön kért. A dióbél nem érdekes, az zsákszínű zsákban volt, a kanárieledel azonban már sokkal izgalmasabb: a vászonzacskó egyik fele kék pöttyös, a másikon pedig gyerekek karikáznak. Kati mindig a pöttyös felét fordította a vevők felé, hogy a karikázós maradjon belül. Nagymama egy felfordított lánán üldögélt, Kati meg a batyura telepedett, és az asztal alól figyelte, mi történik. Nagymama vékony hangon sipította:

– Diót, ’gyorót, kanárieledelt tessék! Mennyit adhatok?

Kati tudta, hogy semennyit se, mert az az asszony, akit nagymama rá akart beszélni a ’gyoróra, annak esze ágában sincs vásárolni. Láta a lábáról. Ha csak megáll valaki, az semmit sem vesz; ha az egyik lábát megmozdítja, gondolkodik a dolgon; ha meg előrelelenti, akkor minden rendben van, nagymama rásózza a tavalyi mogyoróját.

Kati kucorgott az asztal alatt, és figyelte a lábakat. Jött egy pár poros csizma, az ellenkező oldalról fekete gombos cipő közeledett. Olyan hirtelen állt meg a csizma meg a cipő egymással szemben, mintha leragadtak volna. Néhány percig úgy maradtak, aztán a csizma megperdült, és a cipő mellett folytatta az útját.

Egyszer egy fehér liba úszott el Kati orra előtt. A szomszéd asztalig úszott, aztán visszaúszott.

Lebegett egy darabig, majd kosarastul lehuppant a földre. A liba jobbra-balra fészkelődött, mintha méltatlannak találná magához a kosarat, aztán csak ráhajtotta a csőrét a kosár szélére. Gondolkodott. Hamarosan ki is eszelt valamit, mert egyszer csak kizöttyent a kosárból. Kati előrehajolva bámulta. Azt gondolta, mindjárt megrázza magát, és gyönyörű szép királyleánnyá változik. De nem rázta meg magát. Átbillegett a túloldalra, és eltűnt a zöldségárusok asztala alatt. Eközben a kosaras asszony Kati feje felett azon vitatkozott a nagymamával, hogy a dióbél avas, adja olcsóbban.

„Hát ha avas neki, minek akarja megvenni?” – gondolta Kati, és nagyon örült, hogy az asszony libája világgá ment.

Aztán egy fekete szvetteres kar lenyúlt, vagy kétszer belekalimpált a levegőbe, majd megragadta a kosár fülét nagy erővel. Nyomban visszajettette.

– Hol a libám?! – süvöltötte az asszony.

Csizmák, cipők, sőt még mezítlábak is körülvették a kosarat, forogtak, topogtak, billegtek, igazán csak a Laci hiányzott a hegedűjével, hogy muzsikáljon is nekik. Aztán egy nadrágszárhoz tapadva megjelent a liba bánatos feje, és a sok láb szétszaladt Kati szeme elől.

Ahogy ott ült a rácsos ablakban, elszibbadt a lába. Megpróbálta kilógatni két vasrúd között, de sehogy se sikerült. Olyan dühös lett, hogy beleharapott a rácsba, s ha az történetesen nem vasból, hanem kolbászból van, Kati menten elrágja, aztán uzsgyi! – meg sem áll a pályaudvarig. Felpattan az első vonatra, s úgy hazautazik, hogy Budapest őt soha többé nem látja.

Hogy örülne a Fagylaltos Jani! Kati biztos volt benne, hogy még te sem lépne otthon a vonatról. Jani már a kezébe nyomna néhány fagylaltos poharat, s elárasztaná szapora beszédével:

– Segítsd csak árulni – mondaná —, a mozdony felé vigyed, két forint darabja, ne felejtse el, két forint!

Jani ezt minden alkalommal elmondta, és Kati minden alkalommal nyugodtan meghallgatta. Pedig...

Pedig valahányszor nem figyelt oda a nagymama, Kati kiszivárgott az ajtón, s meg sem állt az állomásig, ahol Fagylaltos Jani már teljes fegyverzetben, jeges vödörrel a kezében s a szokott, fehér vászonkabátjában várta. Az a vászonkabát őszintén szólva olyan alapon volt fehér, mint amilyen alapon Buba Kálmán vigyázó volt az iskolában. Mert Buda éppannyit haszontalankodott, mint a többi gyerek, de a tanító bácsi egy szép napon mégis kinevezte vigyázónak. Jani is kinevezte a vászonkabátot fehérnek, különben soha senki nem vetemedett volna arra, hogy fehérnek titulálja. Ugyanis a szivárvány minden színe pompázott rajta: három esztendő változatos fagylalttermése, vaníliától az eperig. Még csokoládéfoltok is tarkították a kabátot, pedig Kati nem emlékezett rá, hogy valaha is árultak volna csokoládét.

Jani biztosan most is kezébe nyomná a kis papírpoharakat, s ha továbbrobog a pesti gyors, Kati választhatna magának egy vaníliát vagy egy őszibarackot.

Aztán hazarohanna az akácson át, mert úgy közelebb. A régi téglagyár romjai mögül már látszik az utcájuk, a Kormos utca. Igazában nem Kormos, hanem Dankó utcának hívták, ezt névtábla is igazolja a legszélső házon, de odahaza mindenki csak Kormos utcának ismeri.

Betoppanna a konyhába, nagymama fel se nézne a babválogatásból, úgy mondaná: – Soká csavarogtál!

Kati meg ráborulna nagymama ezerráncú, zsíros, fekete szoknyájára, és megfogadná:

– Soha többé nem megyek el!

Kati úgy nekikeseredett, hogy ha nem jut eszébe hirtelen a pesti pályaudvar, nyomban sírva fakad.

Igazán nem volt könnyű elfeledkezni nagy bánatáról, hogy mindnyájan itt hagyták, mert Böske néni dolgozik, papa intéz valamit a kosárfonó szövetkezetben, ahol ezután munkát kap,

Rudi meg Sanyó kimentek a téglagyárba jelentkezni, őt meg egyszerűen becsukták.

Még szerencse, hogy eszébe jutott a pályaudvar! Kár volt Pestre költözködni, az igaz, de a pályaudvar megérte! Otthon egy héten keresztül sem történik annyi minden, mint a Keletiben egy óra leforgása alatt. Mikor lekászálódtak a vonatról, Kati ránézett a papára, és azt kérdezte:

– Hát a kalapod?

Már éppen vissza akartak szállni mindnyájan, hogy előkerítsék a kalapot, amit Kati születésének örömeire vett a papa éppen tíz esztendővel ezelőtt, s ha már ennyi esztendőn át ragaszkodott hozzá, nem akarta a vonatnak ajándékozni, Rudi már meg is fogta a kapaszkodót, mikor a vonat elindult – visszafelé. Rohantak utána, ahányan voltak, elől a papa, utána Rudi, mögötte Sanyó, leghátul meg Kati lihegett. Egy vasutas az ablakban állt, és úgy nevetett, hogy majdnem kipottyant az ablakon. Kati szeme rávillámlott.

„Persze, neked a fejedben van a kalapod – gondolta mérgesen – , de a szegény papa tízesztendő kalapja odavan!”

A vonat lassított, Rudi felugrott rá, Kati meg egyszer csak azt vette észre, hogy egy csapat kék inges, fehér képű óriás fiú körülveszi, olyan örömmel, mintha egyenesen azért utaztak volna ide, hogy őt, Lakatos Katit megleljék. Megfogták a vállát, összevissza beszéltek valami ismeretlen nyelven, s a szöke fejükkel úgy bólogattak, mintha azt próbálnák ki, nem esik-e le a nyakukról. Kati nagyon fülelt, hátha kiveszi a beszédükből, mit akarnak, de csak egyetlen szónak volt értelme az egészben: többször is elismételték, hogy: „klejn”. Így hívták otthon, a piacon, a használtlószerzőm-árust.

Kati észbe kapott: hova tűntek a papáék ? Itt hagyták őt egyedül ? Mit csináljon ezzel a sok kék inges óriással, mikor ők a Lakatos Böske nénihez igyekeznek a Wesselényi utcába ? Ez a Budapest nagyon nagy város, a rengeteg utca között hogyan fog egyedül ráakadni a Wesselényi utcára ? Kicsúszott az óriások köréből, és már majdnem sírt, mikor egy magas, kék szemű lány elébe állt. Az előbb még sehol se volt, mintha most bújt volna ki a földből, mint egy hirtelen nőtt virág. Igen, olyan volt, mint egy virág; bő fehér szoknyájában egy szál margarétához hasonlított.

„Nini, margaréta” – örvendezett magában Kati, s egyszerre elfelejtette a papáékat.

A lány megszólította: — De szép szemed van!

Kati mosolygott, mint mindig, ha nem tudott mit válaszolni.

– Szeretném, ha nekem is ilyen fényes, fekete szemem volna – folytatta a lány.

Kati udvariasan vállat vont; neki semmi kifogása az ellen, hogy a lány fekete szemeket hordjon, bár őszintén szólva sokkal jobban illik hozzá a kék.

– Akarsz egy forintot ? – kérdezte újra a lány.

Kati bólintott, de most már teljesen kiábrándult a lányból; hogy lehet ilyen számárságot kérdezni, persze hogy akar! Mit gondol, olyan sok forintja van neki? Ha lenne is, a Rudi rég elszedte volna valamennyit.

Nyújtotta a kezét a pénzért, aztán gyorsan kereket oldott.

A kijáratnál talált rá a papáékra. A papa a batyuján ült, és cigarettát sodort, Sanyó vakarózott, Rudi pedig a papát gyötörte, hogy neki is adjon a dohányából. Egy vasutas megállt mellettük, Kati majdnem felkiáltott; azt hitte, Balog bácsi, az otthoni forgalmista, de aztán látta, hogy ennek nincs bajusza. Ezek az egyenruhások úgy hasonlítanak egymáshoz, mintha rokonok lennének.

– Menjenek a váróterembe! – ripakodott rájuk.

– Miért menjünk a váróterembe – kérdezte a papa – , mikor mink a Wesselényi utcába akarunk menni?

– Akkor hagyják el a pályaudvar területét, ott a villamosmegálló! – mutatott ki egy csodálatosan forgalmas, zajos térre.

Elhagyták a „pályaudvar területét”, ahogy a vasutas tanácsolta, s ott álltak tanácstalanul a

zsivajgó nagy tér közepén. Melyik villamosra szálljanak? És egyáltalán, melyik megálló felé induljanak? Amerre csak néztek, mindenütt ott virított a sárga tábla, s a villamosok olyan izgatottan rohagáltak összevissza, hogy Kati ilyen nyüzsgést csak lakodalomkor látott. A papa meg, szegény, azt se tudta, hol áll a feje. Sanyónak lekent egy pofont, mert egy mérlegen ugrált, Rudit lehordta, mert mire a Sanyóval végzett, ő tűnt el, hogy egy üvegbódében cigarettát vegyen, s ezalatt nem elpárolgott az a haszontalan Kati!

Hosszú csövet vett észre a tér közepén, egy öreg bácsi őrizte, gondolta, amíg a papa kiveszekszí magát, megkérdezi, hogy az micsoda,

- Csillagvizsgáló – felelte a bácsi, de rá se nézett Katira,
- De ilyenkor nincsen csillag – ellenkezett a kislány.
- Nincsen – nyugodott bele a bácsi.

– Este pedig, ha feljönnek a csillagok, hazamennek az emberek, nem? – okvetetlenkedett tovább Kati.

- Haza – bölintott a bácsi.

Kati a csőre akasztott táblát méregette: „Csillagvizsgálás egy forint” – ez állt rajta. Aztán tovább kérdezősködött:

- Akkor mégis ki vizsgálja a csillagokat?
- Senki – válaszolta az öregember.

Kati kis marka már megizzadt, olyan erősen szorította a forintot, amit a margarétától kapott. Hirtelen mondta ki:

- Én megvizsgálom – és gyorsan a bácsi kezébe nyomta a pénzt.

Szeméhez illesztette a csövet, az ég kellős közepe felé irányította, s nézte a végtelen kékséget. Azt érezte, amit nagyon régen, amikor a mama még élt, s bebugyolálta az égszínkék selyemsálgájával. Csupa kék volt minden. Világos, áttetsző kék – mint a boldogság.

Arra rezzent össze, hogy Böske néni rákiáltott a szobából. Vajon hogyan jöhetett be?

– Látom, bezártak, megérdemled, te lustaság! Kisöpörhettél volna, ahelyett hogy itt gunnyasztasz az ablakban!

És már fordult is ki a konyhába seprűért. Aztán visszajött, az asztról lerázta a morzsákat, és közben tovább dohogott:

– Mi lesz veletek, ha elutazom? Megesz benneteket a piszok. Pedig milyen rendes asszony volt az anyád. Ha látná szegény, hogy a gyerekei egy söprüt nem fognak a kezükbe!

Két széket feltett az asztal tetejére, hogy alatta is összehúzza a szemetet.

– Kíváncsi vagyok, fogsz-e rendesen iskolába járni, mert addig nem megyek el, amíg be nem íratlak!

Ezt olyan vészjósló hangon mondta, hogy Kati rémülten tapadt az ablakrácsához.

Böske néni a szekrény alól előhúzott egy törölgetőrongyot, levette a székeket az asztról, megtörölgette, aztán az egyiket odaállította a szekrény elé, felállt rá, hogy a szekrény tetejét is letörölje. Már a magasban matatott a ruhával, mikor felkiáltott. Kati leugrott ijedtében az ablakpárkányról. Úristen, Böske néni biztosan egy siklót talált, a Nagyhajú Laci mesélte, hogy a mamája egyszer kígyót látott a konyhaszekrényben.

De Böske néni csak a bejelentőlapokat találta meg. Dühösen lobogtatta Kati orra előtt:

– Nem megmondtam, hogy vidd át a házmesternéhez? Hányszor kell elismételnem valamit?! Majd olyan büntetést zúdítanak a nyakatokba, hogy csak úgy ropog! Ki tette ezt ide?

Kati hallgatott. Minek bosszantsa Böske néni azzal, hogy ő tette oda reggel, nehogy Rudi belecsomagolja a tízórai zsíros kenyerét. Kár lett volna érte, majdnem három napig tartott, amíg minden kis rubrikába beleírtak valamit. Böske néni már a második este összegyűjtötte a családot. Rudi hangosan olvasta a kérdéseket:

„Apja neve?” „Lakatos Gyula.” A toll hegye kétfelé korcsolyázott, Rudi úgy rányomta a papirosra. Böske néni nekiállt új tollat keresni. Mikor már Rudi azt remélte, abbahagyhatja az írást, talált egy tollhegyet a fal és a padló közé szorulva. Biztosan az előző lakó felejtette ott – gondolta Kati – , mert Böske néni ugyan eldugja a kristálycukrot, de a tollat bizonyára nem ő rejtette készakarva a padlóba.

Rudinak folytatnia kellett az írást. „Foglalkozása” – ez állt közvetlenül az „apja neve” alatt.

– Ide az apám foglalkozását vagy az enyémet kell írni? – morfondírozott Rudi.

Erre még Böske néni se, tudott válaszolni, de a családi határozat úgy döntött, hogy mivel a papának van foglalkozása – kosárfonó – , Rudinak meg nincsen, a papáét írják be a rubrikába.

Böske néni most Kati kezébe nyomta a bejelentőlapokat.

– Nyomban szaladj vele át Laki nénihez!

Kati egy pillanatig habozott, mert eszébe jutott a délutáni vízkilötytyentés meg a házmester néni vastag karja. De mikor Böske néni arcába nézett, már egy pillanatig se habozott tovább.

Laki néni kinyitotta az ajtót. Úgy nézett a kislányra, mintha nem hinne a tulajdon szemének. Kati figyelmét nem kerülte el ez a pillantás, de azért nem tudott ellenállni a kísértésnek; becsúszott a félig nyitott ajtón. Már délután is eszébe jutott, hogy egyszer meg kéne nézni Laki néni konyháját. Egyáltalán, meg kellene nézni egy igazi konyhát. Mert otthon a nagymamának egyáltalán nem volt konyhája. Vagyis ha volt konyhája, akkor nem volt szobája, mert a ház egyetlen helyiségből állt. Böske néninek ugyan volt konyhája, de azért az mégse valódi, hiszen nincsen benne kredenc. Márpedig kredenc nélkül nem konyha a konyha.

Laki néni éppen mosott, éspedig mosógéppel, csak úgy fortyogott a masinája. Mellette nagy kosárban egy halom ruha állt felpúpozva.

– Látod, ez a szennyes – mondta Laki néni, aki nem tudni, miért, életében először kedvesen nézett Katira. Laki néni még egyetlen barátságos pillantásra nem méltatta egyiküket sem, mióta ideköltöztek. Az első napon a papa bezörgetett hozzá, hogy megkérdezze, melyik ajtó a Lakatos Böskéé. A házmesterné kinyitotta a konyhaajtót, nagy természetével egészen eltorlaszolta, és így szólt;

– Nem veszek szőnyeget.

Kati azóta is szeretné megkérdezni tőle, miből gondolta, hogy ők szőnyeget adnak el, mikor maguknak sincs egy darab se. De nem kérdezte meg, és most se mert egy árva szót se szólani a szőnyegről, nehogy eljátssza a házmester néni hirtelen támadt jóindulatát. Meg ideje se maradt rá, úgy megcsodálta azt a kosár ruhát, amelyikre azt mondta Laki néni, hogy az a szennyes.

– Nem láttál még mosógépet? – kérdezte a házmester néni.

Kati arca egészen kivörösödött a felháborodástól. „Mit képzelsz ez rólam, honnan jöttem – gondolta – , a Fő téren, a KERAVILL-üzlet kirakatában külön mosógép is van!”

De persze csak annyit szólt:

– Mosógépet már láttam, csak ilyen szennyes ruhát nem.

– Hát milyen láttál?

– Szennyesebbet.

Laki néni nem szólt, csak elvette a bejelentőlapokat, feltette a szemüvegét, és tanulmányozni kezdte Rudi részeg cserebogárbetűit.

Kati meghatottan állt a kredenc előtt. Sejtette, hogy Laki néni kredence szép lehet, de hogy ennyire ! Az egyik falat csaknem teljesen eltakarta a világoszöld, fényes, fehér szegéllyel díszített szekrény, amelynek felső része csupa üvegből volt. Mögötte piros pettyes bögrék sorakoztak, szájukkal lefelé fordítva. A kredenc közepén temérdek apró fiók. Kati már alig bírt magával. Ha meg nem szólal Laki néni, odaugrik, és kihúzza az egyik fiókot. De Laki néni megszólalt:

– Hogy van az, hogy ti Lakatosok vagytok, pedig apád Böske nénéd testvére, és Böske nénéd

is Lakatosné, vagyis a férje volt Lakatos nevezetű.

Kati készségesen válaszolt, gondolta, ezzel megnyeri Laki néni rokonszenvét, s akkor talán lehet valamit kezdeni a fiókokkal.

– Mért ne lehetne a papa is Lakatos meg a Böske néni férje is, aki meghalt, úgyhogy neki már egészen mindegy, hogy hívják. A mi utcánkban öt család is Lakatos, pedig csak kettő rokon belőle. Különben mire jó az, hogy mindenkit másnak hívnak?

Laki néni kinyitotta az ajtót, amiből Kati megértette, hogy a felelete tökéletesen kielégítette a házmester nénit.

Mire hazaért, Böske néni már a szekrényt rakosgatta. Vőlegényéhez, a Lalihoz készül Debrecenbe, azt nézegette, hogy mit vigyen magával. Holnapután reggel indul, megbeszélték este a papával. Kati szorongva figyelte Böske néni mozdulatait: észreveszi-e a kristálycukrot? Az a szemtelen Rudi addig piszkálta reggel egy dróttal a szekrény zárját, amíg ki nem nyílt. Megragadta a cukroszacskót, a szájához illesztette, és úgy eresztette le a torkán, mint a Laci, aki a vendéglőben muzsikál, a bort. Kortyintás nélkül. Kati lelkiismerete tiszta maradt; ő csak marokszám falta.

Böske néni ügyet se vetett a cukroszacskóra, egy képes borítékot húzott ki egy hálóing alól. Kati vágyakozva nézte a gyönyörű képet: egy hosszú ruhás lány derékig érő hajjal álldogált rajta, a két karját úgy emelte a magasba, mintha repülni akarna. Mi lenne, ha valóban elrepülne? Ottmaradna a szépséges boríték üresen, mert az aláírás, az, hogy Tünde, már nem sokat ér. Tünde – ez áll a hosszú hajú lány alatt, s Kati nagyon izgatott lett, hogy mi lehet a borítékban.

Böske néni néhány képeslapot vett elő a borítékból. És mert Kati olyan nagyon nézte, a kezébe is adta őket. Az egyiket ezt olvasta: Debrecen látképe. Egy templom, egy nagy ház, egy szobor meg egy fákkal szegélyezett út volt rajta. A másik lap aljáról kibetűzte: „Üdvözlét Nyíregyházáról.” Ezen is volt templom, nagy ház, szobor meg fasor. Úgy hasonlított egyik a másikra, hogy Kati bizony összetévesztette volna őket. Ezt meg is mondta, mire Böske néni azt válaszolta, hogy ő a viláért nem cserélné össze, mert a debrecenit a Lali írta, a vőlegénye, a nyíregyházit meg valami Ödön, aki jeget árul az utcában.

Egy aranyszegélyű képeslap is előkerült. Középen egy szív; egyik felében egy férfi cigarettázott, a másik felében pedig egy nő hagyta, hogy a férfi az orra alá fújja a füstöt. Az aranyszegély meg csillogott, mintha öröme telne a szívben lakó nagy egyetértésben. Kati magához szorította a lapot, és éneklő hangon kérte Böske nénit;

– Tessék ezt nekem adniiii. . .

Böske néni látszott, hogy habozik, de aztán mégiscsak megkeményítette a szívét.

– Ezt nem lehet – mondta nagyon határozottan – , ez emlék. De adok neked valami mást.

És kiemelt a képes, nagy borítékból egy nem képes, kisebb borítékot, a hozzá tartozó levélpapírral. Kati fanyalogva nyúlt utána, mert már felfedezett a padlóba tiporva egy rajzszeget, s olyan szépen elképzelt, hogy azt majd kipiszkálja, és a fényes szegélyű lapot a falra tűzi, az ágya fölé. A levélpapírral meg mit kezdjen? Pedig szép, tiszta, fehér volt. Kati mindjárt megismerte, ilyet küldött nekik Böske néni, amiben az állt, hogy egy időre Debrecenbe utazik, jöjjenek fel, nehogy üresen maradjon a lakás. Az egész utca tudta, hogy Katiéknak levelük érkezett, mert arrafelé nemigen szokás levelezgetni. Inkább üzennek egymásnak az emberek. Tavaly is egy legény azt üzent a Dunántúlról a Lakatos Máriának, hogy mindent tud róla, és ha hazajön, a hajánál fogva húzza végig az utcán. Kati nagyon várta a legényt, mert a Lakatos Mária egyszer a Nagyhajú Laci füle hallatára azt mondta Katinak, „hogy „te kis béka”. De sajnos, a legény nem jött vissza.

Azért a múltkoriban, amikor Kati még otthon lakott, érkezett egy levél az utcába. Dobó Sanyinak szólt. Nagyobb volt, mint a Böske nénié, meg a borítékra géppel írták a címzést, nem

kézzel. A postás alá is íratta Dobó Sanyival egy nagy könyvben, hogy átvette. Kati beleegyezően bólintott: ilyen nagy levelet nem is lehet csak úgy potyára küldözgetni! Dobó Sanyi nyomban elolvasta, azt irták neki, hogy felvették Szegeden egy olyan iskolába, ahol hegedülni tanulhat. Ha meg elvégezte, nem vendéglőben fog muzsikálni, hanem színházban. A legtöbben csak a vállukat vonogatták: mit akar ez a Dobó Sanyi, mire van olyan nagyra, mért nem jó neki a vendéglő? De nagymamának nagyon tetszett a dolog, mondta is mindjárt Sanyinak;

– Aztán, ha először állsz ki, fiam, szóljál nekem róla, mert én látni akarlak!

Kati az új levélpapírral kirobogott az udvarra. Böske néni ajtaja mellett, alig két lépéssel arrébb, a hátsó lépcső feljárata kezdődött. A legelső lépcsőfokra telepedett, mert a hátsó lépcső igen nyugalmas hely volt, kiválóan alkalmas arra, hogy az ember fontos dolgokon tűnődjék. Leginkább csak tüzelőt vittek fel erre a lakók a pincéből, de ilyen meleg szeptemberi napon ugyan senkinek sem volt tüzelőgondja.

A Nagyhajú Lacinak kéne megírni – mészázott el Kati. Igen ám, de mit írjon az ember? „Szerencsésen megérkeztem?” Hát csak nem képzeli azt a Nagyhajú, hogy Kati útközben kiugrott a robogó vonatból? Vagy inkább azt, hogy „jól érzem magam”? Ez megint olyan felesleges dolog, amire a felnőttek pocskolják az idejüket. Persze hogy jól érzi magát, kivéve, ha Rudival összeverekedik, mert Rudi hat évvel idősebb nála, s egyáltalán nem kétséges, ki tud nagyobbat ütni.

„A Lenin körutat fogom megírni!” – határozta el hirtelen. Azt a rengeteg üzletet meg a sok autót, villamost! Otthon még búcsúkor sincs ekkora forgalom. És az a késesbolt, ha azt látná a Laci! Kati még olyan kövér bicskát is felfedezett a kirakatban, mint a nagymama. Magára szedett mindent, akárcsak télen az öregasszonyok: olló, köröm-piszkáló, dugóhúzó, meg még az ördög tudja, mi minden volt benne.

Kati tegnap sokáig állt a késesbolt előtt. Már attól félt, valaki kijön az üzletből, és továbbparancsolja. Aztán elsétált a sarki eszpresszóig, s addig nézte a folytonosan nyitódó-csukódó üvegajtót, amíg besodródott. Megállt az ugyancsak üvegfalú telefonfülke előtt, és aggódó pillantásokkal méregette a kasszában ülő szőke, erősen kifestett lányt.

„Ennek is olyan színű a haja, mint a Margitkának” – gondolta.

Margitkának hívták otthon a Fő téri cukrászda kasszánőjét. Kati néhányszor bemerészkedett a cukrászdába; úgy szeretett volna egyszer, csak egyetlenegyszer fagyaltot venni ott. Mert a Fő téren biztosan más íze van a fagyaltnak, mint a piacon a dadogós Karcsi fagyaltjának. Kati mindig várta, hogy egyszer tőle is megkérdik, mint a többiektől, hogy: „Mi tetszik?” De Katitól nem ezt kérdezték. Alighogy odalapult a falhoz, már ráfőrdött a Margitka:

– Nem takarodsz ki azonnal!

És ha nem takarodott ki azonnal, odahívta a pincért;

– Józsi, lökje ki – utasította.

Kati figyelte, hogy az itteni Margitka mikor inti magához a pincért. Az itteni Margitka azonban ügyet sem vetett rá. Különbösen sem Margitkának, hanem Etukának hívták, amit Kati határozottan biztató jelnek vélt. Kényelmesen nekivetette a hátát a falnak, és alaposan körülvizsgálódott. Felfedezte, hogy egy függönnyel elválasztott bejáraton egy másik helyiségbe lehet jutni. A függönnyt félig elhúzták, Kati kényelmesen beláthatott. Egy sötét kis szobában, apró asztalok mellett szorongtak az emberek, gyér villanyfényben. Ez is olyan értelmetlen felnőtt dolog – gondolta Kati – , ott vakoskodnak, ahelyett hogy kijönnének ebbe a szép, világos részbe. Igaz, hogy itt nem lehet ülni, de inkább kényelmesen álldogál az ember, mint egy olyan lehetetlen apró szobában zsúfolódik!

Etuka odanézett. Kati sürgősen elmélyedt saját lábának vizsgálatában, ami, ha meggondoljuk, nem is volt egészen érdektelen látnivaló. Persze, nem Kati számára, aki már régóta megszokta a

saját lábát, hanem Etuka meg a többiek számára, akiknek nem olyan magától értetődő, hogy valaki a pesti utcán mezítláb közlekedjék.

Kati érezte, hogy hamarosan történni fog valami. Homályosan megfordult benne, hogy a mögött a hajlott hátú, öreg bácsi mögött kiszivárog az üvegajtón. Aztán mégiscsak maradt.

Etuka már olyan gyakran pillantgatott feléje, mintha valaki egy dróton rángatná a fejét. Egyszer aztán meg is szólalt. Kati szíve nagyot dobbant. „Most fogja mondani – gondolta – , hogy takarodjam ki.”

Mást mondott:

- Itt van hatvan fillér, hozz nekem egy esti újságot.
- Még nincs este – figyelmeztette előzékenyen Kati a szőke lányt.
- Azzal te ne törődj, itt a sarkon találsz az újságárust.

Kati átvette a pénzt, és nagyon lassan indult kifelé, nehogy azt higgye ez az Etuka, hogy ő el akarja tenni a pénzt, és most iszkol vele. Etuka azonban nem találta el, hogy mért mozog a fekete kislány csigalassúsággal. Bosszúsan rászólt :

- Nem tudsz egy kicsit jobban sietni?

Kati szempillantás alatt visszatért az újsággal.

- Hány éves vagy? – kérdezte a pénztárosnő barátságosan.

Kati vállat vont, mert azt gondolta, hogy ennek a szép, jószagú lánynak igazán mindegy, hogy ő hány éves.

- Nem tudsz beszélni? – bosszankodott megint Etuka.
- Tíz – nyögte ki Kati, és máris vissza akart somfordálni a helyére, a telefonfülke mellé, mert el se tudta képzelni, hogy Etukának lehet még valami mondanivalója számára.

De volt.

- Akarsz egy fagyaltot?

„Ez attól függ – gondolta Kati. – Mert ha egy forintért akarja adni, akkor nem akarok, mert nincs forintom, ha meg ingyen akar adni valami maradék fagyaltot, akkor rendben van. De miért akarna ingyen adni?”

Elképedve nézett a szőke lányra, mikor az letépett egy blokkot, és feléje nyújtotta.

- Nem kell érte fizetni – biztatta a mozdulatlan Katit.

Hát ha nem kell! Már röpült is vele a pulthoz.

Egy különös lány vette el tőle a blokkot. A telefonfülke mellől megfigyelte, hogy milyen feketés a szeme körül. Megverték – gondolta, és szánakozva nézett feléje. Lehet, hogy tényleg megverték, de a szeme környéke nem attól volt fekete, ezt Kati rögtön megállapította, amikor közelebből rábámult. A szeme körül egy másik szemet rajzolt magának ceruzával, mintha az igazival nem lenne megelégedve.

A festett szemű megkérdezte Katitól, vanília vagy csokoládét akar-e, de mivel nem kapott választ, csak vanília tette a tölcsérbe. Kati akkor kapott észbe, mikor a kezében volt a fagyalt. Elszomorodott, mert csokoládét szeretett volna. Hiába, ha az ember nem figyel, mindig póru jár?

Hogyan lehetne ennyi mindent megírni a Nagyhajú Lacinak erre a kis papirosra? – forgatta a borítékot Kati. Aztán, hogy nem jutott egyéb eszébe, belerejtette a blúzába. Felkapott a lépcsőről egy elhullajtott kis fadarabot, s azzal belekarcolta a hátsó lépcső falába:

NAGYHAJÚ

2.

Kati belibeggett a cukrászdába. Józsi, a pincér, hajbókolva jött elibe, fehér vászon kabátját kigombolta, s úgy lebegtette, mint a libák a szárnyukat, ha repülni akarnak.

- Már vártunk, Katika, napok óta nem láttunk – mondta neki, és a zsebéből hatalmas, piros

fésűt húzott elő. Fésülni kezdte Kati derékig érő, szőke haját. Margitka egy trónuson ült a sarokban, piros bársony szőnyeges lépcső vezetett hozzá. Amint meglátta Katit, felpattant, s a piros szőnyegen hozzászaladt.

– A legjobb helyre ültetek – mondta neki, s ezzel felemelte, és a fagyaltos pultra tette. Egy aranyos kanalat adott a kezébe, s ő a fagyaltos lyukakból kanalazni kezdte a fagyaltot. Egyszer csak ott termett a Nagyhajú Laci. Megállt Kati mellett, és rángatta a karját, hogy neki is adjon a fagyaltból. Kati megrémült, hogy Margitka mindjárt kihajítja mind a kettőjüket. A Nagyhajú meg egyre hevesebben cibálta.

Kinyitotta a szemét. Böske néni rázta a karját.

– Kelj már fel, meddig akarsz még aludni? Gyorsan, gyorsan! Megyünk beiratkozni!

Kati keservesen kászálódott.

– Hol a tavalyi bizonyítványod? – kérdezte Böske néni.

– A mogyoró mellett – felelte.

– Hol? – csattant fel türelmetlenül Böske néni.

Kati nem válaszolt, csak kiment a konyhába, és felemelte a láda tetejét. Ezt a ládát vette birtokba, mert csak az egyik felében tartott fát Böske néni. A másik fele, egy rekesszel elválasztva, üres maradt. Ide pakolt be Kati minden fontos dolgot: a nagymamától kapott mogyorót a piros kockás zsákban, az égszínkék selyemsálát, ami még a mamáé volt, egy madzaggal átfűzött vadgesztenyét, egy üres csigaházat meg a tavalyi bizonyítványt. Kihalászta, és bevitte Böske néninek a szobába. Igaz, előbb becsúszatta az ingébe azt a fehér borítékot, amit tegnap kapott, s amit este, lefekvéskor ugyancsak a ládába tett.

Böske néni belenézett a bizonyítványba, és csak ennyit mondott:

– Te jó isten!

Kati belebújt a blúzába, magára kapta a rózsás szoknyáját, s boldog vigyorral állt Böske néni elé.

– Indulhatunk – mondta.

Hogy erre Böske néni mekkorát kiáltott, arról jobb nem beszélni.

– Azonnal levetkőzől, és kimégy a konyhába megmosakodni! – rendelkezett.

„No, ha a Lalival, a vőlegényével is így fog bánni, három nap múlva újra itt lesz” – gondolta elkeseredetten Kati, és mert Böske néni nyomult utána a konyhába, megfogta a lavórt, vizet eresztett bele, s visszatette a hokedlire. A háta közepén érezte, hogy Böske néni figyel, belelógatta hát a kezét a hideg vízbe. Nagy kelletlenül a szappant is felmarkolta. A szappan, úgy látszik, Kati pártjára állt, mert abban a pillanatban kicsúszott a kezéből, végigkorcsolyázott a konyha kövén, s egyenesen a láda alá siklott.

„Ott egye meg a fene!” – gondolta Kati, és már nyúlt a törülköző után.

– Nem veszed fel azt a szappant! – rivallt rá Böske néni.

Kati, mint akinek cseppet sem sürgős a dolog, kényelmesen a láda elé kuporodott, s addig kaszált a kezével a láda alatt, míg előkotort – egy kislábast. Nagyon megörült neki, gyorsan fogott egy legyet, a helyes kislábast vitte a csaphoz, hogy majd vizet ereszt bele, s megúsztatja a legyet.

– Megörülnék tőled! – kiabálta Böske néni, s az egyik copfját úgy megcibálta, hogy a szappan egy szempillantás alatt előkerült, s Kati úgy-ahogy megmosakodott. Ismét felöltözködött, s készséges arccal állt a néni elé.

– Hát a cipőd hol van? – kérdezte az.

„Hogyhogy a cipőm? – hüledezett magában Kati. – Csak nem gondolja ez a Böske néni, hogy elvesztettem, az ember nem veszíti el a cipőjét!”

– Megvan – nyugtatta Böske néni.

– Azt sejtem – bólintotta – , húzd fel!

Kati nem tudta biztosan, jól hallotta-e, mit mondott Böske néni, ezért kiszaladt az udvarra.

– Nincs hideg – jött vissza boldogan.

Böske néni keze meglendült. Szerencsére Kati fürgébb volt, s a nyakleves a levegőben maradt.

– Akkor is húzd fel – parancsolta Böske néni. – Pesten akár hideg van, akár meleg, cipőben jár az ember. Megértetted?

Kati bólintott, pedig nem értette. Milyen buta szokás! Télen, az más, de ilyen szép, meleg őszi napon...

Még magába gyömöszölt két karéj zsíros kenyeret, némi küzdelem után Böske néni befonta a haját – Kati ugyanis a csuklójára kötötte a piros szalagját, tegnap Etuka karján nagyon megtetszett neki egy piros karkötő, s úgy gondolta, ez szalagból éppolyan csinos – , szóval mindezek után elindultak.

Ahogy befordultak a sarkon, Kati már sejtette, hogy az a sötétvörös téglalapú épület lesz az iskola. Nem tudta, mért találta ki – talán mert a legbarátságatlanabb ház volt az egész utcában.

Felmentek tizenkét lépcsőfokot, Kati számolta, aztán egy csapóajtó elé értek. Böske néni hangosan lihegett, és a szívére szorította a kezét, mint a moziplakátokon a színésznők. Ez is olyan pesti szokás – gondolta dühösen Kati – , egy kis lépcsőtől így lihegni. Jó, hogy a Lali ezt nem látja, biztos nem venné el Böske nénit, akkor aztán itt maradna, s minden reggel ekkora cirkuszt csinálna a szappannal. Kinyitotta a csapóajtót, aztán hirtelen elengedte, hogy Böske néni karjához ütődjön. Ne nagyon ütődjön, csak kicsit ütődjön.

A portás retket hámozott a fülkéjében. Fel se nézett, mikor Böske néni megkérdezte, hol az igazgatói iroda.

– Első emelet balra – vetette oda, és szép, szabályos karikákat szelt le a retkekből.

– Te várj meg itt – rendelkezett Böske néni, s felfelé lihegett a további lépcsőkön.

Kati a fal mellé guggolt, s a portást nézte. Drapp köpenyt viselt, ősz haját, és a középső ujja hiányzott. Otthon a gimnázium portása szakasztott ilyen: Kati egyszer egy zsák diót segített neki hazacipelni a piacról. Csak az sötétkék köpenyben jár. Érdekes, úgy látszik, ha valakit felvesznek portásnak, levágatja az egyik ujját. Bizonyára mindegy, melyik ujját, mert az otthoninak a hüvelykujja hiányzik.

Böske néni a lépcső tetejéről kiáltott le:

– Gyere hamar!

Kézen fogta, és úgy vezette az igazgatói irodába. Kati elfogódottan állt meg az íróasztal előtt. Szorította a cipő, meg feszélyezte, hogy ez a szürke ruhás, kopasz bácsi őt vizsgálgatja. Mi van rajta látnivaló? Csak olyan kislány ő, mint a többi, még ha ki is lökik mindenhol. Talán ez az igazgató bácsi nem bántja, különben is egy ilyen Kati féle gyereket csak onnan hajítanak ki, ahol valami jót osztogatnak. Például a cukrászdából. De az iskolában tanulni kell, azt még talán neki is megengedik.

– Szóval te vagy a Lakatos Kati – szólak meg végre az igazgató.

„Persze hogy én, ki más lenne?” – gondolta Kati, de csak ennyit mondott: – Én.

– A bizonyítványod elég gyenge – folytatta az igazgató – , remélem, itt jobban tanulsz majd.

– Jobban bizony – helyeselt Böske néni.

„Honnan tudja ezt a Böske néni?” – morfondírozott magában Kati.

– A negyedik A-ba fogsz járni, Györgyi nénihez – így az igazgató. – Holnap háromnegyed nyolcra légy itt, úgyis késtél két hetet. Pótolnod kell a mulasztottakat.

Szemüveges, karcsú tanítónő lépett az irodába, nem volt sokkal magasabb Katinál.

– Kartársnő – szólította meg az igazgató – , ez a kislány a maga osztályába fog járni.

Györgyi néni a szemüvegéhez kapott, aztán rátette Kati vállára a kezét. Nézték egymást. Katinak nagyon tetszett a tanítónő keret nélküli szemüvege, mindjárt elhatározta, ha megnő, éppen ilyen szemüveget fog vásárolni magának.

A tanítónő kivezette a folyosóra, az iroda elé, s leültette egy lócára maga mellé. Szemben, a hatalmas ablakon beáradt a napfény, fényes sugarával teleszórtta Györgyi néni vörösesszőke haját, Kati sötétbarna copfjait s a fal mentén sorakozó nagy, zöld levelű növényeket.

– Hogy hívnak? – kérdezte Györgyi néni.

Ahogy meghallotta a tanítónő hangját, egyszeriben elmúlt Katiból a szorongás.

– Lakatos Katinak.

Györgyi néni bólintott, mintha pont ezt várta volna.

– Melyik tantárgyat szereted legjobban, Kati? – kérdezte.

– Az éneket – felelte.

– Hát még?

– A tornát.

– És a torna után?

– A rajzot.

Ezzel vagy beírta, vagy megunt a kérdezősködést, mert elhallgatott. Aztán mégiscsak folytatta:

– Maradt valami tanszered tavalyról?

– Nem is volt semmim.

És mert erre egy szót se szólt Györgyi néni, önmagától folytatta:

– Nálunk otthon, abban az osztályban, ahova én jártam, mindent az iskola adott, de semmit nem vihettünk haza. Egy nagy szekrénybe tettük a tanítás után...

Elhallgatott, és aggódva figyelte, mikor kérdi meg Györgyi néni, hogy miért nem vihették haza a tanszereket. Hogyan lehet egy ilyen Györgyi néninek elmagyarázni, hogy a nagypapa az olvasókönyvvel gyújtott volna be, a Rudi úgy zsebre vágta volna a ceruzákat, hogy ítéletnapig sem találna rá senki, a Sunyó minden füzetet telefirkált volna, a Lati pedig, aki a vendéglőben muzsikál, és nem is rokon, csak úgy ott lakott, a számtanfűzettel fényesítette volna a hegedűjét.

Györgyi néni azonban semmit sem kért. Különös az ilyesmi; ez a szemüveges tanító néni először látta Katit, a fényes, fekete szemét, repkedő piros masniját, ökölbe szorult kis barna mancsát, és tudta, hogy nem szabad megkérdeznie, mért tartották az iskolaszereket egy nagy szekrényben.

Böske néni megállt mellettük, megköszönte a „tanárnő jóságát”, amiért Kati dühbe gurult, mert Györgyi néni ugyan nem volt ellenére, de jóságról igazán szó se lehet, aztán tuszkolta Katit lefelé a lépcsőn. Tele volt panasszal:

– Nem köszöntél rendesen.

– De köszöntem.

– Nem válaszoltál rendesen, ha kérdeztek,

– De válaszoltam – ellenkezett Kati, és három lépcsőfokot repült lefelé. Egyenesen a portás bácsi fülkéje elé huppant.

A portás bácsi fel sem nézett, úgy mondta:

– Már megint ugráltok! – Aztán mégis felemelte a fejét, és Katin felejtette a pillantását. – Hát már te is ide fogsz járni?

Kati a konyhában, a láda tetején rakosgatta kincseit. Útközben bevásároltak Böske nénivel, vettek mindent, ami egy negyedik osztályosnak való. Kati könyörgött, hogy vegyen neki Böske néni egy ördögálarcot, de nem akart. Végül néhány matricában kiegyeztek. Kettőt mindjárt le is

húzott a falra, a láda fölé, egy nyuszisat meg egy oroszlanosat. És közben folytonosan hallotta magában a portás bácsi mondatát: „Hát már te is ide fogsz járni?” Már te is!...

Nem volt otthon senki. Böske néni a munkakönyvéért ment, holnap utazik, a papa meg a két fiú ma már munkába állt. Böske néni ugyan meghagyta Katinak, hogy csináljon egy kis rendet, hámozzon krumplit meg hagymát, hogy ő gyorsan megcsinálhassa az ebédet, ha hazaér, de Katinak semmi kedve nem volt az ilyesmihez. Még az énekeskönyvet is visszatette a ládára, pedig szép képek voltak benne. Mért mondta azt a portás bácsi, hogy „hát már te is...”?

Megigazította a blúzában a levélpapiroost, és kitrappolt az utcára.

Sánta bácsi ott ült a sarkon a virágosasztala mögött. Kati már megnézte magának, hogy az asztal tetejét pléhvel fedték be. Ilyen kéne a nagymamának is – gondolta elismerően. Sánta bácsi maga elé bámult, egyik lábát kinyújtotta, azt, amelyik fából volt, és nem szólt egy árva kukkot se. Ha vevő állt meg, s a virágok felé kapdosott, akkor se nyitotta volna ki a száját! Nagymama ilyenkor már rekedtre ordította magát: „Diót, ’gyorót tessék!”

Kati soha életében nem merte volna megszólítani Sánta bácsit, olyan mogorván ült az öreg, kopott, barna faszékén. A megszólítást tulajdonképpen nem is Kati kezdte. Ő csak állt, és tisztes távolságból méregette Sánta bácsit. Szerette volna megkérdezni, hol hagyta az egyik lábát, de hogyan is vetemedett volna ilyen kérdésre! Egyszer csak szél kerekedett, meglobogtatta Kati rózsás szoknyáját, aztán felkapta Sánta bácsi rózsaszínű selyem papirosait, s vitte, egyenesen a Lenin körút irányába. Kati kettőt ugrott, s a selyem papirosokat visszatette a pléhasztalra.

– Jól van – biccentett feléje Sánta bácsi, s ezzel elintézte a megszólítás kérdését.

Kati úgy érezte, hogy most már semmi akadályja annak, hogy a járdaszegélyre üljön, Sánta bácsi falába elé. Ott csücsült, és bámulta a virágokat. Egy keskeny szájú, henger alakú edényben vörös rózsákat tartott Sánta bácsi, bársonyos szirmú, mélyszínű virágokat. Kati csak nézte, és szomorú lett tőle. Egy picit közelebb csúszott Sánta bácsi faláéhoz. Legszívesebben az ölébe hajtotta volna a fejét. De inkább másfelé nézett. Nem akarta látni a vörös rózsákat, mert már úgy megtelt bánattal, hogy csaknem sírva fakadt. És ha elsírná magát, mit válaszolna Sánta bácsinak, miért sír? Biztosan megkérdezné, ezt minden felnőtt megkérdezi, és határozott választ vár rá. Pedig nem lehet mindig megfelelni erre a kérdésre. Mert például mit mondhatna erre most Kati? Azt, hogy éhes? Két hatalmas zsíros kenyeret reggelizett. De valahogy mégiscsak éhes. A szíve éhes...

Egy másik edényben különböző színű rózsák hajladoztak, mert a szél meg-meglebegettette őket. Néha úgy egymáshoz simultak, mint Kati és Sanyó télen, mikor a vályogházacskába az ajtóresen át betolakodott a hideg. Máskor meg szétváltak a virágok, és magányosan libegtek. Egy kis sárga az edény szélére hajtotta a fejét. Rövidre vágták a szárát, azért nem ért fel magasabbra. Felette egy nagy fejű fehér himbálózott gögösen, mintha csúfolná a kis sárgát. Az meg csak tűrte, hogy a fehér kevélyen ringatózzon. Sánta bácsi elképedve bámult rá, mikor Kati azt mondta:

– Itt van egy tiszta boríték, levélpapír is van benne. Adja nekem érte azt a kis sárga rózsát.

Sánta bácsi egy szót sem szólt, csak kiemelte a sárgát a többi közül.

Kati letette a borítékot a bádogra.

Hajába tűzte a virágot, és elszaladt.

3.

– Hova mégy? – kérdezte Laki néni, és bíráló pillantással mérte végig Katit.

– Iskolába – válaszolta.

– Így? – ragadta meg kövér kezével a házfelügyelői lakás ajtaja mellé támasztott seprűt. – Különben nekem mindegy – vont vállat, és hozzálátott a sepréshez.

Kati kitrappolt az utcára.

„Így?” – kérdezte Laki néni. Hát hogyan? Mi nem tetszik neki? Befonta a haját, az arcát is megmosta, mert este Böske néni a lelkére kötötte, hogy anélkül el ne menjen, cipőt húzott, felvette a kék blúzt meg a rózsás szoknyát. Az iskolaholmit, már azt, ami a tegnapi nagy csatározásból megmaradt, beletette egy háncsszatyorba. Ezt is Böske néni adta. Igaz, hogy leszakadt az egyik füle, de a másik még ép, s egy szatyornak egy ép fül tökéletesen elég.

Sanyó szakította el este. Vagyis hogy tulajdonképpen nem is a Sanyó. . . Egyszóval úgy történt, hogy a fiúk hazajöttek, és meglátták a ládán a könyveket, füzeteket meg mindent, amit Kati délelőtt kapott. Mire ő előkerült, a füzetek fele hiányzott, az olvasókönyvben minden kislány és kisfiú bajszot viselt, a matricákból egy darab se maradt, csak az a kettő, amit Kati meg idejében lehúzott a falra, a színeseknek is lába kelt, szerencse, hogy a szép, képes fedelű dobozt meghagyták. S ráadásul Sanyó a fejére húzta a háncsszatyrot, felpattant a ládára, s azt kiabálta, hogy ő most hadvezér. Katit bosszantotta, hogy ez neki nem jutott eszébe, Sanyó után mászott a ládára – és hát leszakadt a szatyor egyik füle. Mire a papa kijött a szobából, mind a hárman ott hemperegtek a konyha kövén. Papa sose kutatja az igazságot, ki kezdte, mért kezdte, hogy történt; csak leken mindenkinek egy-két pofont, nagyot kiált, aztán pipára gyújt. Most is ez történt, csak nem gyújtott pipára, hanem visszament a szobába, hogy segítsen lezárni Böske néni bőröndjét.

Ezért indult Kati „így” útnak.

Ahogy az iskolakapuhoz ért, gondolt egyet, és átszaladt a túlsó oldalra, onnan figyelte a bejáratot. Csak úgy özönlöttek befelé a gyerekek. Jöttek nagy fiúk, fejes vonalzóval hadonásztak, egy szőke hajú rá is húzott egyet a másik hátára, de nem lett belőle nagyobb verekedés; egy aprócska kislányt öreg néni kísért, a kislány azokra a babákra hasonlított, amelyeket otthon, a piacon árulnak. Még a kerek, rózsaszínű foltocskák sem hiányoztak az arcáról. Bevonult a kapun az igazgató bácsi is, sárga aktatáskával; Kati összehúzta magát, nehogy észrevegye, és azt mondja: „Te vagy a Lakatos Kati?” Aztán egy csapat lány jött, olyan tízévesformák, hadartak egymásnak valamit, mintha egy lármás libacsapat billegett volna; jöttek a gyerekek egymás után, fiúk is, lányok is, kisebbek, idősebbek – de egyiknek se volt olyan fényes, fekete szeme meg rózsás szoknyája mint Katinak.

Letette maga mellé a szatyrot. Nem olyan sürgős az az iskola, ilyen fontos dolgot amúgy sem siet el az ember...

„Melyik lehet a negyedik A? – méregette az ablakokat. Az első emeleten végig muskátlik virítottak. – Az biztosan a tanári meg az igazgatói szoba, ha így felvirágozták!” – tűnődött Kati.

Aztán észrevette, hogy a többi emelet többi ablakában is vannak muskátlik. Megrökönyödéssel gondolta:

„Csak nem tesznek ezek minden ablakba virágot? Micsoda felvágás!”

Csengettek. Kihallatszott az utcára a hosszú, elnyújtott csengetés. Kati megmarkolta a szatyor fülét, és átbálgott a túloldalra. Kék köpenyes kislány szaladt el mellette, majdnem feldöntötte a nagy sietségben. Katira meredt, aztán a kapun éppen beforduló, ugyancsak kék köpenyes, szeplős orrú lánynak odakiáltotta:

– Ági, ide nézz! – és Katira mutatott.

A másik megfordult, egy pillanatra Katira bámult, és azt mondta:

– Jé!

Ezzel mind a ketten továbbrohantak.

Kati megállt a kapuban, és a követ rugdosta. Egyszeribe nagyon elment a kedve az iskolától. No, soha nem is érzett valami nagy vágyat az iskola után.

Újra megszólalt a csengő.

A második – mondta magában Kati, és tovább rugdosta a követ. Ilyenkor mindenkinek az

osztályban a helye. Tudta ezt Kati is, még a Nagyhajú Laci is tudta, mégis legtöbbször csak kilenckor érkezett, mert nem szeret felkelni. Az sem volt nagy eset! Besündörgött az ajtón, elvigyorgta magát, és azt mondta:

– Nem tudtam, hány óra van, minékünk nincsen óránk.

Az egész osztály vihogott ezen. Hát persze hogy nincs a Nagyhajúéknak órája; ahol Katiék laktak, ott az egész utcában senkinek sincs órája.

„Ebben a negyedik A-ban biztosan mindenkinek van órája – gondolta Kati. – Ha meg mindenkinek van órája, senki sem késhetik el, és akkor én sem érkezhetem későn, legjobb lesz, ha ma nem is megyek iskolába. Különben is, még annyit járhatok a negyedik A-ba, hogy meg is unom. No, egészen biztos, hogy megunom!”

Kiment a Körútra, ott csellengett vagy egy órát, aztán gondolt egyet, s meg sem állt a Corvin Áruház bejáratáig.

Érdekes, hogy Katinak mindig meggyűlik a baja a portásokkal! Most sem csinált egyebet, csak egyszerűen besétált az ajtón, s lám, máris ráförmedt egy drapp köpenyes:

– Miért a kijáraton jöttél be, mért nem a bejáraton?

Mintha nem lenne mindegy? Ugyanoda vezet mind a kettő. Kati még örült, hogy nem azt mondta a drapp köpenyes: „Takarodj ki!” – ezért aztán úgy csinált, mintha semmit se hallott volna. Különben is a sok látnivalótól azt se tudta, merre kapja a fejét. Otthon a nagymama is mondta, hogy a Corvint, azt nézzék meg, ha felkerülnek. Hetivásárkor sincs annyi ember a piacon, mint amennyit ott lehet látni. Még azt is hozzátette a nagymama, hogy a mozgólépcsőt el ne mulasszák.

Kati a bejáratnál szemben észrevett egy széles lépcsőt. Felfutott rajta, hátha megmozdul, aztán lefutott, de a lépcső meg se rezgett.

Az első emeleten készruhákat árultak. Kati szakértő pillantással végigmustrálta a hosszú rúdon sorjában felakasztott szoknyákat, de úgy találta, hogy egyik se olyan szép, mint az övé. Meg is állt egy hatalmas tükör előtt, hogy szemügyre vegye. Gyönyörűnek találta; nagymama varrta, nem sajnálta tőle az anyagot, majdnem a bokájáig ért.

Egész délelőtt fel-alá rohangált a lépcsőkön. Mindenhova benézett, még az edényosztályra is, de egyetlen árva mozgó lépcsőfokot sem látott. Utoljára nagyon elfáradt, s egy hűvös lépcsőházban, ahol szintén mozdulatlan maradt valamennyi lépcsőfok, leült a legfelsőre. A nagy nyüzsgés, a sok ember látványa elbágyasztotta; jólesett a néptelen lépcsőház csendje.

És ahogy ott üldögélt, egyszer csak mintha mégis megmozdult volna alatta a lépcső, s vitte, repítette hazafelé. Letette a sparuhát mellé. Nem is lépcső volt az már, hanem egy küssáml. Azon ült Kati, és figyelte, hogy a nagymama egy hosszú piszkavassal hogyan terelgeti az izzó fahasábokat.

– Elmondjam a kíváncsi herceget? – kérdezte nagymama.

Hát persze! Kati úgy szerette, ha nagymama mesélt. Olyankor mindenki megnémult, még a papa sem szólt egy szót se.

– A kíváncsi herceg – kezdte nagymama – kihirdette egy napon, hogy szeretné hallani a jövődjét. Elébe állt nyomban egy csillagjós azzal, hogy ő bizony már kiolvasta a csillagokból.

„Halljam csak!” – fonta karba kezét a herceg.

„Felséges uram – hajladozott a csillagjós – , gyönyörűséges a te jövődjöd: apádurad, a király halála után hatalmas uralkodó leszel, birodalmadnak sehol sem lesz határa.”

Összeráncolta a herceg a homlokát:

„Nem kell nekem ilyen jövő: nagy ország, nagy gond. De olyan csillagjós sem, aki nem kedvemre valót olvas ki a csillagokból. Húzzátok karóba!”

Jelentkezett erre a király legtudósabb tudósa:

„Én kiszámítottam a madarak röptéből kegyelmed jövőjét: annyi arany gyűlik a kincseskamrájába, hogy színültig megtelik vele valamennyi kád.”

Erre a szóra se vidámodott meg a herceg. Nagy komolyan a fejét rázta:

„Ahol sok a kincs, sok a tolvaj. Nincs szükségem ilyen buta tudósra, húzzátok karóba!”

Hogy ilyen rosszul járt két jeles ember, senki se mert jövendőmondásra vállalkozni, mígnem egy szép napon bekopogtatott a királyi udvarba egy öreg cigányasszony.

„Megmondom én, lelkem hercegem, a jövendődet, csak egy parázssal teli serpenyőt meg egy marék tarka babot hozass nekem!”

A herceg mindent előhozatott, a cigányasszony meg rászórta a babot a parázsra. Egy ideig bámulta őket, aztán azt mondta:

„Húséges, szerető feleségre találsz.”

Elmosolyodott erre a herceg.

„Jól van, te cigányasszony – örvendezett – , te mondtad nekem a legszebb jövendőt, mert a szerető szívnél nincs értékeesebb a földkerekségen. Nesze, itt van egy arany.”

Alighogy a nagymama befejezte a mesét, kiterjesztett szárnyú angyal szólalt meg Kati fölött:

– Megfázol, kislány, a hideg kövön.

Kati felnézett. Fehér hajú, de fiatalos arcú néni állt mellette, hátára terített világos ballonkabáttal, ő figyelmeztette.

Kati kinyújtóztatta a derekát, aztán hirtelen, mint akit puskából lőttek ki, lerohant a lépcsőn. Már kiismerte magát a nagy áruházban, nemhiába tekergett ott egész délelőtt; egyenesen a portás felé tartott, mert feltette magában, hogy mégiscsak végére jár annak a mozgólépcsőnek. Azt tervezte, hogy odalép a drapp köpenyes bácsihoz, s egyenesen felteszi a kérdést, hol a mozgólépcső. Neki tudni kell, az ilyen drapp köpenyesek az égvilágon mindent tudnak.

Aztán mégis mást gondolt, kihúzta magát, és nagy peckesen kivonult a kijárat felírású ajtón, odakint perdült egyet, s mindjárt visszatért a bejáraton. A drapp köpenyesre sandított, észreveszi-e, hogy ő mennyire megszívlelte a reggeli oktatást, amikor rászólt, hogy mért a kijáraton jön be.

A portás cigarettát sodort, ügyet se vetett Katira. A nagy tömegben úgy eltűnt számára az apró kislány, mint egy szem mogyoró.

Kati összeszedte minden bátorságát, és mégiscsak odalépett a drapp köpenyeshez.

– A mozgólépcső hol van? – kérdezte, és egyik lábával várakozóan kapargatta a másikat.

A portás kezében megállt a cigaretta.

– Miféle mozgólépcső? Ja, amelyiket a háborúban szétbombáztak? – folytatta. – Nincs már meg. Majd csinálnak újat – mondta, és kényelmesen szájába dugta a cigarettáját. Aztán, mint aki csak most veszi észre, ki áll előtte, mérges hangon tette hozzá: – Te meg mit keresel itt? Le is út, fel is út, arra van a kijárat!

4.

Másnap mégiscsak megtörtént. Jobb lenne nem rágondolni, elfelejteni az egészet úgy, ahogy van, de ez lehetetlen.

Kati fél nyolc után öt perccel már ott ácsorgott az iskolakapu előtt. Azazhogy nem is a kapu előtt, hanem a túloldalon, egy fászinca s egy boltajtó között. A boltajtón nagy, sárga felirat lógott: *Kötökszövők* – - ezt pingálták a táblára fekete betűkkel. Kati egy darabig töprengett, mi lehet az a „Kötökszövők”, aztán abban állapodott meg önmagával, hogy ez biztosan valami nem magyar szó.

A háncsszatyor elszakadt fülét simogatta hozzá az éphez, nézte a kapun beszállingózó kisfiúkat, kislányokat, s mi tagadás, valami egészen másra gondolt.

Böske néni elutazott. Kati homályosan emlékezett rá, hogy tegnap hajnal felé megcsókolta a homlokát. Egy pillanatra kinyitotta a szemét, Böske néni állt mellette, kofferral a kezében. Nézte Katit szó nélkül, és a szeme gyanúsán kifényesedett. Csak nem sírt Böske néni? Kati már behunyta a szemét, és maga sem tudta, hogy ébren van-e vagy álmodja, hogy Böske néni szép. Nagy, fekete szeme, szabályos vonásai, villogóan fehér foga ... Érdekes, hogy Kati sose vette észre, mennyire szép. Egyáltalán nem vette észre, hogy Böske néni valamilyen...

De most nem is ez a fontos. Arról van szó, hogy Katinak egyik napról a másikra meg kellene komolyodni. Takarítania kellene, főzni, mert ugyan ki csinálja? Tegnap szalonnát vacsoráztak. Ha ma is szalonnát vacsoráznak, a Rudi őt úgy megveri, hogy az egyszerűen borzasztó lesz. Ért ő a háztartáshoz, nagymama hamar befogta házimunkára, mert Katiék utcájában a nyolc-tíz éves kislányok már sok mindent tudnak. Szóval ma főzni kellene valamit. Azt mondják, arra felfelé van a Duna. Ahol ilyen nagy víz folyik, ott kikötőnek is kell lenni. Nagymama mesélte, milyen izgalmas egy nagy hajó, nagypapa egyszer valami kikötőben dolgozott, akkor látott hajókat a nagymama. Inkább a kikötőt kellene felfedezni. Szóval hogy is állunk: van otthon zsír, krumpli, hagyma, paprika, lehetne paprikás krumplit csinálni... Kati vágyakozva bámult abba az irányba, amerre a kikötőt sejtette, s egyszer csak észrevette, hogy közeledik... a Györgyi néni.

– Szervusz, Kati – mondta olyan hangon, mintha semmit nem találna természetesebbnek, mint azt, hogy Kati a „Kötökszövök” szomszédságában ácsorog. – Na, gyere – intett neki, és átvágott az úttesten. Könnyedén Kati vállára tette a kezét, s beirányította a kapun. Megállt az első emeleten a tanári folyosót elválasztó üvegajtó előtt, és visszavette kezét Kati válláról.

Kati vállának hiányozni kezdett Györgyi néni keze.

– Itt várj rám, csak leteszem a kabátom – szólt vissza. Kati az üvegajtót nézte. No, nem mintha bármi látnivalót

felfedezett volna rajta. Háta mögül hallotta a zsvajgást, gyerekek rohangáltak mögötte. Nem akart megfordulni, nehogy szembe találja magát a szeplős orrú lánnyal, s az megint azt mondja rá, hogy „jé”.

Már jött is Györgyi néni. Sötétkék, szürke csikos, szűk szoknyát viselt és valami recés anyagból való kék blúzt.

Kati elragadtatottan nézte a blúzt. Nem állta meg, hogy a karjánál meg ne simogassa.

– Nylon – mondta a szakértők boldog vigyorgásával.

– Hát te ezt honnan tudod? – csodálkozott Györgyi néni.

Kati fölényesen legyintett.

– Ó, én annyi mindenhez értek – hengegett. – Csak ránézek a mogyoróra, és megmondom: idei vagy tavalyi. A piacon az Adok-Veszek bácsi azt mondta, nőjek még egy kicsit, és mehetek hozzá kisegíteni, mert ha egy szőnyeget hoztak hozzá eladni, ránéztem a színére, és megmondtam, hol van összevarrva a visszáján.

Györgyi néninek ugyan fogalma sem volt, ki az az Adok-Veszek bácsi, meg hogy milyen piacról, milyen mogyoróról hord itt össze mindenfélét ez a fényes szemű kislány, de nem kérdezett egy szót sem. Majd kiderül hamarosan minden erről a Katiról. Hanem...

...Hanem Györgyi néni gondterhelten megállt a lépcsőfordulónál. Egy pillanatig némán vizsgálta Kati fakó, szakadt blúzáját, csaknem földig lógó, fodros szélű, rózsás szoknyáját, a tépett fülű háncsszatyrot, aztán megkérdezte:

– Nincs más ruhád?

Kati szégyenkezve pillantott le a rongyos blúzára.

– Van egy másik blúzom is – felelte – , az nincs ennyire elrepedve, csak egy kicsit, hátul, de előlről nem látszik...

– Szoknyád nincs másik? – kérdezte Györgyi néni.

– De van, csak az nem ennyire szép – felelte Kati.

Györgyi néni megigazította a szemüvegét, és elmosolyodott.

Egy lélegzetvételnyi idővel csengetés után léptek be az osztályba. Györgyi néni ment elől, Kati közvetlen a nyomában. A tanítónő egyenesen felment a dobogóra, Kati előbb utána nyomult, aztán mikor érezte, hogy negyven szempár rászegeződik, hirtelen visszavonult. Odasimult az ajtófélfához. Legjobban annak örült volna, ha ő is ajtófélfává változik.

Egy lány középre állt, kihúzta magát, s mint egy kis katona, jelentette, hányan vannak, ki hiányzik. Györgyi néni ezt nyomban elhitte neki.

Kati nem tudott hova lenni a csodálkozástól, mert ha otthon, Katiék osztályára bízták volna az ilyesmit, no, lett volna kavarodás! Úgyis hiányzott a fél osztály mindennap! Ha a tanító bácsi nem olvassa fel a névsort reggelenként, sose tudja meg, ki maradt aznap otthon. Még így is megtörtént, hogy egymás nevét bekiabálták.

– Üljetek le – mondta Györgyi néni.

Olyan nesztelenül ültek le, hogy ha Kati behunyja a szemét, álmában sem gondolja, hogy egy osztályban van.

Györgyi néni megigazította a szemüvegét, és folytatta:

– Új osztálytársnőtök érkezett, Lakatos Katinak hívják. Gyere ide, Kati, hadd nézzen meg jól az osztály.

Kati segélykérő pillantást vetett Györgyi nénire, de maga is érezte, hogy nincs mentség: fel kell vánszorogni arra a nyavalyás dobogóra. Mintha egy zsák téglát cipelt volna, olyan keservesen kászálódott fel rá. A háncsszatyor füle egészen nedves lett a markától.

Az egész osztály most már egyetlen, figyelő szempár volt; csodálkozó, idegenkedő szempár, amelyik ha nem is ellenségesen, de gyanakodva méregeti a különös kis idegent ott a dobogón.

Kati az első pad támlájára meredt. „Zöld” – állapította meg teljesen értelmetlenül, és tovább szemlélte a padot óriási érdeklődéssel.

Egy fiú valahonnan hátulról, fel rikkantott:

– Nézzétek, abban a szatyorban van a hegedűje!

Kati arcszíne majdnem megegyezett a piros masnija színével. A padot nézte. „Nem is olyan zöld” – tűnődött magában.

Először csak néhány fiú kezdett vihogni, aztán átragadt a lányokra is: hahotázott az egész osztály.

„Ha erősen végighúznám az ujjamat a pad szélén – gondolta Kati – , biztosan szálka menne a kezembe.”

Györgyi néni nagyot csapott az asztalra.

– Csend legyen! – kiabálta. – Szégyelljétek magatokat!

A nagy lármát mintha hirtelen késsel elvágták volna.

Györgyi néni tovább beszélt:

– Hova ültessük Katit? Ki szeretne mellé ülni?

Olyan csend válaszolt Györgyi néni szavaira, hogy Kati legszívesebben kirohant volna az osztályból. Inkább nevéssenek, kiabáljanak, az is jobb, mint ez a némaság! Kati valósággal letépte a tekintetét a padról. Elkínzott arccal nézett Györgyi nénire.

Otthon a Nagyhajú Laci mellett ült az osztályban. Össze is verekedett egyszer a Nagyhajú a Dobó Deskével, mert mind a kettő azt akarta, hogy melléjük üljön...

Györgyi néni is zavarta a csend, mert gyorsan megszólalt:

– Fetter Ági, mit szólnál, ha melléd ültetném Katit? Te kisdobos rajvezető vagy, legalább segítenél neki pótolni a mulasztottakat.

Katinak a lélegzete is elállt, ez volt az a lány, aki tegnap rábámult az iskola kapuban, és azt

mondta: „jé”?

Fetter felállt, hallgatott valameddig, a ceruzáját némán húzkodta a pad szélén, aztán azt mondta:

– Mit szólna hozzá az anyukám?!

– Ül le – válaszolta Györgyi néni olyan hangon, hogy Fetter ijedten gondolta: mégsem kellett volna ezt felelnie. De már késő volt visszaszívni, s Györgyi néni is másképp rendelkezett:

– Amíg megfelelő helyet találunk neked – fordult Katihoz – , addig eredd az utolsó padba. Egyelőre egyedül fogsz ülni, aztán majd meglátjuk.

Így került Kati a középső padosor utolsó padjába. Őszintén szólva nem is bánta, hogy egyedül ül. Mert ugyan melyik mellé is ülhetett volna? Mind olyan furcsán, idegenül, gyanakodva nézegeti. Így legalább békén hagyják, nem kandikálnak bele a háncsszatyrába, hogy nem hozott-e magával hegedűt. Különben is mit képzelnek ezek? Egy lány sohasem szokott hegedülni!

Kati elhelyezkedett a padban, és körülnézett. Legjobban annak örült, hogy a feje felett egy kép lógott. Piros papirosra ragasztva arany léckeretben egy nagyon ismerős arc fotográfiája nézett le rá. Egyenruhát, de még katonasapkát is hordott, nyugodt, magabiztos mosollyal nézett egyenesen a fekete táblára. Kati felnyújtotta a karját. Éppen elérte az arany léckeretet.

Maga mellé tette a háncs szatyrot, s mivel Györgyi néni éppen azt mondta, hogy „csukjátok be az olvasókönyvet”, ő elővette a magáét. Ugyanis ha otthon ilyesmit mondott a tanító bácsi, abból mindenki megértette, hogy felelés következik, márpedig nyitott könyv mellett mégiscsak kellemesebb felelni, mint csukott könyv mellett. Bár a Nagyhajú szerint mindegy, mert felelni mindenképpen rossz.

Egy verset kellett elmondani, valami fiúról szólt, akinek az apja sokat dolgozik, de azért jó ember. Hogy aztán mi történt vele, azt Kati már nemigen tudta követni, mert az előtte ülő két lányt vette szemügyre, mikor azok már abbahagyták a folytonos hátrafordulást. Az egyiknek szőke haja volt, olyan rövidre vágva, hogy a fülcimpája is kilátszott. Kati meglátta a füzetén a nevét: Nemes Katónak hívták. Hátratett kezekkel ült egész órán, jóformán meg se mozdult.

„Ez hasonlít a mi Lakatos Erzsinkre – gondolta Kati – , az is a legjobb lány volt az osztályban, soha meg se nyikkant. Hiányzott az egyik kereke.”

A szomszédja, Fenyő Borbála, mint egy meszelőrúd. Szüntelenül a körmét tisztogatta, fényesítette. Néha szünetet tartott, olyankor jelentkezett, és ha felszólították, a felsőtestét előre-hátra himbálva mondta a magáét. Kati azon tűnődött, vajon egyenesen állva tudna-e beszélni.

Az ablak felőli padosorban egy fiú ült Katihoz legközelebb. Lófogai voltak. Kati mindjárt el is keresztelte magában Lófogúnak. Nemigen figyelt ő sem a versre, egész óra alatt firkált. Hogy mit, az hamarosan kiderült. Egy kitépelt füzetlapot felmutatott Kati felé, mikor már körülötte nagy volt a kuncogás. Egy hosszú szoknyás lányt ábrázolt, akinek kétfelé repültek a copfjai. Az arcát ceruzával egészen befeketítette a rajzbeli kislánynak, innen tudta Kati, hogy ez őt ábrázolja.

A Lófogú vigyorogva lobogtatta a lapot. Kati szája is mosolyra húzódott. Belül, valahol, ahová már nem lát el a Lófogú, de talán még Györgyi néni sem, ott, belül a könnyei peregtek.

– Kati, miért nem figyelsz? – csapott le rá Györgyi néni hangja. – Korán kezded, fiam, a haszontalankodást!

A repkedő piros masnik végképp elhervadtak a sötétbarna hajfonatok végén. Kati a körülötte vihorászó kis társaság feje felett kibámult az ablakon. A világoskék égből egy tenyérnyi látszott. Otthon ilyenkor a Nagyhajúval a sínek mentén rohannak, kint a határban, arra, amerre a vonat kanyarog. Talpfáról talpfára ugranak, aztán nevetve, egymásba csimpaszkodva legurulnak a töltésen. Hanyatt vetik magukat a mezőn, és csak nézik a kék eget. Addig nézik, amíg bele nem fájdul a szemük.

Csöngettek. A napos mindenkit kiküldött a folyosóra, Katit is, aki könyökére hajtott fejfel

terpeszkedett a padon, s még mindig azt a tenyérnyi eget bámulta.

Egy hosszú copfos kislány – olyanformán hordta a haját, mint Kati – szintén késve ment ki az osztályból. Akkora szeme volt, mint egy kabátgomb. A kabátgombokat ráemelte Katira, és azt mondta:

- Szevasz,
- Szevasz – bólintott Kati, és előresietett.
- Ne rohanj – szólt utána a copfos. Kati bevárta az ajtóban.
- Engem Garas Marinak hívnak – mondta a copfos, Kati mellé érve. – Nézd csak, ugyanolyan színű a masnim, mint a tiéd.

- Aha – bólintott Kati, aztán megkérdezte: – Te tudod, kit ábrázol az a kép?
- Melyik, a bajszos? – vizsgálódott a copfos kislány.
- Nem, a katonasapkás – mutatott Kati az aranykeretes felé.
- Még ezt se tudod? – hüledezett Garas Mari. – Gagarin! Az, aki felrepült a csillagokba.
- Pukkadj meg! – válaszolta Kati, és faképnél hagyta a copfost.

Nagyon dühös volt. Mert az még csak hagyján, hogy a kérdésére azt válaszolta, hogy „még ezt se tudod”! Ha tudná, nem kérdezné – hanem hogy bolondnak nézi őt, az már mégsem járja. Felrepült a katonasapkás a csillagokba! Még mit nem! Szárnyakkal felrepülhet az ember a csillagokba, erről már hallott Kati, de katonasapkával! Micsoda képtelenség!

Azért a következő órán mégiscsak fel-felpillantott a képre. Nagyon magabiztosan mosolygott ez a fiatal katona a fekete táblára; lehetséges, hogy van valami abban, amit a copfos lány mondott!

A katona egyébként nagyon rosszul tette, hogy a táblára mosolygott. Olyan bonyolult szorzási műveletet írt oda a Györgyi néni, hogy Kati alig várta már, hogy ismét kicsöngessenek.

Elsők között nyargalt ki az osztályból, hogy ne hallja a napos parancsolgatását: „Kifelé, siessetek!” Megállt egy ablakmélyedésben, s lebámult az udvarra. Megszámolta a fákat, aztán megszámlolta a bokrokat, aztán megint megszámlolta a fákat, mert közben elfelejtette, hogy mennyit is számolt meg.

A Lófogú megállt mellette, és éppen mondani akart valamit, mikor Kati közölte vele:

- Eredj a fenébe!

A Lófogú elkotródott.

Kati a szeme sarkából figyelte a többieket. A legtöbben szalvétából vagy átlátszó nylonzacskóból, ennivalót csomagoltak ki. A meszelőrúd hosszú Fenyő Borbála kenyeréből egy darabka felvágott is kikandikált. Kati szájában összefutott a nyál. Érdekes, alig két órája ette meg a reggeli zsíros kenyerét, s most, hogy látja a többieket falatozni, valósággal megfájdult a gyomra az éhségtől. Otthon előfordult, hogy csak este vetődött haza, mert egész nap a Nagyhajúval csatangoltak, s egyikőjüknek se jutott eszébe, hogy enni kellene.

A Copfos odajött hozzá.

„Ennek már megint mi baja!” – gondolta Kati ellenségesen.

- Nem hoztál semmit? – így a Copfos.

– Nem.

- Akarsz egy kis vajás kenyeret?

Kati a beleegyezés jeleként vállat vont.

- Törjél – nyújtotta felé Copfos a kenyerét.

Kati kinyúlt érte, de a másik kislány hirtelen visszahúzta.

- Borzasztó piszkos a kezed – mondta – , mosd meg

- Nem is vagyok éhes – válaszolta Kati – , és te pukkadj meg!

Aznap nem állt többé szóba senkivel.

5.

– Eressz el, ne bánts, többet nem leszek rossz, juuuuj! – ordította Kati, ahogy csak a torkán kifért, és kirohant az udvarra. Laki néni kinézett az ajtaján.

– Hagyja már – szólt oda jólelkűen a papának, aki még mindig csépelte Katit.

A második emeletről lepillantott a Sós doktorék házvezetőnője.

– Micsoda népek! – sóhajtotta, és hangosan bevágta az ajtót.

Még a macska is gyorsan becsúszott a pinceablakon, úgy megrémült a papa haragjától.

Mindennek a nagyravágyás az oka. Hányszor mondták otthon a Nagyhajúék, hogy a papa nagyravágyó. Most is egy olyan üzembe ment dolgozni, ahol telefon van. Minek egy kosárfonóba telefon? Hogy mennyire felesleges dolog, az most derült ki a napnál világosabban; ugyanis ezen a telefonon tudatta Györgyi néni a papával, hogy Kati már egy hete nem jár iskolába.

Akkor hát hova jár, nap mint nap a Kati?

Papa is ezt kérdezte ma, mikor hazajött, s Katit ott látta ártatlan arccal forgolódni a konyhában. Már az ajtót is úgy csukta be a papa, hogy Kati összerezett, s azt gondolta, mégse krumplit kellett volna főzni, hanem inkább egy kis tésztát. Azt jobban szereti a papa.

– Hol voltál ma?! – förmedt rá a papa olyan hangon, hogy egy darabka vakolat levált a falról.

– Éppen friss a krumpli, mindjárt adom is – felelte Kati, s egyet ki is emelt a lábasból.

A krumpli a földre pottyant, Kati meg a falnak esett, akkora pofont kapott.

Így kezdődött.

Vagyis hát nem így kezdődött, sőt még csak nem is így végződött, mert előtte is, utána is sok minden történt. Azt a kiadós verést nem ok nélkül kapta Kati.

Talán egy hete járhatott már iskolába, s az énekórán kívül semmi, de semmi értelmét nem látta az egésznek, mikor egyik reggel a sarkon földbe gyökerezett a lába: vagy a Nagyhajú áll egy pincelejárát előtt, vagy ő most álmodik. Az utóbbira kevesebb az eshetőség, mert Kati jól emlékezett rá, hogy ma felkelés után még a nyakát is megmosta abból az alkalomból, hogy Györgyi néni harmadszor kérte fel erre, és kilátásba helyezte, hogy az iskolai csapnál fogja megcsutakolni, a fél osztály szeme láttára. Kati tehát nem álmodik, ki van zárva, akkor pedig az a fiú nem lehet más, mint a Nagyhajú.

Kati figyelte; eltűnt a pinceajtóban.

Aki lemegy egy pincébe, az előbb-utóbb fel is jön – gondolta. Türelmesen várt. Nem telt el sok idő, éppen csak nyolc órát kongattak, mikor a fiú feje ismét megjelent a pinceajtóban.

„Kár volt feljönnie, akár örökre lent is maradhatott volna” – gondolta Kati búsan, mert a fiú bizony nem a Nagyhajú volt, csak nagyon hasonlított rá. De ha már ennyi időt elfecsérelt, legalább megszólította.

– Ide nézz, milyen gombom van – és megmutatta azt a nagy, lila gombot, amelyet Böske néni szekrényében talált, alul, a papíros alatt.

– Az semmi – válaszolta a majdnem Nagyhajú – , ezt nézd meg – és előhúzott egy akkora fadarabot, mint az olvasókönyv.

– Az mi? – kérdezte Kati.

– Valami – adta meg a felvilágosítást a fiú.

– Honnan vetted? – érdeklődött tovább Kati.

– A fateromtól kaptam – intett a majdnem Nagyhajú a pince irányába.

– Ebben a pincében dolgozik?

– Ez nem pince, hanem asztalosműhely – sértődött meg a fiú. – Te meg egy buta lány vagy. Egy liba! – mondta, és ezzel faképnél akarta hagyni Katit.

- Jó, nem pince – egyezett bele Kati, visszarántva a fiú karját. – Hova rohansz?
- A váramba.
- Hova?
- A váramba! Hányszor mondjam! Te liba!

„Ez hazudik – gondolta Kati – , nincs is vára. Még felnőtteknek se igen van váruk, nemhogy gyerekeknek. Nagymama is csak egy felnőttől tudott, akinek vára volt, de az se igazi, mert bronzból van, ott áll a kistemplom előtt otthon, és úgy hívják, hogy Dobó István.”

- Hol a várad? – kérdezte gyanakodva, hogy kissé közelebb jusson az igazsághoz,
- A Kerepesiben.
- Az mi?
- Majd meglátod. Gyere el, te lehetsz a várúrnő. Akarsz várúrnő lenni?

Micsoda kérdés! Hát persze hogy akar várúrnő lenni! Ki tudna ennek ellenállni?

Györgyi néni épp abban a pillanatban mondta az osztálynak, hogy „csukjátok be a könyveket”, mikor Kati elindult a várúrnőség felé vezető úton.

Ez az út elég hosszadalmas volt. Kikanyarodtak a Lenin körútra, végigloholtak a Rákóczi úton, egészen a Keleti pályaudvarig. Kati lelkendezni kezdett:

- Menjünk ki az állomásra!
- Az unalmas – vetette ellen a másik.

„Hát ha ennek az állomás unalmas, azzal a rengeteg emberrel, akkor nagyon nagy cirkusz lehet abban a Kerepesiben vagy micsodában” – gondolta Kati.

Befordultak egy széles útra, rohantak még egy darabig, aztán a fiú megtorpant egy rácsos kapu előtt. Kati csak egy pillantást vetett befelé, mindjárt megismerte: ez a temető.

- Nem mehetünk be egyszerre – mondta a majdnem Nagyhajú – , mert kizavar a kapus.
- Nekem is meghalt a mamám – - felelte némi részvétellel Kati.
- Hülye! Itt a váram, bent a Kerepesiben. Érted már? – magyarázta jóindulatú hangon a fiú.

Kati bólintott, pedig egyáltalán nem értette, hogy lehet várat tartani a temetőben. Ez is valami pesti szokás lehet – gondolta, és nagyon okos arcot vágott, nehogy a fiú elkergesse.

- A Jókainál találkozunk – rendelkezett a másik.
- Mi az a Jókai?

– Egy nagy, kör alakú kő az út végén. Egyenesen nekimesz. Ott várlak. Én megyek előre. Figyeld, hogy csinálom! A negyedik fáig szép lassan kell sétálni, mert a kapus odáig lát el, aztán szaladhatsz. Ha mégis megkérdi, hova mész, mert már pikkkel ránk az öreg, mondd, hogy a Kovács néni sírjához. De ne röhögj el, mert akkor kihajít, mint tegnap a Bellákot.

Kati mindezt nagy figyelemmel hallgatta, csak egy dolog aggasztotta, hogy ha az öreg kapus „pikkkel”, az nagyon fáj-e. Nem akarta megkérdezni, nehogy gyávának gondolja ez a fiú.

Amaz meg bevonult a kapun, olyan peckesen, mint akinek az egész rokonsága dízsírhelyen nyugszik, s mikor a negyedik fához ért, Kati is belépett a temetőbe. Fél szemmel a kapusra sandított, de az ügyet se vetett rá; egy egérfogót vizsgálgatott nagy szorgalommal.

Minden baj nélkül eljutott a Jókaiig. Kétszer is körberohanta a kör alakú kőkerítéssel övezett sírt, míg a fiú előkerült.

– Most visszamegyünk a Batthyányhoz – mondta a másik rejtélyes arccal, és előrerohant. Nem az úton, ahol eddig jártak, hanem kanyargós kis mellékösvényeken a sírok között. Átlendült egy kisebb sírhalmon, miközben szórakozottan letépett egy fehér krizantémot, rögtön el is dobta, és szaladt tovább. Kati alig ért a nyomába.

- Te, mi az a Batthyány? – lihegett mellette,
- Egy kisebb vár – adta meg a pontos felvilágosítást a fiú. – Régebben itt tanyázott az ellenség, de kifüstöltük őket innen. Most a Salgótarjáni úton van a főhadiszállásuk, de majd

onnan is kifüstöljük őket.

Kati el volt ragadtatva:

– Kifüstöljük, kifüstöljük! – hajtogatta. – Téged hogy hívnak? — kérdezte.

– Krajcár Boldizsárnak. Hülye név, mi, hogy Boldizsár? Mindenki öcsinek hív. Az jobb a Boldizsárnál.

– Sokkal jobb – helyeselt Kati.

– És téged? – kérdezte Krajcár.

– Lakatos Kati.

– Az nem jó!

– Mért nem jó? – csattant fel Kati hangja.

– Egy várúrnő nem lehet Kati. Legfeljebb Krisztina vagy Marianna. Kati semmi esetre sem.

Kati egyszerre gondterhelt lett. Mégse lehet olyan könnyen lemondani a Katiról, ha már az ember tiz évig viselte.!

Már csak egy kicsit rohantak, és egyszeribe ott állt a vár – mondhatnánk azt is, ha költőiek akarnánk lenni, hogy ott állt a vár teljes pompájában. De minek cifrázzuk, mikor ez természetes: minden vár teljes pompájában áll, ha egyáltalán van pompája. Ez a vár, amely sokak szemében nem más, mint a Kossuth-mauzóleum, Kati számára minden várnál gyönyörűbb vár volt.

„Emelete is van” – bámult el szívdobogva, és mindjárt felszaladt a lépcsőkön. Aztán gyorsan visszarahant, s felkászálódott az egyik földszinti oroslán hátára.

A másik oroslánból – mert kettő őrizte, a várat – , vagy talán nem is belőle, hanem mögüle, előlépett egy fiú.

– Szia, öcsi! – üdvözölte Krajcárt.

– Semmi Öcsi – válaszolta az ridegen – , jelentést kérek, Bellák hadnagy!

– Kapitány úrnak alássan jelentem – állt vigyázzba – , ellenség nincs a láthatáron, a tankok visszavonultak, bombavetőket nem láttam.

– Szóval, Bellák hadnagy, nem lát ellenséget? – kérdezte Krajcár vérfagyasztó hangon.

– Nem – válaszolta.

– Hát az a tüzér, amelyik most tölti az ágyúját? – mutatott előre.

Kati követte tekintetével Krajcár karjának irányát. Egy öregasszony hajladozott egy sír körül, kis kerti ollóval a felfutó borostyánt nyeste.

– Vigyázzon, Bellák hadnagy – folytatta Öcsi kérlelhetetlenül – , még egy ilyen tévedés, és lefokoztatom! Most pedig – és felemelte a mutatóját – ; most pedig fontos feladattal bízom meg. Itt ez a hölgy...

Kati felnyerített.

– Itt ez a hölgy, akit az ellenség karmai közül mentettem meg, s most az ön gondjaira bízom. Nyitasson neki lakosztályt a várban. Hát a többiek hol a fenében vannak? – nézett hirtelen körül.

– A Tóth itt volt, aztán azt mondta, hogy talált valamit, a Juhos meg vadgesztenyét szed ágyúgolyónak.

– Milyen marha ez a juhos – csóválta a fejét Krajcár – , a vadgesztenye nem való ágyúgolyónak! Legfeljebb atomlövedék lehet – tette hozzá elgondolkodva.

Bellákat, úgy látszik, nem érdekelte az atomlövedék, mert sarkon fordult és elrohant. Krajcár utána iramodott, Kati pedig, aki eddig az oroslán hátáról figyelte a történeteket, ugyancsak követte őket.

Közlappal fedett sírnál álltak meg. Egy fiú erőlködött ott: hosszú nyélre erősített lámpát próbált letépázni a sírról. A lámpát alaposan oda szerkeszthették, mert a fiú dühödten cibálta, de a lámpa nem engedett. A fiú egyébként fel se nézett, mikor körülállták, dolgozott tovább. Sárga, rövidre

nyírt haját hordott, olyanféleképpen nézett ki, mint a nagymama rosszabbik seprűje, amelyet már csak az udvar felseprésére használt, az arcán meg akkora vörös szeplők virítottak, mint Laki néni piros pettyes bögréin. Bellák segíteni akart ennek a pettyes képűnek, de az ellökte azzal, hogy „ez az ő ágyúja”.

– Ez nem ágyú, ez lámpa – világosította fel Kati, aki ugyan ágyút nem látott soha életében, de lámpát igen, s meg mert volna esküdni rá, hogy amit a Pettyes gyötör, az lámpa.

Most nézett a fiú először Katira, olyan arccal, mintha kísértetet látna.

– Egy lány – mondta elhűlve, és fejbe vágta Katit.

Az meg jól belemarkolt a sárga hajába, hogy végre megbizonyosodjon, cirokból vagy hajból van-e. Hajból volt, mert a fiú akkorát ordított, hogy Kati rémülten elengedte.

Nem lehet tudni, mi következett volna, ha Krajcár be nem avatkozik. De Krajcár beavatkozott, megrúgta a Pettyest, s ezzel véget is ért a csatározás. Pettyes otthagya a lámpát, mintha soha semmi köze nem lett volna hozzá. Visszarohant a várhoz Krajcárékkal együtt. Közben előkerült egy Kelemen meg egy Juhos nevű fiú. Ketten, közösen elszívtak egy cigarettát, aztán jött az ellenség. Kati ugyan nem látott egy lelket sem, de az most nem fontos. Az ellenség körülvette a várat. Krajcár higgadtan intézkedett – ha veszély volt, soha nem vesztette el a fejét – , és mindenki vadgesztenyékkel dobálózott. Kati is. Aztán mikor az ellenség visszavonult, Krajcár azt javasolta, hogy tartsanak esküvőt. A kapitány, mármint ő, elveszi a várúrnőt, Lakatos Krisztinát. Pettyes azt mondta, hogy ez hülyeség, és visszament a lámpájához. Krajcár meg így szólt:

– Krisztina, öltsd fel a legszebb ruhádat.

– Nincs nálam cérna – vetette ellen Kati, mire Krajcár dühösen megtagadta.

– Felölni, az anyyi, mint felvenni! Egy várkapitány nem beszélhet úgy, mint, mondjuk, az a marha Bellák.

Az esküvőből végül nem lett semmi, mert elővarázsolódott valahonnan egy rongylabda, s a fiúk elkezdtek focizni. Kati egy darabig nézte őket a kőoroszlán hátáról, aztán mikor nagyon elunta magát, hazanyargalt.

Még jó, hogy a Batthányinál eszébe jutott a háncsszatyor, és visszaszaladt érte...

Laki néni – nem tudni miért – reggelként félrehúzta a konyhaajtó függönyét, ha Kati iskolába indult, s mikor hazajött, úgy három-négy óra felé, még ki is jött a küszöb elé. Kati már kezdett nyugtalankodni: csak nem tudja ez a Laki néni, hogy hova jár ő iskola helyett? Különben is, mért figyel? Azért, mert segített egyszer elkészíteni a marhapörköltet? Kati hirtelenében elfelejtette, hogyan kell csinálni, beszaladt hozzá, az meg átment, hogy megmutassa, szóval, mert segített egyszer, azért nem kell mindjárt figyelni őt.

Kati reggelként elindult az iskolába, és megérkezett a temetőbe. Krajcár is mindennap ott volt, Pettyes is, Bellák elmaradt, mert „ezen a héten délelőttös”. „Kis hülye” – mondta Krajcár megvetően, s ezzel napirendre tért az ügy fölött. Kati cipelte magával a háncs szatyrot, hogy Laki néni ne foghasson gyanút. Persze, volt anyyi esze, hogy mindent kitegyen belőle, csak az énekeskönyvet hagyta benne. Szép képek voltak az énekeskönyvben, Kati nagyon szerette nézegetni őket. Egyszer elő is vette a Kerepesiben, hogy megmutassa Krajcárnak. Az lekicsinylően vetette oda, hogy az övé pont ilyen.

– A bagoly is benne van a tiedében? – érdeklődött Kati.

De Krajcár egyáltalán nem válaszolt a kérdésre, mert pálcikával tankot rajzolt a földre, a kőoroszlán lábánál. Aznap a Pettyes a szokottnál korábban érkezett, és rögtön elkezdett fontoskodni, hogy támadják meg a Salgótarjáni útiakat, mert a Kakas Karcsi, a Salgótarjáni útiak vezére már borzasztóan szemtelen. Össze is dugták a fejüket Krajcárral, hogy haditervet csináljanak. Csak még a napot nem találták ki, hogy mikor füstölgék ki az ellenséget. Hamarosan

Juhos is előkerült, s mindenki elfoglalta helyét a várban, mert az ellenség támadásra készült. Kati napok óta új beosztást kapott: nem volt várúrnő többé, Krajcár apródja lett.

Ez a fontos megbízás abból állt, hogy csata előtt fél térdre ereszkedve át kellett nyújtania Krajcár sisakját és mellvédjét. A sisak olyanfajta henger alakú bádogedény volt, mint amilyenben Sánta bácsi a rózsáit tartotta. A sisakot tulajdonképpen Juhos szerezte, kidobálta belőle az őszirózsákat, s úgy, földesen a fejére tette. Krajcár persze lekapta a fejéről, és elszaladt vele. Juhos utána. Amíg a földön hemperegtek, Kati kitépett egy lapot az énekkönyvből, persze, nem a baglyosat, és gyönyörű fényesre sikálta a sisakot. Juhos aztán belátta, hogy egy sisak a kapitányt illeti meg, és letörölte a vért az orráról.

A mellvéd még sokkal szebb volt, s azt Krajcár egyedül szerezte, valami régi sírról. Kisse meghajlított vékony bronz lap volt, két végén két lyukkal, amelyen át boldogult újkorában fakeresztre szegeztek. Krajcár madzagot fűzött bele, s így kötözte a mellére. Még írás is állt rajta. Világosan olvasható volt: „Itt nyugszik Molnár Amália.”

Kati átnyújtotta a sisakot meg a mellvédet, Pettyes az ágyú mellől várta – mégiscsak lemesterkedte azt a lámpát a sírról! – , hogy Krajcár jelt adjon a tüzelésre. De Krajcár nem adott jelt, a sisakot még feltette, de a mellvédet már nem. Rosszkedvű volt.

– Mi bajod? – kérdezte Kati részvétellel.

– Balhé lesz otthon.

Kati kérdő tekintetere egy levelet kotort elő a nadrágzsebéből.

– Ma hozta a postás. Az iskolából jött. Hogy annak a nyavalyás igazgatónak éppen én hiányom!

– Olvassuk el – indítványozta Kati.

– Minek? – legyintett Krajcár, aki nem szerette feleslegesen tölteni az idejét. – Úgyis tudom, mi van benne: mért nem járok iskolába, mi bajom, kérik az orvosi igazolványt.

– Hát akkor... – mondta Kati.

– Hát akkor... – hagyta helyben Krajcár.

Egyetértettek: apró darabkákra tépték a levelet, ástak egy gödröt a Kossuth tövében, s minden különösebb szertartás nélkül beleszórták a levél miszlingekre szakított maradványait. Krajcár jól letiporta a földet a sarkával, keresett két fapálcikát, kereszt formára összeillesztette, a zsebéből elővett egy drótot, s összekötötte. Beletűzte a földbe.

– Béke poraira – mondta Kati, akinek az utóbbi napokban nagyot nőtt a temetőműveltsége.

Mikor befordult a kapun, akkor jutott eszébe, hogy mennyire éhes. „Akkora zsíros pirítóst sütök magamnak, de akkorát...” – ábrándozott. Hogy mekkorát, azt elfelejtette kitalálni, mert Laki néni odaszólt neki:

– Mondjad, Kati, hol voltál délelőtt?

– Iskolában – felelte szemrebbenés nélkül.

– Két lány keresett, az iskolából küldték.

– Hogy néztek ki ?

– Az egyik copfos volt, a másik szeplős orrú.

Aha – ragyogott fel Kati arca – , a Garas meg a Fetter volt.

– Azt mondták, majd egy hete nem jársz iskolába, nem tudom-e, mi bajod.

– És mit tetszett felelni? – kérdezte Kati szívdobogva.

– Hogy valahova jársz, azt látom, de hogy hova, azt nem tudom. Hát hol csavarogsz te nap mint nap, te pernahajder?

– Sehöl. Iskolában voltam. Csak tetszik tudni – és Kati agya lázasan dolgozott – , csak tetszik tudni, az utolsó padban ülök, biztosan nem vettek észre. Szcsókolom! – és gyorsan beszaladt, nehogy Laki néni tovább faggassa.

Megette a piritós kenyeret. Utána legszívesebben Etukához ment volna vagy legalábbis a Sánta bácsihoz, de aztán eszébe jutott, mit mondott Laki néni, s jobbnak látta, hogy feltegyen egy fazék krumplit, héjában. Amíg megfőtt, fogta a seprút, s a szobában összehúzta a szemetet. Papa ugyan vasárnap kisöpört, s ma még csak péntek volt, de hadd örüljön az a szegény papa, úgymint annyi baja van velük. Tegnap este még a párnahajat is ő varrta meg, mert elrepedt. Közben Sanyóval azt játszották, ki tud tovább fújni egy tollat a levegőben. Szóval jól fog esni a papának, ha egy kis rendet lát maga körül.

Kellett is a papának Kati igyekezete. Úgy elverte, hogy mindene sajog. Györgyi néni ugyanis felhívta telefonon a kosárfonó szövetkezetben.

Mert mi az ördögnek telefon egy kosárfonó szövetkezetben!

6.

– Ha ez még egyszer előfordul... – mondta Györgyi néni Katinak, s a mondatot nem fejezte be. A mondat második fele a levegőben maradt, fenyegetően, mint egy feltartott mutatóujj.

Kati lelke mélyén vállalat vont, de azért szelíden félrehajtotta fejét, hogy Györgyi néni azt hihesse róla, amit ilyenkor a felnőttek nagyon szeretnek hinni. Györgyi néni hitte is, mert enyhébb hangon tette hozzá:

– Kócos vagy, fésülködj meg. Egyedül szoktál fésülködni?

Hogy egyedül fésülködik-e? Hallottak már ilyet?! Hát mit gondol ez a Györgyi néni, majd Böske néni naponta felutazik Debrecenből, csak azért, hogy Kati haját rendbe tegye?!

Györgyi néni azonban semmi ilyesmit nem gondolt, mert fogalma sem volt róla, hogy Böske néni hetek óta debreceni lakos. Györgyi néni egészen mást gondolhatott, mert azt mondta:

– Mit csinálsz vasárnap délelőtt?

Kati gondolatai száguldani kezdtek: először kirohantak a temetőbe Krajcárékhoz, aztán visszakanyarodtak Sánta bácsihoz a pléhvel fedett asztal mellé, majd egy pillanatra Etukánál állapodtak meg az eszpresszóban. Végül azt felelte:

– Semmit.

– Gyere el hozzám, megnézheted a televízióműsort.

– Jó – mondta Kati udvariasan.

Györgyi néninek mintha lett volna valami észrevétele erre a „jó”-ra, mert megigazította a szemüvegét, de aztán nem szólt, csak felírta a címét egy papirosra.

– Közel lakom, könnyen odatalálsz – nyújtotta a papiros.

Kati elkapta, s abban a szempillantásban hanyatt-homlok rohant kifelé.

– Állj meg! – kiáltotta Györgyi néni. – Hova rohansz?

Kati a vásárcsarnokba sietett, mert szombat volt, s a papa pénzt adott neki a vasárnapi húsrá. Ilyenkor sok ember tolong a csarnokban, Kati sietni akart a bevásárlással, mert délutánra nagyon fontos dolga akadt.

Nagyon fontos!

– Hova rohansz? – ismételte meg erélyesebben a kérdést Györgyi néni?

– Csak úgy... – válaszolta Kati, és óriási érdeklődéssel bámult a folyosó fehérre meszelt falára.

– Rendesen közlekedj, kislányom, felborítasz valakit! – mondta a tanítónő hivatalos hangon.

Érdekes, a Györgyi néninek meg a többi tanító néninek is kétféle hangja van; van egy olyan, hogy is mondjuk csak, normális hangja, amit az életben használ, és van egy iskolai hangja, amikor ilyen szavakat mond: „fiacskám”, „rendesen közlekedj”, „fegyelmetten viselkedj”. Kati ezt már az otthoni iskolában is felfedezte.

Másnap becsöngetett Györgyi nénihez. Olyan szép házban lakott, hogy Kati csak ámult-

bámult. A lépcsőház egyáltalán nem volt összefirkálva, pedig Kati egészen a negyedik emeletig felszaladt, hogy megnézze. Sehol egy karcolás! Úgy látszik, ebben a házban nem laknak gyerekek.

Mielőtt megnyomta a csengőt, figyelmesen kibetűzte a névtáblát. „Kovai” – ez állt rajta. Kati szeme előtt nagy keservesen állt össze Györgyi néni asszonyneve, mert a K betű alsó szára hátranyúlt, mintha magához akarná ölelni az O-t meg a V-t is, amelyeket pedig olyan sokszögletűre cirkalmazott a vésnök, hogy Kati joggal tűnődött el azon: vajon azért tesznek-e ki névtáblát, hogy elolvashassák az emberek, vagy azért, hogy sehogy se tudják kibetűzni ?

Györgyi néni nyitott ajtót. Egészen másfajta volt, mint az iskolában. Kati azonnal megállapította magában, hogy hasonlít a Sós doktorék lányához, pedig az még tizenöt éves sincs. Györgyi néni bordó tréningruhát viselt és kék pettyes kötényt. A haja is kócos volt, meg valahogy az öltözete is. Az a tréningruha, a köténnyel! Hogy egy tanító néni milyen helyes tud lenni vasárnap délelőtt!

De most nem is Györgyi néni kell csodálkoznunk, mert Katin még sokkal több látnivaló akadt. Mert Kati... Györgyi néni összecsapta a kezét, és ennyit mondott: – Nahát! – aztán hozzátette: – Lépj be gyorsan, nem öregedhetünk meg a küszöbön!

Ezt Kati is belátta, úgyhogy gyorsan bependerült az előszobába, és széles, boldog mosollyal hagyta, hogy Györgyi néni alaposan végigmustrálja.

Tegnap papa hazahozta a fizetését, s ugyan többször elmondta, hogy Kati nem érdemli meg, mert Kati egyáltalán semmit nem érdemel meg, mégis, Laki néni társaságában bevásároltak. Hogyan került oda Laki néni is, azt Kati nem tudta volna pontosan elmondani, elég az hozzá, hogy mikor szombat délután a papa bezörgetett hozzá, a zöld selyemruhájában jelent meg a konyhaajtóban, ami nem jelenthetett egyebet, mint hogy már várta a papát. Laki néni javaslatára az Úttörő Áruházba mentek, ahol még bőrből való iskolatáskát is vettek Katinak. Meg sötétkék szoknyát meg fehér blúzt meg iskolakötényt, amit most hitetlenkedve nézett Györgyi néni.

– Csinos vagy! – jelentette ki végül.

– Olyan kék ruhát is vettünk, mint amilyen Szeplős orrúnak van... a Fetternek – dicsekedett Kati.

– És a rózsás szoknyádból mi lett? – kérdezte Györgyi néni.

– Függyöny – felelte Kati, és egyszeribe elszomorodott. – Azért olyan szép szoknyám nem lesz többet – keseredett el.

– Függyöny?- csodálkozott Györgyi néni.

– Függyöny. Laki néni még tegnap megvarrta. Azt mondta, ne vegyem fel többet a rózsás szoknyát, mert más kislány se jár így. Azt is mondta, hogy a konyhánkba mindenki belát, legjobb lesz, ha függyönt varr belőle. Szép függyöny lett, még fodrot is tett az aljára...

Györgyi néni megsimogatta Kati haját. Hirtelen felkiáltott:

– Jaj, a rántásom! – és faképnél hagyta a kislányt.

Kati ment utána, s a konyhaajtóból figyelte, ahogy Györgyi néni lekap a gázzal egy kislábast, a csaphoz szalad vele, és teleereszti vízzel,

– Miért tetszik ilyen sok vizet tenni bele? – figyelmeztette. – Csomós lesz.

– Hát te honnan tudod ezt? – nézett fel Györgyi néni, s magában máris igazat adott Katinak, mert a rózsaszínű

lében apró nokedlik úszkáltak. Próbálta a fakanállal, elnyomkodni a lábas szélén, de a kis rántásgombócok

ügyesen kisiklottak a kanál alól.

– No, ugye? – bólogatott Kati, s mivel nagyon elunta a rántást, körülvizsgálgatóan a konyhában. Nem is konyha volt az, inkább patika. Ragyogott a tisztaságtól, a fehérségtől, a

fényességtől. És minden a falból nőtt ki, a szekrények, a polcok, a fiókok. Mi lenne, ha ezek egyszer megharagudnának Györgyi nénire, és visszahúzódnának a falba? Itt maradna ez a szegény Györgyi néni egy üres konyha kellős közepén.

– Tetszik? – kérdezte Györgyi néni. – Most kaptuk a lakást...

Kati vállat vont. Tetszett neki, hogyne tetszett volna, de nem akarta, hogy Györgyi néni azt gondolja, nem látott ő még valamirevaló konyhát életében. Ott van Laki néni kredence. Az sem akármilyen ám! Válasz helyett inkább a levegőbe szimatolva megkérdezte:

– Túróst tetszik sütni?

– Igen, honnan tudod?

Kati fölényesen mosolygott. Ő ne tudná, mikor sütnék túróst? Otthon csak befordult az udvarba, és már odakint megérezte, hogy nagymama túrós lepényt süt.

– Ha megsül, kapsz belőle – biztosította Györgyi néni, és beterelte Katit a szobába.

Az a szoba! Kati alig mert rálépni a világoszöld, nagy szőnyegre. Ezért a piacon az Adok-Veszek bácsi egy ezrest is fizetne! Igazában csak ez a szőnyeg tetszett Katinak meg az a rengeteg könyv, amelyik az egyik falat beborító könyvespolcon sorakozott. Hát persze, azért olyan okos ez a Györgyi néni, mert ez a temérdek könyv mind a fejében van! Az ablak előtt egy összevissza ágazó virágállványon nagyon sok cserép virág állt. Ezt határozottan rosszalta Kati. Ahelyett, hogy örülnének ezek a Györgyi néniék, hogy rendes lakásban lagnak, úgy csinálnak, mintha egy kertben lagnának. A nagymama bizony el nem tűrné ezt! Kati egyszer, csak egyetlenegyszer próbált babot csíráztatni egy törött szélű levesestányérban, s a nagymama úgy kivágta, hogy Kati még örült, hogy ő nem repült utána.

No és a sarokban, egy kis asztalkán ott állott a televízió. Györgyi néni bekapcsolta, hamarosan meg is jelent a képen egy bácsi, aki legalább tíz fejet hordott, Györgyi néni megcsavart egy gombot, mire a bácsi összeszedte mind a tíz fejét; mindössze egy maradt neki. Kati szólni akart, hogy csavarja vissza Györgyi néni a gombot, a bácsi sokkal érdekesebb tíz fejjel, de aztán mégse szólt, csak leült egy székre, s illedelmesen unta a bácsi egy darab fejét.

Delet harangoztak, mikor Györgyi néni férje, az a bizonyos névtábláról ismert Kovai, a szobába lépett.

– Én már ismerlek téged hallomásból – nyájaskodott Katival.

„Én viszont egyáltalán nem ismerlek” – gondolta Kati, és a lábával apró köröket rajzolt a világoszöld szőnyegre. Eszébe jutott a tegnapi osztályfőnöki óra. Arról volt szó, hogy ne a külsejük után ítéljük meg az embereket, hanem az a fő, mi van bennük. Györgyi néni nem beszélt a levegőbe, mert ő aztán igazán nem a külseje után ítélhette meg ezt a rettenetes nagy hasú bácsit, mikor hozzáment feleségül. És azt is okkal mondta Györgyi néni, hogy az a fő, ami bennük van. Ebben a bácsiban akár egy egész kecskegida is lehet!

Kovai persze semmit se sejtett Kati gondolataiból, csak azt látta, hogy a kislány egyik lába a szőnyegen kalimpál.

– Hogy megy a tanulás? – kérdezte.

Kati bólintott, s arra gondolt aggódva, hogy ennek a bácsinak meg se kottyan egy tepsi túrós lepény.

– Jársz-e még az iskola mellé? – folytatta a kérdezést a bácsi, és úgy nevetett, hogy a hasa megremegett belé.

Kati egyszeribe nagyon rosszul kezdte érezni magát. Mért nem hagyja őt békén ez a Györgyi bácsi? Most mit feleljen arra, hogy jár-e még az iskola mellé? Jár vagy nem jár, egy ilyen nagy hasúnak mi köze hozzá? Két kezével a szék szélét markolászta, és erről eszébe jutott, hogy két keze van. Felfedezte, hogy az egyik lábával köröket rajzol a szőnyegre, a másikat meg kajlán, kifelé tartva lógatja. Két lába is van tehát. Két kéz meg két láb, az együttvéve, rettenetesen sok,

ha az ember előtt egy nagy hasú bácsi ül, a szemét mereszti, és teljesen felesleges dolgokat kérdez.

Kati hirtelen felpattant, és kirohant a szobából. Az ajtóban majdnem felborította Györgyi nénit, aki egy tál túrós lepényt tartott a kezében.

– Csókolom, haza kell mennem – hadarta, és már kívül is volt az előszobaajtón.

– Ezt mi lelte? – kérdezte Györgyi néni.

– Ezt mi lelte? – kérdezte Kovai is, aztán nekiült a lepénynek, s ebéd előtt majd az egészet megette.

Kati szomorúan bandukolt hazafelé. Mát nem gondolt a nagy hasú bácsira, csak Györgyi néni világoszöld szőnyege meg a fehérre lakkozott konyhája járt az eszében. Meg még mindenféle.

Például Zsiga doktorék.

Még tavaly begyulladt Kati szeme. Nagymama kézen fogta, és elvitte a Zsiga doktorhoz, mert nagymama nem olyan, mint az öreg Dobó néni vagy a Maró szülei, akiket csak akkor láthat orvos, ha már a halálukon vannak. Nagymama elvitte Katit, s mikor Zsiga doktor egy kenőcsöt adott, kinyílt a rendelő ajtaja. A doktor mamája dugta ki a fejét, s valamit magyarázott németül a fiának. Kati tekintete az ajtórésre tapadt. A hasadékon át az asztalon egy porcelán táncosnőt pillantott meg; fodros, rövid szoknyácskája a dereka körül hullámozott, aranycipellős lábát a magasba emelte. A doktor mamája ránézett Katira, váratlanul befejezte a mondatot, s becsapta az ajtót.

Kati orra előtt nagyot csattant a zár.

Azóta többször álmodott a porcelán táncosnőről. Rövid szoknyácskájában addig forgott, amíg lepottyant az asztralról, és nagy csörömpöléssel összetört. Vagy csak egy ajtó csapódott be Kati orra előtt?

A szeptemberi nap olyan melegen sütött, akárcsak nyáron. Végigcirógatta Kati vadonatúj iskolakötényét. Másról talán lekívánkozott volna a sötétkék, vastag vászonból készült holmi, de Kati szerette a meleget. Olyan erősen még sose sütött a nap, hogy valaha is melege lett volna. Most is a nap feje fordította az arcát, hogy mennél több jusson neki a fényes sugárból. Az egyik sugár új emléket küldött. A tavalyi május elseje jutott eszébe.

Minden iskola és minden osztály kivonult, csak Katiék osztálya nem. De ők már előző este a Nagyhajú Lacival elhatározták, hogy kimennek a Fő térre, megnézik az ünnepséget. A Nagyhajú javasolta, s igaza lett, mert Kati még sose látott szebbet; ott tolongott az egész város a Fő téren, mindenki tartott valamit a kezében, léggömböt vagy táblát. A táblákon különböző képek vagy betűk virítottak. A tanácsháza elé magas dobogót emeltek, s úgy beborították piros anyaggal, hogy egy csepp se látszott ki alóla. Legelől, mindjárt az emelvény alatt betüemberek álltak. Mindenki egy betűt tartott a kezében. A Nagyhajú összeolvasta, pedig a Nagyhajú olvasott a legrosszabbul az osztályban. Ez jött ki a betüemberekből: ÉLJEN A PÁRT! Az L betű ugyan feljebb tartotta a szárát, mintha felelésre nyújtotta volna az ujját, az N meg kilógott a sorból, de azért Kati is látta, hogy a Nagyhajú most kivételesen jól olvasott. Magyarruhás lányok vonultak a dobogóhoz, felszalagozott karikat tartottak a fejük fölé, s alatta táncoltak, forogtak. A copfjukba kötött piros masni csak úgy úszott utánuk.

Kati a Nagyhajúval addig tekergett a lábak, táblák, léggömbök között, amíg a betűsök mellé nem ügyeskedtek magukat.

Harsogtak a mikrofonok, szólt a zene, az egyik csoport indulót énekelt, a másik magyar nótát, óriási volt a z sivajgás, Kati boldogságában majd kiugrott a boréből. A betüemberek kiabálni kezdtek, ahogy csak a torkukon kifért. Ezt kiáltották: „Éljen a nemzetközi munkásszolidaritás!” Kati nem tudta, mi az a „munkásszolidaritás”, a Nagyhajú se – hogyan is tudna a Nagyhajú

ilyesmit. mikor még azt se tudja, mennyi ötször hét – , de azért ők is együtt kiabálták a tömeggel. Kati kivörösödve harsogta: „Éljen a nemzetközi munkásszolidaritás!” Nem lehet az rossz, ha ennyi ember élteti!

A Fő tér egyetlen hatalmas torokká vált. Egy piros léggömb felszállt a levegőbe. Kati utána nézett. Örömeiben szeretett volna utána szállni.

Akkor egy ember megragadta a karját, és kilökte a sorból.

– Jobb lesz, ha hazakotródsz – ripakodott rá – , nincs itt semmi keresnivalód!

A Nagyhajút is megtaszította. Kati majdnem orra bukott, mert meg mindig a léggömböt bámulta. Akkor pattant szét a magasban.

Éppen ilyen meleg volt, mint ez a mai...

7.

– Eltűnt a szerepem! Nem láttátok? – kérdezte Kati kétségbeesetten, mikor a ládából már a madzaggal átfűzött gesztenyét is előkotorta, olyan alaposan kikutatta minden zugát.

Papa a szobában a vaskályha előtt ült, fújta a tüzet, és közben szidta Sanyót, mert nem gyújtott be, és különben is nedves fát hozott. Sanyó az ágy közepén trónolt, s azon törte a fejét, hogy a nedves cipőjét mégiscsak le kellene vetni, mert ha Kati meglátja, hogy cipőstül mászott az ágyra, összekarmolja. Olyan furcsa mostanában ez a Kati! A múltkor is rákiáltott, hogy mért szipákol, mért nem használ zsebkendőt. Kitől tanulja ezeket? Talán Laki nénitől?

Rudi nem volt otthon. Egyáltalán, Rudi sosincs otthon, ami jobb is, mert ha beteszi a lábát, öt percen belül olyan civakodás támad, hogy zeng a ház.

Kati hiába kiáltozott hát a konyhából, senki se felelt neki. Visszahányt mindent a ládába, a maradék mogyorót meg a zsineggel átfűzött gesztenyét is, mert Laki néni azt mondta, rend a lelke mindennek, aztán, mint a szélvész, berohant a szobába. Sanyó gyorsan lejjebb csúszott az ágyon, a lábát álnokul a levegőbe lógatta, Kati azonban ügyet se vetett rá. Eltűnt a szekrényben. Mikor újra előbukkant, az ágy alá mászott. Még a párnákat is megforgatta, de a szerep nem került elő.

Most mi lesz?

A legelső novemberi magyarórán történt: A múlt idő volt feladva, amiről Kati akkor értesült, mikor óra előtt odaszólt neki a Copfos:

– Tudod a múlt időt?

Kati nem is válaszolt. Mért tudta volna éppen a múlt időt? No, ez egyszer kár is lett volna megtanulni, mert Györgyi néni így szólt az osztályhoz:

– Tegyétek el a könyveket, füzeteket, ma egészen másról beszélünk.

Szempillantás alatt eltűnt minden a pad tetejéről, Györgyi néni pedig folytatta:

– Nagy kitüntetés ért bennünket, mi rendezzük és mi adjuk a mikulási műsort.

Az osztály felordított. Mindenki tapsolt, kiabált, Lófogú felugrott a pad tetejére, Kőszegi a fejes vonalzójával dobolt, a Copfos meg elkezdett nevetni. Ez a copfos mindig nevet, ha valaminek örül, ilyenkor olyan az arca, mint egy darab frissen kisült pogácsa.

Kati ugyan illendőségből üvöltött egyet, nehogy valaki is azt gondolja, hogy ő nem akar részt venni az ordibálásban, de őszintén szólva nem nagyon érdekelte a dolog. Az járt a fejében, hogy ma paprikás krumplit főz, elég pénzt kapott a papától, kolbászt is vesz hozzá.

Györgyi néni kiáltott egyet. Olyan csend lett hirtelen, hogy Lófogú megmerevedett a pad tetején. Behúzott nyakkal és olyan arccal kászálódott le, mint akit jól orrba vágtak.

Györgyi néni megigazította a szemüvegét, aztán azt mondta:

– Először is rendező bizottságot kell alakítanunk, javasolom, hogy három tagból álljon, s ők legyenek felelősek a műsorért. Gondoskodjanak arról, hogy mindenki idejében ott legyen a próbákon. Kiket javasoltok a háromtagú bizottságba?

– A Fettert! – zúgta az osztály.

Kati egy pillanattal előbb még azt mérlegelte magában, hogy három húszas vagy hatforintos kolbászt vegyen, mert a három húszasból majdnem kétszer annyit vehet, mint a hatforintosból, viszont a hatforintos jobb ízű, mert – ...

A Fetter? – figyelt fel Kati, Mindig ezt a Fettert választják meg mindenek. Ő a könyvtáros, a kisdobos-rajvezető, a füzetosztó meg még mi minden! Aztán csak parancsolgat! Mit esznek rajta? Még a mamája is micsoda lehetetlen asszony!

Kati valamelyik délután a közért előtt találkozott a Fetterrel. Rengetegen voltak az üzletben, Kati cukorért szaladt le, s ha már úgyis bemegy, megkérdezte a Fettertől, mi kell neki, majd megveszi. Egy kiló lisztet akart. Kati megvette, s mire visszament a boltajtóhoz, ott találta Fetter mamáját is. Kati odaadta a zacskó lisztet meg a visszajáró pénzt, s már a nyelvén volt, hogy megkérdi, mi a lecke történelemből. Nem mintha különösebben érdekelte volna a történelemlecke, csak hát mit beszéljen az ember a Fetterrel? A mamája nyomban tuszkolni kezdte, a szeplős orrú lányát, és úgy vállból odaszólt neki:

– Az Ágika nem ér rá, az Ágikának tanulni kell! Hát ilyen undok még a mamája is!

Györgyi néni bólintott:

– Rendben van, az egyik rendező bizottsági tag legyen Fetter Ági. És a másik kettő?

– A Copfos! – kiáltotta Kati. Mindenki hátrafordult.

– Igen, a Copfos – hajtogatta Kati mérgesen, pedig senki nem mondta, hogy ne legyen a Copfos.

Mért is mondták volna? Copfost mindenki szerette az osztályban, igaz, hogy nem tették meg semminek. A Copfos akkor is ott volt mindenütt, mindent csinált, mindenkinek segített, ha nem is bízták meg vele. A kiránduláson például cipelte a Fenyő Bori uzsonnás csomagját, mert az elkezdett nyafogni, hogy izomláza van. A Lófogú addig rohangált a Hármashatár-hegyen, amíg elesett; Copfos azonnal rohant vele a forráshoz, kimosta a sebét, pedig Lófogú reggel, az induláskor bokán rúgta a Copfost a villamosmegállóban. És mégis mindig a Fettert nevezték ki!

Elsőnek Kladek Pista kiáltotta:

– Tényleg, legyen a Copfos!

Hát persze hogy a Kladek örült az ötletnek. Egyszer azt mondta az udvaron, hogy Copfos a legszebb kislány az osztályban. A Fetter is hallotta. Rántott egyet a fején; mindig hátrakapja a fejét, ha nem tetszik neki valami. Pedig rángathatja, mert Kati szerint is Copfos a legszebb. Majdnem a derekáig ér a két vastag, barna hajfonata. Ha az ember nagyon figyelmesen nézi ezeket a copfokat, kitalálja, mi rejtőzik a copfok között. Ha boldogan himbálóznak, s hátulról előre rakoncátlankodnak, akkor tudni lehet, hogy Copfos jókedvű. Néha búsan lógnak, még a masni is hervadtan csüng a végükön; ilyenkor Copfos szomorú. A képe meg kerek, olyan, mint egy szép, hamvas őszibarack. Kati nagyon szereti a Copfost. Legszívesebben odakuporodna mellé a padba, és azt mondaná:

„Te Copfos, én úgy szeretném megsimogatni azt az őszibarackarcodat! És ne haragudj rám, amiért a múltkor kiütöttem a kezedből a tízóraidat, és utána rád mordultam, hogy mért nem vigyázol. Tudod, olyan gyakran mást mond az ember, mint amit érez. A Nagyhajú is, mikor eljöttem otthonról és mondtam neki, hogy »szerbusz, én Pestre hurcolkodom«, azt válaszolta, hogy »szerencsés utat«, fellökött és elnyargalt. De mikor felszálltunk a vonatra, láttam, hogy az állomásépülethez lapulva les. És mikor elindult a vonat, a két könyökére borult, úgy sírt. Tudod, Copfos, én is így szerettem volna bögni, mikor megbántottalak.”

Kati ezt persze soha nem mondta el a Copfosnak.

Az osztály elfogadta a javaslatot, még Kladek Pistit is mellé választották, mert az ő nevét meg a Copfos kezdte hajtogatni, és ezzel Györgyi néni rátért a műsorra. Két szavatra gondol, egy

énekes népi játékra, egy rövid jelenetre meg valami táncra. Jó tornászokból alakuljon a tánccsoport, Lujza néni, a tornatanárnő majd betanítja. Nincs sok idő rá, körülbelül négy hét, ez annyit jelent, hogy a tánccsoportnak hetenként háromszor próbálnia kell, az jelentkeznek tehát, aki vállalja a rendszeres próbákat. És persze lesz egy Mikulás is, ő konferálja a műsort, s a végén két krampusz segítségével kiosztja az ajándécsomagokat.

– De ez maradjon titokban – intette az osztályt Györgyi néni – , mert meglepetés. Megígéritek? – kérdezte.

– Megígérjük! – zúgták.

Kati piros ceruzával egy pár debrecenit rajzolt az olvasókönyv hátlapjára.

– Te is megígéred, Kati? – fordult hozzá egyenesen Györgyi néni.

Kati, mintha álmából ocsúdott volna, úgy válaszolta:

– Igen.

– Itt vannak a versek és a darabok – folytatta Györgyi néni. – Fetter, odaadom neked, gépeltesd le annyi példányban, ahány szereplő van.

Minden gépelést Fetter papája intézett,

– A tánccsoportot most mindjárt megalakítjuk. Ki jelentkezik? – kérdezte Györgyi néni.

Fetter mindjárt felnyújtotta az ujját, aztán a többiek is. Tizenöt felnyújtott kezét számolt meg gyorsan Kati. Észre sem vette, a levegőbe lendült az ő karja is.

„Nem fognak bevenni – hajtogatta magában – , nem fognak bevenni, de nem is érdekel, nem törődöm, velük...”

– Jegyezd fel a neveket, Copfos – rendelkezett Györgyi néni. Már ő is Copfosnak hívta a Copfost, Kati és az osztály után. És diktálta:

– Lakatos Kati, Fenyő Bori...

Kati olyan izgatott lett, hogy majdnem kiugrott a padból. Előrehajolva leste, hogy a Copfos felírta-e az ő nevét. Copfos a harmadik padban ült, Kati az utolsóban, nem látott oda, ezért elhatározta, megnézi a papírost, mielőtt leviszik Lujza néninek.

Györgyi néni tovább beszélt;

– Az egyik darab arról szól, hogy egy kislány nem akar iskolába menni, mert fél a másnapi számtan dolgozattól. Betegnek tettei magát. Az anyukája nagyon megrémül, kihívhatja a doktor nénit. Megvizsgálják a kislányt, és kiderül, hogy kutya baja, csak szimulált. Az orvosnő pedig előveszi a noteszét, és felolvassa, hány beteg milyen súlyos betegséggel várt rá, s ő most egy félórával később jut hozzájuk a kislány miatt. A kis szimuláló nagyon elszégyelli magát, hogy mennyi izgalmat okozott az anyukájának, a doktor nénit pedig akadályozta a munkájában. Ugye, milyen következménye lehet egy ártatlannak látszó komizságnak? – kérdezte Györgyi néni, és erősen Katira nézett.

Kati ugyan az olvasókönyv hátlapját szemlélte, de magán érezte Györgyi néni pillantását. S azt is kitalálta, miért éppen neki szól ez a pillantás. Mikor Kati várúrnő volt a temetőben, szakfelügyelő járt az osztályban. A hiányzók után érdeklődött, s Györgyi néni azt mondta Katira, hogy elküldte a gondozóba tüdőszűrésre. Ha ez kitudódna, jaj, milyen kellemetlen lenne szegény Györgyi néninek!

– Most pedig kiválasztjuk a szereplőket – intézkedett tovább Györgyi néni. – Ki legyen a komisz kislány?

Az osztály összevissza kiabált. Legtöbben a Sasadi Jolánt ajánlották. Sasadi az első padban ül. Nemcsak azért, mért a legkisebb, hanem mert annyit mozog, mint egy sajtukucac, s Györgyi néni szereti, ha az ilyen gyerek szem előtt van. Sasadi utánozóképességéről is híres az osztályban. Még az igazgató bácsi járását is olyan híven utánozza, hogy az ötödikesek is körülállják a nagyszünetben.

Az anya szerepe körül egy kis kavargás támadt, mindenki más nevet mondott, míg végül a Györgyi néni kettőt tapsolt, és azt kérdezte:

– Nemes Kató?

Senkinek nem volt ellenvetése, még Katinak sem, pedig nincs valami nagy véleménnyel róla, mert a Nemes egész nap hátratett kezekkel ül, és a levegőbe bámul, mintha valami érdekesítő dolgot szemlélne a villany fehér gömbje alatt. Az anya szerepe annyi, hogy telefonál meg aggódik, ez csak nem haladja meg a Nemes képességeit!

– A doktornő szerepét pedig Katinak szántam. Lakatos Katinak, aki most nem figyel, hanem Nemest nézi – folytatta Györgyi néni.

Kati orra előtt száznyolcvan fokos szögben kilengett a Nemes. Gyorsan elkapta róla a tekintetét, és Györgyi nénire nézett. Györgyi néni három példányban állt a második és harmadik padsor között. Ismét hallotta a hangját:

– A doktornő szerepét. . .

Györgyi néniből ismét egy lett, Kati a boldogságtól magához tért, a szíve olyan hevesen kezdett kalimpálni, hogy valósággal dörömbölt a sötétkék iskolaköpenyen.

„Most mindjárt röhögni fognak” – gondolta, és nem merte a fejét megmozdítani.

Senki sem röhögött.

A Copfos kiáltotta először:

– Legyen a Kati!

Tanítás után képtelen lett volna hazamenni, pedig Laki néni ráparancsolt, hogy siessen haza, együtt összeszedik a szennyes ruhát, és ő majd kimossa a mosógépével. Úgy szökdécselt az utcán, hogy a vadonatúj iskolatáskában hangos zöttyenéssel egymáshoz ütődtek a könyvek. Első gondolata az volt, hogy kiszalad a temetőbe, megmondja Krajcáréknak, hogy ő lesz a doktornő, de aztán gyorsan letett a gondolatról. Papa pofonjainak emléke térítette el. Sánta bácsihoz nyargalt. Nem volt türelme, mint máskor, a járdaszegélyre ülni, Sánta bácsi falárához, hát csak megállt mellette. A szótlan, mogorva öregember ránézett Kati fényes ábrázatára, és anélkül, hogy egy szót is kiejtett volna, összemarkolta a tegnapi őszirózsákat. Katinak adta. Jó lesz az még Katinak, letépkedi a hervadt szirmokat, és beteszi egy dunsztosüvegbe. De persze ezt nem beszélték meg, Kati még azt sem mondta, köszönöm, csak rámosolygott Sánta bácsira, és továbbment. Minek az a sok beszéd?

Betrappolt Etukához az eszpresszóba, hogy valakinek végre elmondja a nagy újságot. A pénztár előtt sort álltak. Ilyenkor délben mindig sok a dolga Etukának. Kati a lábát fázt türelmetlenségében, alig győzte kivárni, amíg elfogy a kassza elől az embersor. Végre Etuka elé toppant.

– Én leszek a doktor néni a „Ne szimulálj!” darabban – lihegte boldogan, s mielőtt Etuka a száját kinyithatta volna, tovább lelkendezett: – Orvosnő leszek, mint a Sós doktor a házban, persze, az igaziból orvos, én meg az iskolában leszek doktor néni!

– Ki az a Sós doktor? – kérdezte végre Etuka, aki az egészségből egy kukkot se értett.

– A másodikon lakik, de most nem fontos! Szerepelni fogok a mikulási műsorban!

Amíg Kati töviről hegyire, egy szuszra ellobogta Etukának a délelőtti eseményeit, a szőke lány elővette a púderes dobozát a fiókból, ott tartotta a százaskok mellett, felpattintotta, és mikor gondosan bepúderozta az orrát, azt mondta:

– Ha felnőttek is mehetnek arra az előadásra, elmegyek. Megnézem, milyen doktornő leszel.

Kati meghatottan bámulta Etuka púderes orrát. . . Majd a Fetter megkérdezi Mikuláskor, kihez jött ez a szép szőke lány, és akkor azt fogom mondani: mit szólsz hozzá, hozzám!” De nem válaszolt semmit. Kiválasztotta a legszebb szálát az őszi rózsacsokorból, és Etuka ölébe ejtette. Már az üveges ajtó előtt állt, mikor hallotta a háta mögött:

– Ó, te kis bolond!

Másnap megkapta Fettertől a kigépelte szerepet, még aznap végigolvasta, és ezek után nyoma veszett a szerepnek. Most mi lesz?

8.

Hogy mi lett? Egy osztályfőnöki óra, amit Kati soha, de soha nem felejt el. Utána pedig... de tartsuk csak be a sorrendet, különben is közben még egyéb is történt.

Az osztályfőnöki órán persze Fetter kezdte az egészet: – Györgyi néni, kérem, túrhetetlen a Kati viselkedése – állt fel. – Mikor el akartuk kezdeni az első színjátszó próbát, Kati eltűnt. A Kladek végigjárta az épületet, de Lakatos nem volt sehol. Kladek közbeszólt:

– A szertárba is felszaladtam, pedig a nyolcadikosoknak órájuk volt.

Kati összekucorodva ült a padjában.

„No, jó vicc lehetett, hogy engem a nyolcadikosok között kerestél” – gondolta, Fetter folytatta:

– Fél órát vártunk rá, Györgyi néni, kérem, míg végre megérkezett. Kérdeztem, hol volt, azt válaszolta, kiszaladt az iskolából, kérdeztem, miért, erre csak a vállát vonogatta. És ráadásul még bejelentette, hogy elveszett a szerepe. Úgy mondta, hogy elveszett, mint akit egyáltalán nem is érdekel. Györgyi néni, kérem, azt javaslom, aki így viselkedik, az ne vehessen részt a mikulási műsorban.

„Hogy ennek milyen ronda, éneklő hangja van” – méltatlankodott magában Kati.

– És el is szokott késni! – pattant fel Kertész Viola. – Györgyi néni nem is tudja, hogy Kati sosincs itt háromnegyed nyolcra!

„Fetter után a Kertész a legundokabb.”

– És verekszik is – jelentette Nemes Kató.

„Te se vagy olyan kuka, ha árulkodni lehet!”

– Előbb hallgassuk meg Katit, hátha valami komoly oka volt a késésre. És talán a szerep is előkerült azóta. Ne ítéljünk addig, amíg meg nem hallgattuk azt, akit vádolunk – szólt Györgyi néni nagyon komoly hangon. – Mért nem jöttél pontosan a színjátszó próbára? – fordult egyenesen Katihoz, – Tudtad, mikor kezdődik?

– Tudtam.

– Akkor? – Györgyi néni hangja ingerülten csengett. Kati hallgatott, és rémülten érezte, hogy a szája mosolyra húzódik.

Pedig ő nem akart mosolyogni, igazán nem akart, hiszen semmi nevetnivaló nincs azon, hogy nem volt aznap reggel a közértben tojás, és a kiszolgáló bácsi azt mondta, jöjjön be Kati délben, akkor hoznak. Az utolsó óra után kiszaladt, mert gondolta, tíz perc alatt megveszi, de nagyon sokan voltak az üzletben. És ha ő nem vesz tojást, s a papa hazajön éhesen, mit ad neki?

– Válaszolj: hol voltál óra után? – Györgyi néni hangja egyre keményebb lett.

– Csak kiszaladtam – rebegte Kati.

– Minden ok nélkül?

– Igen.

– Ül le, ne is lássalak! – rivallta Györgyi néni. Fáradt mozdulattal igazította meg a szemüvegét, aztán folytatta: – Lakatos Katit meg kell büntetnünk. Mondják el a rendező bizottsági tagok, hogy mi a véleményük. Ági, te már elmondtad, Copfos, most te következel.

Copfos felállt.

„Te is ellenem leszel” – küldött Kati egy szemrehányó pillantást feléje.

– Nekem is az a véleményem, hogy el kell venni tőle a szerepet. Legalább rendet tanul. Az is igaz, hogy késik, meg öt gyereket megvárakoztatott a színjátszó próbán. És a végén nem is

tudtunk próbálni, mert még a szerepet is elvesztette.

„Nem hagyjátok, hogy én legyek a doktor néni? És mi lesz Etukával? Nem jöhet el az Etuka? A szerep első mondatára emlékszem; így kezdődött: „Mi a panasz a kislánynak?”

– A tánccsoportból is tegyük ki – ezt Kladek javasolta.

„Lujza néni azt mondta, minden táncos kislánynak nagy piros masnit fog a hajába kötni. Jelmez nem lesz, nem akarja megterhelni vele az anyukákat. Az anyukákat! Lujza néni nem is tudja, hogy nekem nincs anyukám. De most már úgyis mindegy, a jelmez, a piros masni meg a szerep. Fel kéne állni, és megmondani nekik, hogy tojásért mentem. A papa egész nap dolgozik, a Sanyó is, és nem volt otthon más, csak egy kis zsír. A Fetteréknél bejárónő van. Reggel is azt mondta azon a nyafka hangján, hogy: „Jaj, a Mariska néni elfelejtett almát adni!” A Kladek mamája dolgozik, de a Kladek napközis, különben is fiú, nem kívánják tőle, hogy otthon segítsen. A Copfos meg! Az anyukája otthon van. Egyéb gondja sincs, csak a Copfost ajnározza. Itt laknak a sarkon túl, láttam, ahogy reggel a kapuig kíséri, és még utána is integet az utcán. Honnan tudnák ezek, mi az, mikor ki kell szaladni a közértbe tojásért, mert különben nincs vacsora. Ha felállnék és megmondanám, röhögnének. A Lófogú úgy nyihogna, mint egy paripa.”

– Állj fel, Kati – szolt ismét Györgyi néni – , és adj számot az osztálynak, mért váraoztattál öt gyereket hiába, és hova lett a szerep.

„Hova lett a szerep? Pedig a táskámba tettem, egészen biztosan besimítottam a füzetek közé. Még Laki nénihez is átszaladtam, nem felejtettem-e nála!”

Kati hallgatott.

– A szerepedet elvesztetted – így Györgyi néni – , mert rendetlen vagy, semmire se vigyázol. Te vagy az egyetlen az osztályban, akinek másodszor is ki kellett adni az ellenőrzőjét, mert az első elhagyta. És megváraoztattad a többieket, mert nem vagy tekintettel senkire. Pedig már neked is illenék tudni, hogy az osztály egy kis közösség, hiszen...

És az osztály kórusban zúgta:

– Egy mindenkiért, mindenki egyért!

„No, értem aligha” – gondolta Kati, és felfelé tartotta a fejét, nehogy kigördüljön az a régóta készülődő könnycsepp a szeméből.

– Elvesszük tőled a szerepet – folytatta Györgyi néni – , nem is táncolhatsz, egyáltalán nem vehetsz részt a mikulási ünnepségeken. Megérdemled.

Katinak zúgott a feje, s mint valami lejárt gramofonlemez, egyre ismétlődött benne: „Mi a panasz a kislánynak?” És a szája újra mosolygott. Ki tudná megfejtetni, hogy mért mosolygott? Kati semmi esetre sem.

– Még nevet is, Györgyi néni, kérem! – kiabálta Fetter, és az ujjával Katira mutatott.

– Mit szólsz hozzá, nevetek – pattant fel Kati, – Nevetek, igen, nevetek – fényes, fekete szeme szikrákat vetett – nevetek, nevetek! És az egész szereplés nem érdekel, azért is mentem el akkor, mert nem érdekel! Fújjátok föl!

Györgyi néni hangja valósággal kettéhasította a levegőt, s úgy fűródott Kati testébe, hogy azt a kalimpáló, zakatoló, háborgó Kati-szívet csaknem kettészakította.

– Szégyelld magad! – mondta. – Az ellenőrző könyvedet tedd az asztalomra!

Több szó nem esett Katiról. A tánccsoportba Kertész Viola került helyette, a doktornő szerepét pedig – jaj, de borzasztó! – a Copfos kapta. Legalább ne a Copfosnak adták volna, akkor Kati nyugodtan utálhatná, de így nem teheti. Csak egy kicsit utálta a Copfost érte. Györgyi néni óra végéig úgy tett, mintha Kati a világon se volna. Csöngetés után szolt oda neki:

– Gondolkozz a történten, és ha valami mondanivalód lesz, gyere le a tanáriba.

„Azt lesheted, hogy én lemegyek a tanáriba!” Kati odaállt a folyosóablakhoz. Nézte a kopár, szürke udvart. Előbb megszámolta a fákat, aztán megszámolta a bokrokat... De közben a lejárt

gramofonlemez tovább forgott benne, valahol mélyen, örökké ismételve: „Mi a panasz a kislánynak?...”

„Mi a panasz a kislánynak?...”

Én nem leszek az utolsó – tiltakozott Kati, és olyan elszántan ácsorgott, mintha soha többé nem akarna elmozdulni a helyéről.

– Akkor állj a Bellák mellé – vezényelt Krajcár öcsi.

Kati szó nélkül Bellák mellé állt, bár magában megállapította, hogy ez a Bellák ritka ronda fiú. De a fegyelem, az fegyelem, Öcsi sorakozót vezényelt, megtámadják végre a Salgótarjáni útiakat. Érdekes, Kati tornaóra után haza akart menni. Valóban haza akart menni, mert a papának megígérte, hogy nem csavarog. Papa elmagyarázta, hogy napi két túlórát vállalt, hogy többet keressen, s hogy az életük olyan legyen, mint más ember élete. De ha Kati nem segít neki, akkor csak úgy maradnak, ahogy eddig voltak. Kati ezt megértette, Laki nénitől megtanulta, hogyan kell gulyáslevest készíteni, és azt is, hogy az ágyneműt mindennap szellőztetni kell – s most mégis itt van a várban.

Ki tehet arról, hogy itt van a várban?

A múltkor, még jó idő volt, a nagyszünetben lement az osztály az udvarra. Copfos azt mondta Fetternek, hogy Katit is vegyék be a játékba. „Nyulak, ki a bokorból”-t játszottak. Fetter olyan képet vágott, hogy Kati inkább a Lófogúval kezdett verekedni. Pedig más iskolaköpenye is van és pontosan olyan ruhája, mint a Fetternek. Fel is vette egyszer, hogy megmutassa neki. „Az enyémen fehér hímzés is van” – azt mondta, és rá se nézett többet Kati új kék ruhájára. Hát persze ha a doktornő szerepét eljátszhatta volna, és az Etuka is megnézte volna az előadást!...

A csatarend felbomlott. Mindenki összevissza ugrált a sírok között. Krajcár nem is nagyon bánta, mert a Pettyessel ugróversenyt rendezett; ki tudja átugrani azt a dombocskát, amely alatt a fejfá szerint Krefcsák Ernő nyugodott, aki nyolcvan évet élt. Kati nagyon furcsállotta, hogy lehet valakit Ernőnek nevezni.

A Jókainál ismét csatarendet vezényelt Krajcár, de csak azért, hogy a kijárat körüli esetleges torlódást megakadályozza. Előbb a Kelemen meg a Juhos menjenek ki a kapun, aztán Kati, Krajcár, a Pettyes és végül Bellák. Az elővigyázatosság ellenére is majdnem pórul jártak, mert a kapus csaknem elkapta Bellákot. Kati cseppet sem csodálkozott rajta, hogy éppen Belláknál tört ki a botrány, mert nagyon csúf fiú ez a Bellák. A kapus az öklét rázta felé:

– Megállj, бүдös kölyök, egyszer elkaplak!

A kapus bácsi tovább is szónokolt volna, de Katiék most igazán nem értek rá végighallgatni, hiszen fontos dolguk volt, le kellett számolni a Salgótarjáni útiakkal.

Megállás nélkül rohantak a Salgótarjáni út sarkáig. Itt Krajcár megtorpant, ő volt a kapitány, a harc felelősségének súlya őt terhelte. Megkérdezte hát:

– Kinél van lövedék?

Csak a Pettyes fordított ki a zsebéből néhány vadgesztenyét.

– Ágyúgolyóra is szükségünk van – mondta Krajcár fontoskodva – , mindenki szerezzen köveket.

Mikor Kati már vagy két marék kavicsot beleszórt az iskolatáskájába, odaódalgott Krajcár mellé, mert nagyon erőt vett rajta a harci kedv,

– Hol a várunk? – kérdezte.

– Ott, nem látod? – mutatott Krajcár egy telefonfülke irányába.

– A telefonfülke? – hüledezett Kati, mert ha a telefonfülke a vár, minek ekkora hűhót csapni?

– Á, dehogya – felelte sértődötten Krajcár – , az csak a bástyájuk, az erőd mögötte van.

Tényleg, valami bódéféle látszott.

– Hogy jön ez a mi várunkhoz! – biggyesztette a száját Kati, s azt hitte, Krajcár meg lesz elégedve, ezzel a megjegyzéssel. Krajcár azonban felháborodottan üvöltötte:

– De megerősítették!

Pettyes is odajött, és azt mondta:

– Csak lányok ne lennének a világon!

– Hülye! – válaszolta Kati, és ezzel elindultak.

Krajcár képe csak úgy izzott. Nem annyira a harc kimenetele aggasztotta, mint inkább az ellenség. Pontosabban szólva, Krajcár attól félt, hogy nem is lesz itt az ellenség. Kakas Karcsiék ma valahol másutt ütöttek tanyát. Még az is lehet, hogy délutánosok az iskolában, s akkor lőttek a csatának.

Tényleg lőttek. De nem a csatának, hanem egy maréknyi kavicssal Pettyes sárga fejének. Krajcár boldogan elordította magát:

– Utánam!

Valamennyien a bódé, azaz az erőd felé rohantak. Bellák már az ajtót rugdosta. Egy fiú belülről kinyitotta, megrúgta Bellákat, és újra becsukta. Bellák bögni kezdett. Krajcár hevesen odaszólt neki:

– Ne bögj! Szuronyt szegezz!

Ő is nekiállt, hogy kicibálja az ajtót. Pettyes a másik oldalon dobálózott Juhossal meg Kelemennel, ott, ahol a bódé falából három szál deszka hiányzott. A gesztenyék kopogtak a deszkán. Mindenki üvöltött, ahogy a torkán kifért. Bellák abbahagyta a sírást, a maszatos könnyek csíkokat rajzoltak a képére, Katival együtt dühösen az ajtónak esett. Krajcár is azt próbálta feszegetni, Kati kinőtt kabátja alól jó tíz centire kikandikált az iskolakötény. A vadonatúj kötény beleakadt egy szegbe. Reccs... a sötétkék vászon berepedt. Kati nem ért rá odapillantani, mert az ajtó ebben a pillanatban kezdett engedni. Hirtelen kitérült, Kati hanyatt esett, a bódéból három fiú előrohant, az egyik öklömnyi követ tartott a kezében, a kö előrelendült, Krajcár a fejéhez kapott, és némán elvágódott. A követ dobó fiú megtorpant, rámeredt a földön fekvő Krajcárra, és elkiáltotta magát:

– Fussunk!

Bellák, Juhos, Kelemen körülvették Krajcár öcsit. Pettyes is odatoppant.

– Gyerekek, ez meghalt – suttogta, s ezzel valamennyien eliramodtak.

Kati feltápázkodott. A halvány arcú fiú fölé hajolt.

– Öcsi – rázta kétségbeesetten – , Öcsi, ne hülyéskedj! Mire felpillantott, három pár láb topogott mellettük. Egy

kalauzruhás ember a vállánál fogva arrébb lökte. Krajcár mellé térdelt, rászorította a fülét a mellére.

– Él – mondta – , telefonáljon valaki a mentőkért.

A sarki rendőr ekkor ért oda. Katit kezdte faggatni a történetek felől. Kati egyszeriben fázni kezdett. Úgy fázott, hogy az ujjai meggémberedtek, a foga vacogott, s mikor megszólalt, érezte, hogy a szája nem engedelmeskedik.

– A Kakas Karcsi az oka, az a bandavezér – mondta – , az erődöt ostromoltuk...

A rendőr egy árva szót sem értett az egészből, elővette a noteszét, feljegyezte Kati nevét és lakcímét. Krajcárét is felírta volna, da Katinak fogalma sem volt, hol lakik a Krajcár.

– Valahol errefelé – ismételte el többször is. A kalauzruhás felemelt a földről egy követ.

– Ezzel dobhatták fejbe – mondta. – Persze, most mind ellógott. Agyon kéne ütni az ilyen csibészeket!

Egy fekete ruhás néni is rákezdte:

– Az ember csak elengedi őket, és azt se tudja, hazajönnek-e.

Kati még mindig vacogva és tanácstalanul állt közöttük, fekete szeme kitágult a rémülettől.

Nagy sivítással megérkezett a mentőkocsi. A szirénázásra összerezzent, és elkezdett sírni. A kalauzruhás csodálkozva nézett rá: eddig semmi baja nem volt ennek a kis kormos lánynak, most meg úgy zokog, mintha nyúznák!

Közben Krajcárt beemelték a mentőkocsiba, egy fehér köpenyes megnyugtatta az ácsorgókat, hogy mindjárt magához fog térni, aztán Katihoz fordult:

- Neked mi bajod?
- Semmi.
- Mért sírsz?
- Csak.
- Együtt játszottatok?
- Igen.
- Gyere, szállj be te is.

Kati boldogan ugrott a kocsiba, örült, hogy megmenekült a rendőrtől, aki mindenfélét kérdezett, a kalauzruhástól, aki azt mondta, hogy agyon kéne ütni a gyerekeket, a fekete ruhás nénitől, aki megállás nélkül ingatta a fejét. Most biztosan ott maradt, hogy tovább ingassa. A Krajcár már nagy fiú lesz, meg is nőszül, s a néni még mindig csóválni fogja a fejét. . .

A mentőautó simán gurult, abbahagyta a szirénázást, Kati is megnyugodott kissé. A kabátujjába beletörölte az orrát és a szemét.

– Látod, már magához tért – intett Krajcár felé a fehér köpenyes bácsi. – Még egy kicsit kábult, bekötözzük, aztán talán haza is engedjük.

Barátságos, vigasztaló hangon mondta ezt a fehér köpenyes, de mintha megbánta volna a nagy engedékenységet, hozzátette: – De hogy jutott eszetekbe ilyesmit játszani? Azzal a kövel a szemét is kiüthették volna! Te különben is lány vagy, mért játszol fiúkkal?

„Hát kivel játsszam, talán a Fetterrel vagy a Kertész Violával, aki csak árulkodni tud?”

– És mért verekszel? A kötényed is elszakadt. Biztosan a leckéd sincs kész.

„Az még nem olyan nagy baj, de nem főztem estére semmit. Mi lesz, ha hazajön a papa?”

– Neked babával kellene játszani, egy kislányhoz az illik, nem a fiúkkal rohángálni az utcán!

„Könnyű azt mondani, hogy mi illik! Nekem nincs babám, mint a Copfosnak vagy annak a kuka Nemes Katónak. A Nemesének igazi haja is van...”

– Nyisd már ki a szádat, te fekete bogár! Ígérd meg nekem, hogy többé nem teszel ilyesmit. Látod, csak baj van belőle. Megígéred?

– Igen – mondta Kati alig hallhatóan.

– No, akkor szállj ki, megérkeztünk. A kis barátodat rendbe hozzuk, te meg menj szépen haza, mosdjál meg, és legyél jó kislány.

– Szcsókolom – válaszolta Kati, aki már alig figyelt a fehér köpenyes bácsira. Lassan bandukolt hazafelé. Tulajdonképpen nagyon irigyelte Krajcárt. Most fél tucat fehér köpenyes körülveszi, mindenki vele foglalkozik, ha meg hazaengedik bekötött fejjel, a mamája azt se tudja, hova legyen a boldogságtól, hogy nem lett komolyabb baja. Egyszer öt is fellökte egy bicikli a Fő téren. A nagymama a karjába kapta, úgy vitte haza, egész úton ölelte, csókolta, egyszer se kérdezte meg, hogy merészelt Kati a Fő téren ugrálni, mikor ő azt megtiltotta.

Szóval a Krajcárnak jó, csak Katinak rossz, mert nincs vacsora, s ráadásul elszakadt a köténye.

A többiek meg?...

A többiek meg semmit se érnek, mert lám, mind elszaladt, amikor baj lett!

9.

- Biztos?
- Biztos.
- Te láttad?
- Láttam. Isten bizony?

Papa már kétszer rájuk szólt, hogy hagyják abba a sugdolózást, aludni akar, a villanyt is lecsavarta, de Kati nem maradt veszteg. Odabújt Sanyó mellé.

- Rudi nem jön többet haza?
- Nem.
- Papa tudja?
- Azt hiszem.
- Odaköltözött a téglagyárba?
- Oda.
- A lány miatt?
- A lány miatt. A szomszédjukban lakik.
- És neked megmutatta az énekeskönyvet?
- Meg hát, hányszor mondjam. Elvitte, mert meg akarja tanulni belőle a nótákat.
- A gépelt papirost is láttad benne?
- Persze, mikor lapozta.

Kati elhallgatott, és olyan sokáig gondolkodott, hogy Sanyo azt hitte, elaludt. De nem aludt el, mert egyszer csak megrázta Sanyó vállát.

- Holnap reggel kimegyek veled.
- A téglagyárba?
- Oda.
- És nem mégis iskolába?

– Nem, majd a papának azt mondom, hogy kivételesen nekem is olyan korán kellett felkelnem, mint neked.

Ezen az éjszakán Kati keveset aludt. Mikor Laki néni bezörgetett az ablakon, hogy Sanyó meg a papa felkeljenek, elsőnek ugrott ki az ágyból. Olyan izgatott volt, hogy az asztalon felejtette a pénzt, amit papa készített ki neki, hogy kenyeret, tejet, vaját vásároljon meg valami főzeléket estére. Pedig háromszor egymás után elismételte, hogy Kati semmit se felejtse el.

– Legjobb lesz, ha kelkáposztát veszel – mondta. Sanyó elfintorította az orrát, Kati pedig azt válaszolta, hogy nem tudja, hogyan kell megfőzni.

– Kérdezd meg Laki nénit vagy azt az asszonyt, akitől a csarnokban megveszed – magyarázta papa, már ott is hagyta őket, mert ő ment legkorábban munkába.

Kati magához vette az iskolatáskáját, hogy senki ne gyanítson semmit, és Sanyóval kivillamosozott a téglagyárba. Egész úton faggatta Sanyót, nem fért a fejébe Rudi dolga.

- Mért kell egy lányért elhurcolkodni otthonról?
- Mert szerelmes bele.
- Ha egy lányba szerelmes egy fiú, mindig elhurcolkodik?
- Nem mindig, de papa eltiltotta Rudit a lánytól, azt mondta, ha haza meri hozni, seprűvel kergeti ki mindkettőjüket.

– Mért kergeti ki?

- Mert Rudi el akarja venni feleségül.
- És a papa mért haragszik ezért?
- Mert Rudi még nagyon fiatal.
- És ha a szomszédjukba költözik, akkor már elveheti?

- Akkor se veheti el.
- Akkor mért akar mégis a szomszédjukban lakni?
- Mert szerelmes belé.
- Énbélém is szerelmes lesz majd egy fiú?
- Tebeléd is.
- És akkor a Laki nénihez költözik?
- Mafla!

Kati sértődötten bámult ki a villamosablakon. Még rengeteg kérdése lett volna, de ha Sanyó nem válaszol rendesen, akkor inkább a házakat nézegeti. Érdekes, errefelé kisebbek a házak! Egyemeletes meg még földszintes házak is vannak. Mennyivel jobb lenne, itt lakni, akkor a Sós doktorék Annus nénije nem ordibálna le neki délutánonként a második emeletről, ha a macskát nyávogtatja, hogy hagyja már abba, mert a „doktor úrnál *baciensek* vannak”. Mi az ördög lehet az a baciens?

Megérkeztek. Sanyó gondterhelt arcot vágott, mert szerinte nem fogják Katit beengedni a gyárkapun. Mégiscsak okos fiú ez a Sanyó, nemhiába mondta otthon a nagymama, hogy taníttassanak vele egy rendes szakmát, mert jó feje van, Sanyónak igaza lett. A portás bácsi magához intette Katit, és szigorúan kérdezte;

- Te mit akarsz itt?

Kati tanácstalanul pillantott maga mögé, hátha Sanyó valamit kieszel, de az úgy elillant, mint a kámfor. Értesse meg Kati magát, ahogy tudja, ő nem keveredik bajba e miatt a kis bolond miatt. Kati szeme úgy járt ide-oda, mint a lencsibabáké. Mi lenne, ha eliramodna? Ez a kapus bácsi, aki kivételesen elég fiatal, meg egyik ujjá se hiányzik, ellentétben a többi kapus bácsival, szóval ez kettőt lépne, és nyakon fogná őt. Azt viszont nem lehet mondani, hogy az énekeskönyvéért jött, mert mit szólna hozzá, különben is a Nagyhajú szerint lehetőleg sose mondjon az ember igazat, mert ha igazat mond, abból mindig baj van. Ha nem mond igazat, abból is baj van, de általában sokkal kisebb baj.

- A testvéremhez jöttem – nyögte ki végre. – Itt dolgozik, Lakatos Rudolf a neve.
- Lakatos Rudolf – ismételte el a portás bácsi – , és mit akarsz te ettől a Rudolftól!
- Izent neki a papám.
- És azt nem lehet munkaidő után átadni?
- Nagyon fontos – esengett Kati – , beteg a mamám,
- Beteg? Mi baja?
- A hasa fáj. Az is lehet, hogy meg fog halni.
- Tudod, merre dolgozik a testvéred?
- Tudom, már többször voltam itt – hazudta Kati szemrebbenés nélkül.
- Akkor eredj – mondta a kapus szelíden. Kati már lódult volna, de amaz megállította:

– Várj csak! – elővett egy barna zacskót, abból kihúzott egy fehér zacskót, a fehér zacskóból pedig egy zsírpapírba burkolt csomagocskát. A zsírpapírost szétteregette. Három darab barnapiros, cukorral vastagon meghintett, gyönyörű szép fánk került elő. Kiválasztotta a legnagyobbat, legkerekebbet, s a fehér zacskóba tette.

- Ezt vidd el a mamádnak – nyújtotta át.

Kati hevesen megrázta a fejét. Copfjai körtáncot lejtettek a nyaka körül.

- Ne tessék! – kiáltotta majdnem sírva, sarkon fordult és elszaladt.

A gyárépületnél lassította csak meg a lépteit, de még akkor is aggódva pillantott hátra, nem jön-e utána a kapus bácsi a fánkkal. Hogyan is jutott eszébe, hogy beteg a mamája? Mégiscsak hülye ez a Nagyhajú, ennek a kapus bácsinak meg lehetett volna mondani az énekes könyvet. Ha a Copfos lett volna az ő helyében, biztosan elmondja az énekeskönyvet. Még a Fetter is. Utálatos

a Fetter, az igaz, de nem találta volna ki, hogy beteg a mamája...

A kapun mentek befelé a munkások, Kati a falnak vetette a hátát, és figyelte, nem jön-e a Rudi. Nem jött. Már csak egy-egy munkásruhás ember sietett be a kapun, mikor egy rövid bekecses megszólította:

- Megfagysz itt, kislány, kire vársz?
- A testvéremre, a Rudolfra. Lakatos Rudolf nevezetű
- Mióta dolgozik a testvéred a gyárban?
- Szeptember óta.
- Akkor biztosan külső munkán van, arra hátul.

Kati boldogan elnyargalt, mert már nagyon elunta az ácsorgást. A gyár mögött, beláthatatlanul nagy hepehupás területen munkások dolgoztak. Egy helyen a földet lapátolták talicskákra, a talicskákat a sínen gördülő csillékhez tolták, behányták a földet, a csillék meg hosszú sorban szállították a földet a gyárba. Az egyik oldalon a megrakott csilléket fogadta be a gyár oldala, a másikon meg az üresek jöttek kifelé. Kati gyorsan szétnézett: nem valószínű, hogy a földet túrja a Rudi, mindig lusta volt, világéletében, a talicskázók között sem igen lesz, az is nehéz munka, a lapátolás se neki való... Kati felfedezte, hogy ahol a megrakott csillék eltűnnek, áll egy ember, azt figyel, vajon becsületesen besorakozik-e valamennyi csille, nem old-e kereket egyik-másik. Az a figyelő ember lesz a Rudi. Állni, bámuldozni, az a neki való munka.

Tényleg Rudi volt. Mikor Kati felbukkant az egyik csille mögül, a legkisebb meglepődés nélkül vette tudomásul, mintha legalábbis minden második csille hozna neki egy Katit. Köszönés helyett azt mondta:

- Tegnap kaptam ezt a vattakabátot. Jó meleg. Ingyen adták.
- Hol az énekeskönyvem? – válaszolta Kati.
- Ha fél évig itt dolgozom, az enyém lehet. Örökre – folytatta Rudi.
- A fenét lehet a tiéd, azonnal add vissza! – kiabálta Kati.
- Mit adjak vissza?
- Az énekeskönyvemet!
- Ja? Nincs nálam. Nem is láttam.
- Sanyó mondta, hogy kivetted a ládából, és elhoztad.
- Nem igaz, mondom, hogy nem is láttam! Különben is, mért vagy olyan nagyon oda érte, a fedele félig leszakadt, meg hiányzik is néhány lap belőle.
- Akkor is add vissza! Kell.

Rudi megigazított egy csillét, kibicsaklott a sínről az egyik kereke. Rá se nézett Katira, az énekes könyvügyet lezárta magában.

– Tudod, mit? – próbálkozott újra kétségbeesetten Kati. – Neked adom az énekes könyvet, csak engedd meg, hogy kivegyek belőle egy gépelt papírost.

– Mondom, hogy nem láttam – felelte Rudi. – Egy gépelt papírt? Jól van, de az énekeskönyv az enyém marad.

– Akkor add ide! – nézett rá várakozóan Kati.

– Nincs nálam. Csak nem gondolod, hogy munkába könyvet viszek! – tiltakozott sértődötten Rudi. – Otthon van.

– No, akkor gyere – sürgette Kati.

– Most nem lehet. A munkát nem szabad itt hagyni. A Szilágyi bácsi úgyis azt mondta, ha még egyszer panasz lesz rám, kidobnak.

Kati egy kicsit csodálkozott magában, hogy Rudi milyen érzékeny lett, mert otthon a nagymama kikiabálhatta a lelkét, Rudi nem ment el dolgozni, ha egy kis pénze volt. Még az ágyról sem volt hajlandó feltápászkodni.

– És mikor végzel? – kérdezte Kati,
– Négykor. Itt lakom a gyár mellett a telepen, rögtön átszaladhatunk érte. Addig pedig eredj a fenébe! – ajánlotta jóindulatúan.

Hogy hol és mivel töltötte el Kati az idejét délután négyig, az örök rejtély marad. Azazhogy nem marad örök rejtély, mert mindig minden kiderül, csak ki kell várni. Tény az, hogy Kati nem volt iskolában, és pontban négy órakor ott várta Rudit a gyárkapu előtt. Egy villanyoszlophoz simult, nehogy a kapus bácsi meglássa, és hozza a fehér zacskóba csomagolt fánkot. Rudi hamarosan megérkezett, micisapkáját a feje búbjára tolta, legényesen, fekete fűrtjei a homlokába hulltak.

– Sokáig eltart nekem ez a vattakabát – mondta Katinak, mikor észrevette.

Elhaladtak a gyár kerítése előtt, s nyomban befordultak egy kis utcába. Apró, mállott falú, fehérre meszelt házacskák sorakoztak, mindegyik előtt parányi kerttel. Rudi kiválasztotta a legkopottabb, legcsúfabb házacskát, s azt mondta Katinak, várja meg az ajtóban.

Az ajtóban! Mintha az a kertajtó valaha is ajtónak számíthatott volna! Három lécből tákolták össze, még zárat se tettek rá. A többi valamivel rendesebben nézett ki, egyik másik csöppnyi kertben kopasz bokrok unatkoztak, látszott, hogy ezekben tavasszal meg nyáron virágok is nyílnak. Alig száz méterrel lejjebb új házak épültek. Három nagy lakóház már készen állott, sárgára festve. De ennek a Rudinak persze a legrondább házba kellett költöznie!

Kati unatkozva dobolt a lábával a kerítésen, s csak az békítette meg kissé, hogy észrevett a mállott falú kis ház előtt egy próbababát. Feje nem volt, egy bot nyúlt ki a nyakából, a két lábát is egyetlen hosszú fadarab helyettesítette, mintha fél lábon ácsorogna. Mindkét vállára egy-egy piros paprikafüzért vetettek. Nagyon jól állt a próbababán a paprikafüzér! Kati éppen közelebről meg akarta vizsgálni a babát, amikor Rudi kilépett a házból. Kezében tartotta a papirost. Kati szíve nagyot dobbant.

– Ez kell? – kérdezte Rudi.

Kati szétnyitotta, s a gépelt szöveg első mondata táncra perdült a szívében: „Mi a panasza a kislánynak? ...”

– Ez az – mondta. Rudi nem értette, hogy ennek a bolondos Katinak mért mosolyog a szája, amikor a szeméből meg hullanak a könnyek.

Fél hét már biztosan elmúlt, a sötét utcára nagy foltokban vetődött a lámpa fénye, mikor Kati befordult a Copfosék kapuján. „A Copfos többször mondta, hogy menjek el hozzájuk” – biztatta saját magát, mert még a látogatás gondolatára is megfájdult a gyomra.

Ruditól könnyen hazatalált, pedig először tette meg az utat egyedül. Szerencsére papa még nem volt otthon, Sanyó azonban éppen akkor kotorta elő a lábtörlő alól a konyhakulcsot, mikor Kati befordult a kapun. Az volt az első szava:

– Meghalok az éhségtől.

Kati betette az iskolatáskáját a ládába, s nyomban feltett egy vízzel félig telt fazekat a gázra. Megpucolt egy nagy fej vöröshagymát, azt is beledobta a vízbe. Előszedett egy kislábast, azt, amelyiket még Böske néni ittlétekor a láda alatt talált, jó kanálnyi zsírt tett bele, s amikor megolvadt, egy zacskóból lisztet csurgatott rá. Egy kiskanálnyi piros paprika is került a rántásba, s mikor kissé barnulni kezdett, lekapta a tűzről. Hideg vízben elkeverte, hogy ne legyen csomós, és beleeresztette a fazék forró vízbe. Még egy darabig hagyta, hogy összeforrjon, megsűrűsödjön, aztán eloltotta alatta a gázt. Sanyó, mint egy macska, körözött Kati körül, a levegőt szaglászgatta, alig várta, hogy az étel elkészüljön. Egy halom apró kockára vágott kenyeret is megpirított Kati, persze bőséges zsírban, és kijelentette: Ehetünk.

Az asztal alsó polcáról elővett két kék mázas, nagy cseréptányért, telemerte levessel, beleszórta a pirított kockákat, előkeresett két kanalat, ami eltartott vagy öt percig, mert végül is a

szobában, az egyik széken lelte meg őket, aztán jóízűen bekanalazta a sűrű levest.

A szerep előkerült. Meg lehet lobogtatni Fetter orra előtt. Igen ám, de ma nem volt iskolában! Azt mondta Györgyi néni, ha ez még egyszer előfordul. . . Nem folytatta, hogy akkor mi lesz, de jó nem lesz, annyi bizonyos. És előfordult!

Kati akkora sóhajtással nyelte le az utolsó falatot, mintha nem egy kanál leves, hanem egy fehér elefánt csúszott volna le a torkán. Aztán felugrott, és átperdült Laki nénihez, hátha tud valami okosat mondani neki, mármint Laki néni Katinak.

– Jó, hogy jössz – fogadta a házmester néni – , sütöttem egy kis almáslepényt.

Három darabot kistányérra tett, meghintette porcukorral, és Kati elé tette. Kati kettőt eltüntetett, a maradék darabot pedig gondosan a tenyerére helyezte.

– Ezt átviszem a Sanyónak – mondta.

– Edd csak meg – biztatta Laki néni – , apadéknak küldök másikat – és már rakta is a többi a kistányérra.

„Nem sajnálja tőlünk ezt a sok finom süteményt?” – ámuldozott Kati. Eleinte még a pincekulcsot is sajnálta, pedig ugyan mit lehet kezdeni egy olyan ronda, nagy darab, rozsdás kulccsal? Mikor a papa először elkérte, hogy lemelessen fát vágni a pincébe, Laki néni sokkal szívesebben lenyelte volna keresztbe a kulcsot, semhogy odaadja. Most meg még a papa ingeit is kimossa, kivasalja. Igaz, a papa olyan gyönyörű háncsszatyrot csinált neki, hogy alig tudta megköszönni az örömtől. Meg vasárnap délután elmentek sétálni. Nagyon összelegegett ez a Laki néni a papával; ha Kati beavatja a mai kirándulás titkába, estére biztosan kitálalja. Akkor pedig Kati copfjai nem lesznek biztonságban...

– Szcsókolom – vette fel az asztról a kistányért, és visszaballagott.

Papa már otthon volt. A cseréptányérból kanalazta a levest. A pirított kockák mögül hangzott a kérdés:

– Mi volt az iskolában?

– Semmi különös.

– Intő?

Szegény papa nincs elkényeztetve! Kati már három magaviselet intőt hozott haza, az egyikre az igazgató bácsi pecsétet is tett, hogy még félelmetesebb legyen az a pár sor, amelyben az állt, hogy „elszakította egy társnője kötényt”. A társnő a Fetter volt, a köténei szakítás pedig azért történt, mert Fetter azzal hengegett, hogy új ruhát kapott.

– Szebb, mint a kék? – kérdezte Kati.

– Ó, a kék, az semmi hozzá! – legyintett Fetter. Kati erre nekiugrott, s úgy megrántotta, hogy fönt, a vállánál elszakadt a köténe. Fetter ordított, mintha nem a kötényt, hanem a fülét szakították volna el. Jött Györgyi néni, elkérte az intőkönyvet, s még az igazgató bácsihoz is leküldte pecsétért. Az igazgató bácsi persze megint csak azt mondta:

– Te vagy a Lakatos Kati.

Persze hogy ő. Ki más lenne? Aki pecsétes intőt kap, az csak a Lakatos Kati lehet. Most az igazgató bácsi azt gondolja, hogy ő verekedős, rossz lány. Pedig soha senkit nem ütött meg ok nélkül. Az a Fetter is mért mondta, hogy a kék ruha, az semmi? Katinak pont olyan kék ruhája van, papa a túlórapénzből vette, és Kati életének első szövetruhája. A Fetter meg így lepocskondiázta!

– Nincs intő – nyugtatta meg Kati a papát, és rögtön hozzágondolta: „De majd holnap lesz, a téglagyár miatt.” De persze nem mondta, csak gondba merülten gunnyasztott a hokedlin. Úgy látszik, egyszerre csak kisütött valamit, mert hirtelen felugrott, és azt mondta:

– Megkérdezem a leckét, egy óra múlva itthon leszek! És elviharzott. Papa utána bámult. Szóhoz se jutott a csodálkozástól; Kati nem olyan kíváncsi természetű, hogy a lecke után

faggatózzék.

No, nem is a leckére volt kíváncsi, az bizonyos!

Sánta bácsi asztala mellett állt meg: Néhány percig szótlánul álldogált, mert nem való, hogy az ember mindjárt kérjen valamit, még ki sem fújta magát a rohanásból, és máris valami kívánsággal álljon elő. Mikor úgy gondolta, hogy eleget ácsorgott, s az asztal pléhborítójából is nagy előzékenyen letört egy darabkát, ott a szélén, ahol már repedezett, megszólalt:

– Nincs egy kis maradék virág?

Sánta bácsi nem volt bőbeszédű. A földön egy csuporra mutatott, rozsdás szirmú fehér őszirózsák kókadoztak benne.

– Háromnapos – mondta, és Kati ebből tudta, hogy akár mindet viheti. Mégse nyúlt hozzájuk.

– Papírral kéne – nézett az öregre olyan szemekkel, mint a kiskutyák, ha nagyon kell nekik valami.

Sánta bácsi feje megrezdült. Kati attól félt, elkergeti. De nem kergette el, csak megkérdezte:

– Minek?

– A Copfosékhöz megyek. A mamájának akarom. Kontyos, fekete néni, a Copfost mindig a kapuig kíséri reggel, és integet neki, amíg csak látja. Fekete haja van. Az én anyukámnak is fekete haja volt. A nagymama mesélte. Olyan zöldet is tessék hozzá tenni! – mert Sánta bácsi közben már húzogatta elő a csuporból az őszirózsákat. Érdekes, az előbb még olyan hervadtnak látszottak, most meg, hogy Sánta bácsi kezébe vette őket, megszépültek. A selyempapíros felső részébe gombostűt is tűzött. Kati szája a füléig szaladt boldogságában.

– Vasárnap kijövök a nagycsarnokba! – ígérte hálából. Mert vasárnap Sánta bácsi kétszer annyi virágot hoz a nagycsarnokból, mint hétköznap, s azt cipelni bizony nem valami könnyű. Van olyan árus, aki kerek kocsin fuvarozza, de Sánta bácsinak nincs kerek kocsija. A nagycsarnok előtt bérbe is lehet venni ilyet, de Sánta bácsi azt mondja, drága, így aztán a legjobb, ha Kati segít neki. Már kétszer kiment vele, felkelt ötkor, mert hatra ott kell lenni, különben elviszik a legszebb virágokat. Hoztak is olyan gyönyörű rózsákat, hogy Katinak dalolni tett volna kedve, mikor rájuk nézett. Letette őket az asztalra, és megsimogatta a bársonyos, finom szirmokat. Sánta bácsi öt forintot nyomott a kezébe. „Veszek rajta ördögláncot” – villant eszébe, aztán mégis letette a bádogra a pénzt, és elszaladt. Sánta bácsi papírba burkolt csokrát lóbálva ért Copfosék háza elé. Sötétben is megismerte, pedig sose járt még itt. „Mit fognak szólni?” – szorongott, s valósággal kényszerítette magát, hogy belépjen a kapun. Már a lépcsőházban látta, hogy jó helyen jár; a névtábla mellett egy krétarajz a Copfost ábrázolta. Persze, a kétfelé repkedő copfokról lehetett megismerni. „I. em. 8.” – olvasta Kati a névtáblán. A folyosón a negyedik ajtó volt a Copfoséké, Kati egy perc alatt megtalálta. Nyelt egyet, és bekopogott.

A fekete kontyos néni nyitott ajtót. Kati mondatokat formálgatott magában, hogy elmagyarázza, mért jött, de még mielőtt kinyitotta volna a száját, a néni azt mondta:

– Szervusz, Kati, gyere csak.

A konyhába vezette. Copfos a konyhaasztal mellett ült, az olvasókönyv nyitva feküdt előtte. Kati letette a virágot az egyik hokedlira, majd csak kitalálja a fekete kontyos néni, hogy az az övé, és letelepedett a Copfos mellé. Az meg félig Kati elé tolt az olvasókönyvet, s rámutatott az ujjával, hol tart:

– Folytasd – ajánlotta. – Úgyis úgy nyekeregsz, hogy rossz hallgatni.

Kati nézte Copfos elfehéredett ujjá végét a papiroson, aztán súgva, hogy az anyukája ne hallja, megkérdezte:

– Fürdőszobátok is van?

Copfos szigorúan bölintott, de nem engedte el Katinak az olvasást. Mire éppen végére ért, a

kontyos néni felfedezte a hokedlin a virágsomagot.

- Ez micsoda? – kérdezte.
- Virág – világosította fel tárgyilagos hangon Kati.
- Kinek vetted?
- Nem vettem, hanem kaptam a Sánta bácsitól, és a néninek hoztam.
- Nekem? – csodálkozott. Meghatódottan bontogatta a papirost. – Kedves lány vagy te, Kati, Marika sokat mesélt már rólad.

Kati hirtelen nem tudta, ki mesélhetett itt róla sokat, aztán észbe kapott, hogy a Copfost Garas Marikának hívják tulajdonképpen, s itthon nem tudják, hogy ő a Copfos. A kontyos néni vázát hozott ki a szobából, vizet tett bele, elrendezte a virágokat, s vitte vissza. Kati melléje siklott.

Kíváncsiságból, hogy milyen lehet Copfosék szobája. Frissen rakott tűz szaga érződött. Csak este fűtenek be a szobába, mikorra Garas bácsi hazaérkezik. A szoba egyébként emlékeztetett a Böske néni szobájára, körülbelül akkora volt, de nem az udvarra, hanem a körfolyosóra nyílt. És micsoda tisztaság volt benne! Kati ámult-bámult a fényes padlón, ő csak felsepri otthon. No, ronda is! Hirtelen nagyon megkívánta, hogy nekik is fényes padlójuk legyen. Meg is kérdezte nyomban, hogy mit csinál vele a néni, hogy ilyen gyönyörű.

– Pasztával kenem – válaszolta, és rámosolygott Katira a Copfos mosolyával. – Majd felírom neked a paszta nevét.

Kati bólintott, s mikor kigyönyörködte magát a jószagú szobában, azon tűnődött, miért is jött tulajdonképpen. Hogy elmesélje Copfosnak a délelőtti utazást? Akkor mért mondta az előbb a konyhában, hogy beteg volt, mikor a Copfos megkérdezte, mért nem volt iskolában. Most már úgyse kérhet tanácsot tőle, legjobb, ha elköszön. A padlót is látta meg a kontyos néni esküvői fényképét a falon, egyszóval...

- Szcsókolom – mondta.
- Dehogyan engedlek el! – kapta el a karját Copfos-anyuka. – Itt maradsz vacsorára. Garas bácsi mindjárt itthon lesz... Segíts Marikának megteríteni – és visszaterelte a konyhába.

Gátas bácsi valóban megérkezett, beköszönt a konyhába, aztán egyenesen a fürdőszobába ment, hogy megborotválkozzék.

- Este? – döbbsent meg Kati.
- Hát persze – felelte a kontyos néni – , a családjának akar tetszeni.

„Én is megkérem a papát, hogy borotválkozzon meg esténként – gondolta Kati, mert nagyon tetszett neki a dolog – , legalább arra ráveszem, hogy gyakrabban borotválkozzon.”

Vacsora után Kati mindjárt haza akart menni, de Garas bácsi nem engedte.

- Biztosan félsz tőlem, azért akarsz már menni – évődött vele.

„Nem félek én egy ilyen jó szagú bácsitól” – mosolygott vissza Kati, hangosan pedig azt válaszolta, hogy még el kell mosogatnia, mert ott a szennyes edény, a Sanyó azóta biztosan rántottát sütött magának, a serpenyőt is összepiszkította.

- Hát az anyukád? – faggatta Garas bácsi.
- Nincs anyukám.

Olyan csend lett erre, mint a IV/A osztályban, ha Györgyi néni nagyot kiált. Pedig itt senki sem kiáltott, Kati olyan halkán mondta, hogy éppen csak meghallották. Nincs anyukája, egészen kicsi volt, mikor meghalt. Azért valamennyire emlékszik rá nem, nem a szeme emlékszik, nem tudja, barna volt-e vagy fekete, alacsony vagy magas, Kati tömzsi, barna kis keze is elfeledte, milyen, mikor édesanyját simogat, a füle sem tudja már a rég hallott hangot, csak a szíve emlékszik még. „A mama” – mondja olykor magának Kati, és a szívét mindig ugyanaz a melegség járja át. „A mama” –mondja, és olyankor legszívesebben hozzászorítja arcát az égszínké selyemsálhoz. „A mama...”

„Mama” – ezt a szót mondta ki először Kati. Nagymama már azt hitte, ez a lány sose tanul meg beszélni. Sanyó ebben a korában már rigmusokat tudott, Rudi is értelmesen kérte az ételt, Kati meg egy szót sem szólt. Papa is attól rettegett, hogy mindörökre néma marad. Ekkor lett beteg Kati édesanyja. Nagyon beteg. Se orvosra, se orvosságra nem tellett, papa nem dolgozott, mert mindenholnan kilökték. Akkor még kilökték, mert nem bíztak benne, az olyanfajta, mint a papa, nemigen szerették. Aztán a nagymama megtalálta a módját, hogy kórházba vigyék, mert a kórház ingyen volt, a nagymama pedig okos asszony. Okos asszony, de a kórházba mégiscsak későn vitték a mamát. Nagymama másnap este már hozta is haza sírva az elárvult égszínkék selyemsálat. Kati a sparhelt előtt állt, a selyemsál felé kapkodott két apró kezével, és azt kiabálta: „mama”. Akkor mondta ki életében az első szót.

Kati nem bírta tovább a csendet. Valósággal fojtogatta, Gyorsan megszólalt:

– A mama nagyon szép volt. Nagymama azt mesélte, őt még a cukrászdába is beengedték a Fő téren, annyira szép volt. Mert minket mindig kilöktek onnan, engem is, a Nagyhajút is. Meg máshonnan is.

És Kati elmesélte, hogy mi történt a Fő téren május elsején, mikor a léggömb elpattant a levegőben, és őt egy ember kitaszította a sorból. Copfos odaszorította az arcát Garas bácsi karjához, úgy pislogott, felfelé, mint egy álmos kiskutya. Kati azt is megkérdezte, mi az a „munkásszolidaritás”, mert még emlékezett a szóra, annyiszor kiabálták azon a május elsején, hogy azóta se felejtette el.

– Egyik munkás harcol a másik érdekeiért – magyarázta Garas bácsi. Kati bután nézett a levegőbe, ezért gyorsan folytatta: – Nemcsak magára gondol, mondjuk, a saját keresetére, hanem a másikéra is. Például ott, ahol tőkésék vannak ... Tudod, mi a tőkés?

– Nem.

– A gazdagok, akik . .

– Ahá, a Zsiga doktor! – vágott közbe Kati; és elmesélte, ki a Zsiga doktor.

– A Zsiga doktor nem – tiltakozott Garas bácsi – , mert a Zsiga doktor maga keresi meg a kenyerét azzal, hogy betegeket gyógyít. A tőkés más ember munkájából gazdagodik meg. Szóval ha egyik tőkés nem fizet eleget a munkásainak, akkor a másik gyár munkásai harcolnak azért, hogy a társaik bérét felemeljék. Érted már?

Kati bólintott, pedig nem értette, de nem akarta felbosszantani Garas bácsit. Különben is az egészben csak egy dolog izgatta. Meg is kérdezte:

– Ha nagy leszek, és munkás leszek, én értem is harcolnak majd a többiek?

Garas bácsi végigsimogatta a szemével Katit:

– Majd ha megnőttél, odajössz abba a gyárba, ahol én dolgozom, és majd vigyázunk rád mindnyájan. Jó lesz?

– De előbb tanulj meg rendesen olvasni – szólt közbe a Copfos – , mert így nem vesznek fel.

– Hát persze – hagyta helyben Garas bácsi is – , rendesen kell tanulni.

Kati ettől a megjegyzéstől nyugtalan lett. Egy idő óta nem szerette, ha tanulásról beszélnek. Azelőtt olyan volt ez neki, mintha valaki azt mondaná: esik az eső. Esik vagy nem esik, mindegy. Felhívják felelni, és nem tud egy szót sem, annyi baj legyen. A Lófogúra is rácsodálkozott az év elején, hogy mért csinál akkora cirkuszt óra előtt, minek reszket attól, hogy mi lesz, ha kihívják a táblához. Ahogy kiment, majd visszajön. De az utóbbi időben határozottan kezdi magát rosszul érezni Kati, ha felhívják, és nem tud semmit. Az egyik földrajzóra után, amikor három percig teljesen hiába töprengett a Dunántúl felszínén, odalépett hozzá a Fetter, és dühösen elénekelt, hogy Kati le fogja rontani az osztály átlagát. Kati fütyült az osztály „átlagára”, már csak azért is, mert fogalma se volt, mi az az „átlag”. Most is jobb lesz, ha Garas bácsi elfelejti a tanulást. Ezért

kérdezte meg Kati olyan hirtelen, hogy nem lehetne-e Sanyót beszerezni abba a gyárba, amelyikben Garas bácsi dolgozik. Amíg Garas bácsi eltűnődött ezen, addig Kati megőrült a saját kérésének. Tényleg, milyen jó lenne, ha Sanyó Garas bácsi mellett lehetne. A Rudinak, jó a téglagyár, nem akar az semmit, legfeljebb Kati énekeskönyvét meg a nőülést, de Sanyónak valami becsületes szakma kéne. Mert Sanyó tulajdonképpen rendes fiú, öt osztályt ki is járt úgy-ahogy. Otthon a nagymama törődött az ilyesmivel, de itt ki gondoljon rá, ha nem Kati?

– Valamelyik nap hat óra után küldd át hozzám azt a gyereket, aztán majd meglátjuk – döntötte el Garas bácsi,

Kati most újra csak meg akarta említeni a mai téglagyári kirándulást, de nem merte. Hogyne, hogy ez a Garas bácsi azt gondolja, mind ilyen, csak csavarogni tud, s az a szegény Sanyó rosszul járjon. Ezért aztán csak elbúcsúzott, mert a papa talán már kiment a Lenin körútra érdeklődni, nem ütött-e el egy autó egy kislányt. Mindig az autóktól félti.

Copfos lekísérte a kapuig. Kati nem állta meg, bevallotta, hogy nem volt beteg, a szerep után ment.

– Beszélj a Györgyi néniel – tanácsolta Copfos – , mondj el neki mindent, menj be hozzá a tanárba. Talán még a mikulással is lehet valamit kezdeni.

A mikulással? Ugyan! Az énekes népi játék gyönyörű, valamelyik nap elpróbálták az osztályban a nagyszünetben, Kati látta. A „Ne szimulálj!” is jól megy, Copfos mesélte valamelyik nap. a táncosok az utolsó héten mindennap próbáltak, a verseket is csak úgy fűjják, Györgyi néni elmondatta a szavalókkal magyarórán. Mit lehetne kezdeni azzal a mikulással?

Kati loholt haza a sötét utcán.

Hogy ő lemenjen a tanárba a Györgyi nénihez? Még mit nem!

10.

Másnap délben bekopogtatott a tanári ajtaján. Györgyi néni egész délelőtt levegőnek nézte. Nem kérdezte, hol volt tegnap, nem szólította felelni; hiába kapaszkodott bele Kati fekete szeme egy-egy pillanatra Györgyi néni kék szemébe, úgy tett, mintha Kati a világon se volna.

Benyitott. Még sose volt a tanárban. Kladek és persze, a Fetter szokta levinni az osztálykönyvet. Besurrant az ajtón. Csak Lujza néni volt bent, a tornatanárnő meg egy ismeretlen tanárnéni, aki alig látszott ki egy halmaz dolgozatfüzet mögül. Javította őket. Lujza néni a kezét mosta a csapnál, vigyázva, óvatosan, hogy a szép ruhája össze ne vizeződjön. Lujza néni volt a legelegánsabb. Olyan színesen öltözködött, hogy Kati mindig megcsodálta. Most is sárga pulóvert viselt meg kék szoknyát.

– Hát te? – nézett Katira egy törülköző fölött.

– A Györgyi nénit keresem – válaszolta dobogó szívvel, s azt remélte, Lujza néni majd így felel: „hazament”. Nem így felelt.

– Az igazgatói irodában van, várd meg az ajtó előtt.

Kati már éppen azt gondolta, meg kéne egyszer nézni, mi van a Krajcárékkal a várban, mert akármilyen történt, ha a Krajcárt meg is dobták egy kövel, a Krajcárékkal mégiscsak jó volt, ezekkel az osztályban meg nem sokra megy az ember, kár volt olyan nagy hűhót csapni a szerep miatt is – mikor megállt előtte Györgyi néni. Pedig Kati nem is vette észre, mikor nyílt az ajtó. Csak nem a falból jött ki?

– Engem vársz? – kérdezte.

Kati beszívárgott Györgyi néni után a tanárba.

– Tudtam, hogy jobb belátásra térsz, és mégiscsak megkeresel – mondta Györgyi néni. Leült a hosszú asztal mellé, és Katinak is helyet mutatott maga mellett.

„Honnan tudta? – elmélkedett Kati. – Ha tegnap nem kerül elő a szerep, meg nem megyek

el a Copfosékhoz, ma biztosan nem ülök itt.”

– Hát hadd halljam – mondta Györgyi néni.

Lujza néni már kiment a tanáriból, csak a kölnije szagát hagyta itt emlékül. Az ismeretlen tanár néni eltűnt a dolgozatfüzetek mögött.

– Tegnap nem voltam iskolában – nyöszörögte Kati. – Ezért – s a gépelt papírlapot, amely piszkos, gyűrött és maszatos lett időközben, Györgyi néni elé teregette. – A Rudi vitte el. Az énekes könyvvel együtt. Az énekes könyvet nem is adta vissza...

Györgyi néni csak hallgatta Kati egyre izgatottabb suttogását, s nézte tömzsi, barna mancsát, ahogy az asztal fölött hadonászott. Azon a bizonyos osztályfőnöki órán Kati felugrott, és azt mondta, hogy neki nem fontos a szereplés, nem törődik az egészszel. Akkor azon gondolkodott, mivel lehetne lekötöni ezt a kis Lakatost. A tanulás nem érdekli, ha magyarórán Petőfiről beszél, s elmondja, hogyan tért vissza anyjához egy napon a költő, s miként született meg a vers: „egész úton – hazafelé – Azon gondolkodám: Miként fogom szólítani Rég nem látott anyám?...” – lélegzetvisszafojtva hallgatta az osztály, csak Kati mesterkedett azon, hogy egy őszi legyet fogjon a falon. A történelemre se figyelt, pedig nincs olyan gyerek, aki ne szeretné az igazságos Mátyás király történeteit, hogyan állt az elnyomottak pártjára. Még a sajtukukac Sasadi is békében marad ilyenkor. De Kati kikérezkedett, nem is jött vissza, csak csöngetéskor. Szóval a szereplés mégiscsak jelent neki valamit. Csaknem elfül a hangja, olyan hevesen magyarázza itt összevissza, hogy téglagyár meg Rudi. Ha túl lesz az ünnepeken, elmegy már egyszer családlátogatásra Lakatosékhoz.

Györgyi néni arra kapta fel a fejét, hogy Kati valami tojásokról kezdett beszélni.

– ... A tíz tojás. ...

– Miféle tojás? – kérdezte Györgyi néni.

– A tíz tojás miatt késtem akkor a színjátzó próbáról. Tetszik tudni, amikor a szerep is eltűnt. Kiszaladtam a közértbe. Már két napja nem lehetett tojást kapni, ősszel kevesebbet tojnak a tyúkok – bizonygatta Kati, mert látta, hogy Györgyi néni még mindig nem érti.

– De hát mért te gondoskodsz tojásról – kérdezte – , hol a nagynénid, akinél laktok?

– Debrecenben,

– Mióta?

– Ó, régen. Csak elhozott beírni, és elutazott. A vőlegénye sürgette. Azóta már meg is esküdtek. Böske néni azt írta, egy darabig ott maradnak, mert a Lali ott dolgozik. A Lali Böske néni férje. Az is tanár ám, zenét tanít!

Györgyi néni csak nézett, egészen furcsán nézett és hallgatott.

„Mért néz így? – gondolta Kati. – Nincs abban semmi rossz, hogy Böske néni hozzáment a Lalihoz. Papa azt mondja, nagy dolog, ha valaki zenét tanít.”

Csak sokára szólalt meg Györgyi néni:

– Mért nem mondtad ezt nekem?

– A tojásokat? Hát mert olyan hülyén hangzik...

– Nem a tojásokat, a nagynénédet.

„Ahá, szóval mégse tetszik neki, hogy Böske néni hozzáment a Lalihoz” – gondolta Kati. De hangosan azt mondta:

– Nagyon rendes ember a Lali. Papa szerint... Györgyi néni ezúttal nem volt kíváncsi arra, hogy papának mi a véleménye Laliról. Közbeszólt:

– És ki főz?

– Én.

– És ki takarít?

– Én.

- Mindent te csinálasz?
- Á, dehogya, mosni-vasalni a Laki néni szokott.
- De bevásárolni?

– Én. Meg mosogatok meg minden ilyesmi, mióta a papa úgy megvert az egyhetes csavargásért. Mégse lehet mindent csak úgy szanaszét hagyni! De hamar megvagyok vele, Mára egy kis pörköltet főzök. Most majd megveszem a marhahúst, a Szabó bácsi a csarnokban már ismer, mindig szép húst ad.

– Ó, te... – mondta Györgyi néni, és megint hallgatott egy sort. Aztán ugyanazt kérdezte, amit az előbb: – Miért nem mondtad ezt nekem?

„De furcsákat tudnak kérdezni a felnőttek, még akkor is, ha olyan okosak, mint a Györgyi néni. Mit képzelsz? Majd megállítom a folyosón azzal, hogy én ma marhapörköltet főzök? Nincs nekem a főzéssel semmi bajom. Látom a szemén, hogy sajnál a takarításért meg a főzésért. Akkor sajnáljon inkább, mikor rám szól a Fetter mamája, hogy az Ágika nem ér rá. Persze ha rólam van szó, nem ér rá. Mintha nem tudnám, hogy ezek folyton egymáshoz lótnak futnak, csak engem nem hív senki. Legfeljebb a Copfos. Az is csak kétszer szólt. Györgyi néni azt mondta az egyik osztályfőnökin, hogy minden gyereket aszerint kell megítélni, hogyan viselkedik. Régebben nem így volt, akinek gazdag volt a papája, az tanulhatott, szép ruhában járhatott meg minden, de akinek nem, azzal nem törődtek. Most másképp van, mondta. Az lehet, hogy másképp van, de én ebből a másképpből mégiscsak kimaradtam.”

– Te nem bízol bennem – Györgyi néni hangja szomorúan csengett, ahogy ezt mondta. – Meg kellett volna mondanod, hogy a te életed nehezebb, mint a többi gyereké. Biztosan megtaláltuk volna a módját, hogy segítsünk neked. Mért nem vagy napközis?

– Akkor ki főzne, estére?

– Gondolkodnunk kell, hogy mégiscsak több időd jusson a tanulásra. Mert a legfontosabb most, hogy tanulj. Majd megbeszéljük, hogy a gyerekek segítsenek neked, úgy könnyebben fog menni.

– Nem, a gyerekek nem! – sikoltotta Kati. A hangja félrecsúszott, az ismeretlen tanár néni felkapta a fejét a dolgozatfüzetek mögött.

Györgyi néni kezébe vette Kati kezét. A kis barna mancs egészen eltűnt fehér ujjai között. Katinak rémülten jutott eszébe, hogy piszkos a körme. Györgyi néni csendesen beszélt:

– Tudom, kislányom, a te szíved tele van tüskével. Ha nem is mondd, én tudom. Fáj a mikulási história, erről majd még beszélünk, és fáj sok minden. Valahol ott kezdődött, hogy év elején senki nem akart melléd ülni.

„Nem ott kezdődött, hanem a cukrászdában, mikor a Marika kidobott a pincérrel.”

– De tudod, mért nem akartak melléd ülni? Mert piszkos voltál, kócos és szokatlan a bokáig érő rózsás szoknyádban.

„Nem voltam kócos, szalagot is fontam a hajamba.”

– ... A gyerekek nem szeretik a szokatlant. Még a felnőttek sem. Te egy kicsit más voltál, mint ők. Nemcsak a rózsás szoknya miatt. Vad voltál, meg neveletlen is. A gyerekeket lökdösted, verekedtél, nekem úgy válaszolgattál, ahogy nem illik, és a tanulással is sok baj van! Hiába tudtam én, hogy nem vagy rossz, és a szíved jobb, mint a legtöbb kislányé az osztályban, de ha rosszul feleltél, mégiscsak be kellett írnom az egyest, ha késtél, meg kellett szidjalak. És az az egyhetes csavargás! Emlékszel arra?

„Azért a Krajcár kedves fiú volt. Még az a ronda Bellák is többet ért, mint a IV A-ban akármelyik.”

– Ide, figyelj, Kati! Az élet tele van szabályokkal, amelyeket akkor is be kell tartani, ha nehéz. Mert különben felbomlana az egész. Képzeld el, ha a mi osztályunkban például mindenki

azt csinálná, ami jólesik neki...

„Mit művelne a Lófogú!”

– Ha neked az a dolgod, hogy iskolába jársz, akkor háromnegyed nyolcra pontosan itt kell lenned, iskolakötényben, tisztességesen megmosdva, megfésülködve. Észrevetted, hogy mióta rendesebben jársz, jobban szeretnek a gyerekek?

„Nem. Legfeljebb a Copfos.”

– Válaszolj!

– Igen.

– Nagyon bizonytalanul mondtad ezt az igent. Pedig így van. Hidd el nekem, én őket is látom meg téged is. És mondd csak: miért is szeressenek, ha piszkos vagy, rendetlen, modortalan, rossz tanuló, aki lerontja az osztály tanulmányi átlagát?

„Mi az ördög lehet az az átlag?”

– És ráadásul te se szereted őket. Mert nem szereted őket. Ha elmégy például Fetter Ági padja mellett, nem mulasztod el, hogy lesodord a tolltartóját. Azt hitted, nem vettem észre?

„Biztosan árulkodott az a majom!”

– Fetter nem szólt, de ha panaszkodna rád, neki kellene igazat adnom. Így van?

Kati olyan hevesen rázta meg a fejét, hogy a copfjai vad táncba kezdtek. És kétségbeesetten kiáltotta:

– Györgyi néni, én cigány vagyok! Másmilyen, mint a többi! Cigány, cigány, cigány...

Az utolsó szavakat a sírástól elfulladva nyöszörögte, alig lehetett érteni belőle valamit. Györgyi néni mégis értette. Újra csak a kezébe vette Kati kezét, s hozzáhajolva magyarázta:

– Nem szabad azt mondanod, hogy más vagy, mint a többi. Ugyanolyan kislány vagy te, csillagom, mint akármelyik.

– Mégis kilöknék maguk közül! – sírta. Először életében mondta ezt ki hangosan. A könnyei az ölébe hulltak.

Olyan szaporán peregtek, hogy a kék vászonkötény megsötétedett a nedvességtől. Sok-sok visszafojtott könnycsepp buggyant ki Kati szeméből; egyik Margitkáért, a Fő téri kasszaskisasszonyért, a másik a Corvin portása miatt, a harmadik a május elsejéért, mikor elpukkant a léggömb, a negyedik a Fetterért, aki úgy semmibe vette az új kék ruhát... Patakzottak a könnyek, megállás nélkül. Györgyi néni meg tovább beszélt:

– Tudod, Kati, olyan sokáig rosszra tanították az embereket, hogy azt még most sem felejtették el. Több száz, több ezer esztendőn keresztül hirdették, hogy az emberek nem egyformák: volt úr, meg volt szolga, s az úr lenézte a szolgát. Nem tartották egyenlőnek az embereket, pedig mindenkinek egyformán joga van az élethez és a boldogsághoz. Értesz engem?

Kati bólintott. Úgy figyelt, hogy elapadtak a könnyei.

– Még húsz éve sincs, hogy itt nálunk, a mi országunkban kimondták, hogy minden ember örökre egyenlő. Gondold csak el, mi az a húsz év az évszázadokhoz képest! És az valahogy úgy van, hogy a gyerekek mindig hasonlítanak egy kicsit a szüleikhez, mint ahogy annak idején a szüleik hasonlítottak az ő szüleikhez. Ezért olyan könnyű a múltból átvenni a rosszat, mert nemcsak a gyerekeket kell nevelni, hanem a felnőtteket is. Ugye, mosolyogsz, pedig mennyivel nehezebb a felnőtteket nevelni, mint a gyerekeket! Még veletek is alig bír az ember, hát a sok anyukával, apukával! Mióta mondom nektek, hogy óra előtt csend legyen, és még sincs csend...

„De mekkora üvöltés van! Csak akkor hallgatunk el, ha Györgyi néni belép az osztályba.”

– De a nevelésnek van egy igen jó módszere: szeretni kell az embereket. A gyerekeket is, a felnőtteket is, és akkor megváltoznak. Majd meglátod, ha te szereted őket, majd ők is szeretnek téged. Ilyen furcsa a szeretet; adni kell, hogy az ember kaphasson. Tudod?

– Igen.

Györgyi néni elengedte Kati kezét. A kurta ujjú kis kéz magányosan, árván maradt az ölében.

– Most pedig beszéljünk a mikulásról. A szerep megkerült, de már nem tehetünk semmit. A tegnapi napodat igazolom, de ígérd meg, hogy ez volt az utolsó. Nem mulasztasz többé. Megígéred? Kezet rá!

Kati keze gyorsan visszabújt Györgyi néni meleg tenyerébe.

– A szerepet nem vehetem el Copfostól, nincs is idő rá, hogy megtanuld, annyit különben is megérdemelsz, hogy a darabban ne szerepelj. Emlékszel, hogy viselkedtél az osztályfőnökin? Hogy téged a mikulás nem érdekel. Akármennyire is bántott az egész, ilyen fegyelmezetlenséget nem követhetsz el. De ne beszéljünk róla többet. Úgyse tennéd meg még egyszer. Én tudom, hogy nem. Éppen ezért szeretném, ha nem maradnál ki a mikulási műsorból.

„Eljöhet az Etuka” – dobbant nagyot Kati szíve.

– Arra már nincs idő, hogy újat tanulj, de ha tudsz valamit... mondjuk, egy verset vagy egy dalt. . . Tudsz énekelni?

– Hát... – vont vállat Kati. Persze hogy tud énekelni, ki nem tud énekelni?

Györgyi néni hátraszólt:

– Nem zavarunk, Ágota?

– Nem, dehogy – válaszolta az ismeretlen tanár néni.

– Akkor énekelj valamit, Kati, hadd halljam, milyen hangod van.

Egymás után három nótát eldalolt. Már azt gondolta, el kell énekelnie mind, amit csak tud – pedig nagyon sokat tud! De Györgyi néni egyszer órájára nézett. Megijedt a mutatótól, és azt mondta, hogy el kell mennie, de Kati keresse meg holnap Magdi nénit, az énektanárnőt, válasszanak ki három dalt, addig ő is beszél vele, és próbálják el zongorakísérettel.

– Fellépsz, Katikám, énekelni fogsz. Bárcsak feleannyi lelkesedést látnék rajtad földrajzórán! A többiről meg majd utána beszélünk.

Kati képe fénylett a boldogságtól. Lélekszakadva rohant Etukához az eszpresszóba, hogy meghívja a mikulási műsorra. Csak otthon jutott eszébe, hogy elfelejtett marhahúst venni Szabó bácsinál.

11.

Olyan furcsán érzi magát Kati. Mitől van ez, a boldogságtól? így szédül az ember, és lüktet a feje, ha akkora öröm éri, hogy azt már ki se lehet bírni? Az arca is csak úgy tüzel. Ugyanaz az érzés, mint otthon, búcsúkor, a körhintán. Kati minden búcsún felült a körhintára a Nagyhajúval. Nem olyan villannyal hajtott hinta volt az, mint itt, a Vidám Parkban, hanem középtűt gyerekek tolták, hogy forogjon. Tíz menet után felülhetett rá, aki tolt. Kati mindig a hintót választotta, a Nagyhajú meg a falovat. És forogtak, sebesen, szédülten. Akárcsak most...

Minden úgy történt, ahogy Kati előre elképzelte. Vagyis hogy mégsem egészen úgy.

A szereplőknek fél négyre kellett az osztályban lenniük. A rendező bizottságot meg a Lajka őröt is berendelte Györgyi néni, hogy hordják le a székeket a tornaterembe és a két piros papírsákot is. Ebben voltak az ajándékok. A papírsákokat az osztály festette be pirosra péntek délután. Hatig bent maradtak, hogy mindennel végezzenek. A zsákokra fekete krampuszfejet is pingált Nemes Kató. Gyönyörűen sikerült! Az egyiknek ugyan elmázolódott a szarva, de csak akkor látszott, ha közelről nézte az ember. Kati mindjárt megállapította magában, hogy nem kell közelről nézni. Lám, ezt a kuka Nemes Katót mégiscsak lehet valamire használni! Kati felajánlott neki egy vadonatúj füzetet, ha csinál egy ördögálcot. Azt mondta a Nemes, hogy az ünnepség után fest egyet, a füzet sem kell érte, van neki éppen elég füzete. Az ajándékokat is közösen csomagolták. A szülői munkaközösség pénzéből mindenkinek két szelet nápolyi és öt darab szaloncukor jutott. Celofán zacskóba pakolták, s vékony szalaggal kötötték át.

Már reggel a délutáni munkáról beszéltek az osztályban. Copfos a kilencórás szünetben Kati elé állt.

- Ráérsz délután? – kérdezte.
- Rá.
- Akkor maradj itt a mikulási munkára.
- Nem maradok.
- Mért?
- Mert nem hívtak.
- Mást se hívtak, ez kisdobosfeladat, csak te nem vagy kisdobos, azért szólok külön.
- A Fetter biztosan nem szeretné...
- Először is, mit törödsz a Fetterrel, másodszor is, hárman vagyunk a rendező bizottságban.

Kladek, gyere csak ide! Ugye, Kati maradjon itt délután?

– Persze hogy maradjon! – ordította Kladek, mintha nem ötlépésnyire, hanem legalábbis a szomszéd iskolának kiáltana át.

Délután Györgyi néni az egész osztály előtt kijelentette, hogy Kati volt a legszorgalmasabb és a legügyesebb. Ez pénteken történt. Szombaton meg...

Szombat délelőtt egyáltalán nem volt felelés. Mindenki üvöltött a boldogságtól, mikor Györgyi néni bejelentette, hogy a délutáni ünnepségre és a tegnapi munkára való tekintettel nem feleltet. Kati is ordított egyet, de nem meggyőződésből; a földrajzleckét először életében tisztességesen megtanulta. Fél kilenckor kopogtatott be Laki nénihez este, hogy hallgassa ki.

– Csak nincs valami bajotok? – kérdezte rémülten Laki néni, mikor meglátta az ajtó előtt Katit. Éppen lefekvéshez készülődött, a lábát áztatta.

Hallgasson ki földrajzból – nyomta kezébe a könyvet Kati.

– Megbolondultál? – meredt rá Laki néni, aztán előkereste a szemüvegét, és feltette.

Kati úgy fújta a leckét, mint a vízfolyás. Nem is állta meg, óra után odasündörgött Györgyi nénihez a folyosón.

– Ma megtanultam a földrajzot – mondta neki, és olyan készségesen nézett rá, mint aki ebben a pillanatban is hajlandó felmondani az egészet.

Györgyi néni szórakozottan bólintott, s mivel épp akkor pillantotta meg a lépcsőn Lujza nénit, utána szólt, s egyetlen megjegyzés nélkül otthagyta Katit. Még jó, hogy a Nagyhajú nem látta az egészet. Most biztosan Katira vigyorogna, meglökné, és azt mondaná: „No, ugye, mindig mondtam, hogy kár tanulni! Ha már az ember valami feleslegeset csinál, az ne a tanulás legyen.” Kati most tökéletesen igazat adna a Nagyhajúnak.

Mire hazaért, elpárolgott a rossz érzése. Végigtáncolta a konyhát, az asztal alól elővette a legnagyobb fazekat, teleeresztette vízzel, és feltette a gázra. Nem volt otthon senki, Sanyó később jön, papa is, mert munka után még bevásárol. Ma ő főz, mert Kati szerepelni fog...

Szerepelni fog! Az izgalomtól még azt a két tojásból süített rántottát se tudta magába gyömszölni, pedig máskor három meg se kottyán. Félretette a maradékot, majd Sanyó megeszi. Kiöblítette a lavórt, és tetőtől talpig megmosdott. Pedig reggel is mosdott. Ha ezt a Rudi látná! Egy esztendeig csúfolná érte szegény Katit!

A fehér blúzáat vette fel. Laki néni kimosta, kivasalta, még ki is keményítette. Olyan jó tiszta szaga lett. Az év elején kapott sötétkék rakott szoknyát meg reggel lekeféltte a Laki néni keféjével, s az ablaklincsre akasztotta. Mikor azt is felhúzta, a copfokra került sor: jó erősen befonta, és a Sanyó fehér masniját kötötte bele. Kati azt hitte, összeesik a meglepetéstől, mikor Sanyó egy kis csomagot nyomott a kezébe. Széles, fehér szalagok voltak. Sanyó egy szót se szólt, de Kati tudta, hogy a Garas bácsiért van az ajándék. Sanyó átment hozzájuk, s a bácsi megígérte, hogy január elsejétől beszerzi a gyárba, oda, ahol ő is dolgozik. Sanyó azóta járt is kint a gyárban,

nagyon tetszett neki a dolog.

Kati felmászott a tükörhöz. Odacipelt egy hokedlit, csak úgy érte el. Ha Böske néni az első emeletre akasztotta volna, akkor se lenne sokkal feljebb. A tükör határozottan csinos kislányt mutatott. A vakítóan fehér blúz csak még jobban kiemelte Kati világosbarna arcborét. Ő ugyan azt gondolta, jobb lenne, ha olyan fehér volna, mint a Fetter, persze a szereplők nélkül. Bár a Copfos is majdnem ilyen barna. Mikor összehasonlították a karjukon a bort, azt mondta, nyáron ő még sokkal barnább.

Fél háromra elkészült. Nem volt türelme otthon maradni, pedig a szereplőknek csak fél négyre kellett az osztályban gyülekezniük. Gondolta, elszalad addig az Etukához, hogy megkérdezze, biztosan eljön-e. Igaz, hogy mindennap megkérdezte tőle. Tegnap kétszer is. Már azt válaszolta a végén, hogy Katira borít egy dupla kávé, ha még egyszer szóba hozza a szereplést.

Etuka nem volt az eszpresszóban. Szombaton kettőkor végez, Kati el is felejtette. Tanácstalanul álldogált az üveges telefon fülke előtt, úgy látszik, hiába gombolta ki a kabátját, mikor Marika mégis észrevette. Marika télen felszolgált, a fagyalstszezon idején pedig a fagyaltospultnál dolgozott, ő adta Katinak szeptemberben az első tölcser fagyaltot, amit Etukától kapott.

– Milyen elegáns vagy, Kati – szólt oda neki – , gyere csak, hadd nézzelek! – két blokkot kivett a szájából, rászúrta egy nagy szögre a pulton, aztán még meg is perdítette Katit, annyira tetszett neki. – Akarsz egy kis habot? – kérdezte, és már mert is egy kiskanállal a nagy réztálból. Miközben Kati gyorsan befalta, elmesélte Marikának, hogy szerepelni fog, azért ilyen gyönyörű. Erről eszébe jutott Etuka. Aggódva kérdezte:

- Nem üzent nekem?
- Nem, mit kellett volna üzennie?
- Hát hogy ma eljön az iskolába.
- Csak azt mondta, hogy délután mozijegye van a vőlegényével.

Katiba beledobbant a rémület: mi lesz, ha nem jön el? De hát az lehetetlen, annyiszor megígérte! Minden szereplőt megnéz valaki. Györgyi néni azt mondta, csak a szereplők hívjanak vendéget, azok is egyet, legfeljebb kettőt, mert nem férnek el a tornateremben. A műsort az alsó osztályosok adják, ami összesen nyolc osztályt jelent, mert van A és B, ott lesz a tanári kar és hát a vendégek, szóval kevés a hely. Kati vendége az Etuka lenne. Éppen Etuka ne jönne el?

Három óra volt, mire az osztályba ért. A Lajka Örsből még csak a Lófogú volt ott meg a Tizedes Gyurka, a Lófogú párja, aki az egyik tornaóra után megcélozta tornaszákjával a lámpát. Eltalálta! A fehér gömb leesett és összetört. Milyen ribillió lett erre! Még az igazgató bácsi is feljött. Azóta a Tizedest mindenki jobban tiszteli az osztályban. Most a Lófogúval kergették egymást a pad tetején. No, nem sokáig. Györgyi néni belépett az osztályba, s azonnal leküldte őket a tornaterembe székeket cipelni.

Kati azt hitte, sose lesz négy óra.

Aztán nagy keservesen mégiscsak négy óra lett. A szereplők, a Mikulás meg a krampuszok korábban lementek a tornaterembe. Úgy kellett állniok a sarokban, a dobogó mellett, hogy a papírsákokat eltakarják, mert az ajándékosztás meglepetés lesz. Az osztályok egymás után, szép sorban levonultak. Elöl négy sor széket tartottak fenn a tanároknak és a vendégeknek. A IV A-ból a Lepke örsöt jelölték ki a vendégek fogadására. A portásfülke mellett várakoztak, és a szülőket a tornaterembe kalauzolták. Fetter is köztük volt.

Kati a tilalom ellenére kétszer kiszaladt a portásfülkéhez, jön-e már Etuka. Nem jött.

Kati újra csak a bordásfalhoz dőlt a tornateremben, s a szemét oda tapasztotta a bejárathoz. Megérkezett a Copfos anyukája. Még nagyobb kontyot viselt, mint máskor. Garas bácsi nem jött vele, legalábbis Kati seholy sem látta. A Lófogú mamáját is helyre vezették. Lófogú intett neki,

mert ő is a bordásfalnál ácsorgott; krampusz lesz. Kati csodálkozott, mennyire öreg a Lófogú mamája; tiszta ősz a haja, a szeme körül meg csupa ránc. Fetter papája is eljött, meg a mamája is; Fetter bácsi szép sötétkék ruhát viselt, de alig volt nagyobb Kladek Pistinél, aki helyre kísérte őket. Kati úgy belefeledkezett abba a gondolatba, hogy a Fetternek csak ilyen kicsi papája van. hogy nem is vette észre, mikor foglaltak helyet a tanárok, s mikor lépett az igazgató bácsi a dobogóra. Szeretettel köszöntötte a kedves vendégeket – az Etuka még seholt! –, a tanárokat és a gyerekeket. Éppen „átadta a szót a Mikulásnak”, mikor Kati azt hitte, káprázik a szeme: az ajtóban megjelent Etuka a Fetterrel. Etuka lehajolt Fetterhez, és valamit súgott neki. „Most mondja, hogy hozzám jött” – gondolta mámorosan, és alig kapott levegőt az izgalomtól. Etuka a legszélső székre ült a negyedik sorban. „Nem fog jól látni engem” – aggodalmaskodott Kati.

Aztán minden összefolyt, a kék nyakkendőös gyerekek, a népi játék a bíró fiával meg a gúnárokkal, a felnőttek a széksorok között és a bordásfal körös-körül. Megint a körhintán ült, az aranyozott hintóban. Valahol harsogott a zene; Rózsa Ildikó cincogott a dobogón az énekes játékban, de Kati szíve mélyén egy zenekar muzsikált, soha nem hallott, édes dallamot játszott. És mint a forgó körhintán, búcsúkor, egy-egy arc kivált a szédült forgásból: Györgyi néni mosolya, Etuka alig észrevehető intése, hogy itt van, látja, és izgul érte. Magdi néni a zongorához ül. „Hát persze – kapott észbe. Kati – , most én következem! A Mikulás a dobogóra lép, most fogja mondani, hogy én jövök, a két krampusz követi, húzták maguk után a cukroszsákot. Mért húzzák a zsákot, az ajándékosztás csak énutánam, az utolsó szám után jön!” – villan át Kati agyán.

Magdi néni elkerekedett szemmel néz, Györgyi néni idegesen előrehajol. A körhinta olyan hirtelen állt meg, hogy Kati egyszeribe kipottyant az aranyos hintóból, s egyenesen a bordásfal mellett találta magát, megdermedve a rémülettől. Mert a Mikulás megszólalt:

– Kedves gyerekek, első negyedévi munkátokat majd a tanító nénik ...

Kati teste elzsibbadt. A bordásfal síkos lett a nedvességtől, ahogy markolászta. „Kihagytak – gondolta – , az a hülye Mikulás kihagyott. Most azt kellett volna mondania: utolsó számunk, Lakatos Kati következik, népdalokat énekel.”

Györgyi néni megigazította a szemüvegét, és Kati felé bólintott.

Újra a körhintán ült. Nem is tudta pontosan, mit tesz. mintha álmában történe mindez. Kilépett a bordásfal mellől, már ott állt a dobogón, a Mikulás mellett, aki rábámult, és azt mondta: „Ja, persze!” Az igazgató bácsi nevet, a vendégek közül is néhányan, a krampuszok lecihelődnek a zsákokkal, de Kati nem törődik senkivel, csak énekel, énekel, mint a pacsirta, mikor meglátja a tavaszi eget. Egyre szédítőbben forog a körhinta, az aranyos hintó fénye beragyogja a termet, ugyanazt az édes dallamot énekli, amelyik megszólalt a szíve mélyén. Felcsattant a taps, egyre hangosabban áradt Kati felé, elborította, körülfonta, ő meg csak állott a dobogón, kissé széttárt karokkal, és mosolygott. Magdi néni odakiáltott:

– A ráadást is!

És újra énekelt. Forgott a terem, kék nyakkendők úsztak el a szeme előtt meg az igazgató bácsi figyelő arca, aki már nem nevetett.

„Most is azt gondold, hogy »te vagy a Lakatos Kati«? ” – cikázott át Kati agyán.

Fetter ott áll a Lepke őrs élén.

„No látod, Fetter, én is tudok valamit!”

Etuka felemelkedik, a kijárat felé indul.

„Persze, hiszen mozijegye van! Etuka, ha megnövök, én is ilyen szép, ilyen jó leszek, mint te!”

És megint a tapsvihar. Etuka egy pillanatra megáll az ajtóban, ő is tapsol. Még egy búcsúpillantást küld Kati felé.

„Mehetsz már, Etuka, nyugodtan elmehetsz, a legfontosabbat láttad: nekem tapsoltak.”

Kati megint a bordásfal mellett találta magát. Kladek a haját cibálta, Copfos átölelte, és csak azt hajtogatta: „Ugye, látod, ugye, látod” – és összemázolta mindkettőjük arcát könnyel.

Mikulás ismét rákezdte a dobogón:

– Kedves gyerekek, első negyedévi munkátokat majd a tanító néni értékeli, én azonban, az öreg Mikulás...

Kati is kapott egy ajándékcsomagot. Az egyik szelet nápolyit Lófogú kikapta a kezéből, és elcsúszott vele a bordásfal mentén. Mindenki egyszerre mozgott, kiabált, Magdi néni odament Katihoz, megrázta a kezét, mint egy felnőttnek, és azt mondta, hogy felveszi a felsős leánykórusba, Garas anyuka is mondott valamit meg a Nemes Kató is, alighanem az ördögálarcról, de Kati nem figyelt. Utat tört magának a tömegben, lerázott egy elsős kislányt, aki a karjába csimpszkodott, és kirohant az utcára. Azt a szédült, lüktető forróságot akarta kiszellőztetni magából.

Hogy meddig rohangált összevissza, nem tudta volna megmondani. Egy idő után újra csak az iskolakapuban találta magát, Györgyi néni éppen akkor lépett ki.

– Elment az eszed, te kis örült – rivallt rá – , kabát nélkül mászkálsz! Decemberben! Hol voltál? Azonnal menj fel a kabátodért az osztályba!

Már a portásfülkénél járt, mikor utána szólt:

– Szépen énekeltél, te haszontalan. Nagyon szépen. Hétfőn még beszélünk róla.

Kati azóta se szállt le a körhintáról. Néha szeretne felkiáltani: „Álljunk meg, szédülök!” – de nem lehet. Az aranyos hintóval kering, s a muzsika egyre jobban harsog a fülébe. Valahonnan, távolról hallatszik Laki néni hangja:

– Ennek a gyerekeknek harminckilenc fokos láza van. Azonnal orvost kell hívni!

12.

Kopogtattak.

Kati még délelőtt úgy hallotta, hogy valaki zörget a konyhaajtón, kiugrott a meleg ágyból, és meztelül kirohant. Forró talpát csak úgy sütötte a jéghideg kö a konyhában, de kitérte az ajtót. Senki sem állt a küszöbön, csak a jeges szél cibálta meg foszladozó hálóingét. Ha ezt Sós doktor megtudná! Hogy ő harmincnyolc óttel félmeztelenül szaladgál decemberben! De hát a papa betelefonált az iskolába reggel. Kati megeskette a papát, hogy okvetlenül telefonál, nehogy Györgyi néni azt higgye, hogy csavarog; itt fekszik lázasan, tüdőgyulladás van. Ha Györgyi néni megtudja, hogy beteg, egész biztosan ... Nem, mégsem zörgettek. Kati visszakullogott az ágyba.

Erélyesebben kopogtattak. Most már kell valakinek jönnie! Kati feltépte a konyhaajtót. Kladek és Copfos állt a küszöbön. Kladek egy kis piros fazekat szorongatott. Copfos azonnal bependerült, és óriási veszekedések közepette ágyba tuszkolta Katit. Kladek mindenütt a sarkában. Copfos a párnát igazgatta, s közben mérgesen hátrafordult:

– A levest meg minek hozod ide az ágyhoz? Vidd ki rögtön a konyhába, tedd az asztalra!

Milyen erélyes tud lenni ez a szelíd Copfos!

– Húsleves, az anyukám főzte, meg kell melegíteni – hajolt Katihoz. – Merre kell elfordítani a gázt?

– Már ettem – válaszolta Kati – , Laki néni hozott tejbegrízt.

– Akkor is meg kell enned, az anyukám azt mondta, ettől meggyógyulsz. No, mondd már, merre fordítsam a gázt?

Kati hangja fátyolos lett a meghatottságtól:

– A nyuszi felé fordítsd. A láda felett van egy matricanyuszi, arra kell csavarni. Oroszlán is volt a nyuszi mellett, de azt már lekaparta a Sanyó.

A meleg, erős leves jólesett neki. Ilyen finomat csak a nagymama tud főzni. Még hosszú tészta is volt benne; Kati borzasztóan szereti a hosszú tésztát.

Copfos meg ezalatt...

Először is körülnézett. Nem nagyon tetszhetett neki, amit látott, mert a copfjai elől is, hátul is úgy ütődtek össze, mintha valaki összecsapja a kezét, és azt mondja: nahát! Copfos nem mondta, hogy nahát, de gondolta.

A szobában meleg volt, a kis vaskályha csak úgy izzott, papa fűtött be, mielőtt munkába ment, és megkérte Laki nénit, hogy napközben tegyen a tűzre. Mikor behozta Laki néni Katinak a grízt, jól megpakolta, de már szaladt is, mert sok a mosnivalója; az egész ház szennyesét ő mossa. A kályha előtt kiszóródott hamut mind otthagyták. A papának eszébe se jutott, hogy összeseperje, Laki néni meg nem ért rá. Copfos felfedező útra indult a konyhába, hogy megtalálja a partvist, a kisseprűt, a szemétlapátot. Kati már azt hitte, el is ment, olyan soká jött vissza. Majdnem sírt:

– Hol a partvistok? – kiabált rá Katira.

– Kölcsönadtuk a Sós doktoréknak. Tegnap itt volt, felírt orvosságot, közben meglátta a partvist, és elkérte, mert nagyon szép, új partvisunk van – válaszolta Kati hangosan. de ahogy kimondta ezt a hazugságot, megbánta. Gyógyuljon ő csak meg – gondolta szégyenkezve – , nyomban vetet a papával egy partvist.

– Hát a szemétlapát? – nyúglódott tovább Copfos.

– A láda alatt van. Csak másmilyen, mint nálatok. Keménypapírból való. Ott találsz a söprűt is, ha kell.

Copfos kijött-bejött, fontoskodott, rászólt Kladekra, hogy csak tátja a száját, fogjon egy törülgető rongyot. Kladek mindenki mást megcibált volna, ha törülgetőt akar a kezébe adni, de Copfos szavára, még a falat is leporolta. Kati az ágyból pislogott kifelé a szokatlan látványra, mert Copfos az asztalt is félrehúzta, mikor söpört, s még a szekrény alól is kiügyeskedte a port. Csak úgy görögtek elő a porbolyhok, Kati meg ámulva nézte, mit művel ez a lány. Biztosan az anyukájától látta.

– Padlórongy? – érdeklődött ismét Copfos szigorú hangon.

– Az minek? – döbbsent meg Kati.

– Feltörölni a padlót.

– Nincs – és Kati láztól csillogó, fekete szeme szomorúan tekintett a világba. Istenem, hogy nekik mennyi mindenük nincs!

– Majd legközelebb hozok magammal. Meg pasztát is, és akkor olyan lesz a padlótok, mint a mienk – ígérte. – És ha már nem leszel lázas, tanulunk is, hogy ne sokat mulasszál.

Kladek a szoba közepén állt. Még mindig a porrongyot lógatta a kezében. Nem merte letenni, mert Copfos az előbb nagyon ráripakodott, hogy mért játszik, mielőtt végeznének. Egy svábbogarat talált, azt akarta gyufásskatulyába tenni. Kati kacagott, de Copfos nagyon dühös volt.

Elmúlt négy óra, mire mindennel végeztek. Copfos Kati elé állt:

– Hát akkor szervusz, holnap másik két gyerek jön az osztályból. Igaz is, Györgyi néni jobbulást kíván, a többiek meg csókoltatnak.

Kati feltérdelt az ágyban, hogy lássa az ablakon keresztül, mikor tűnik el Kladek a Copfossal a kapualjban. Kladek magához szorította az üres, piros kislábost.

Csak később tudta meg Kati, hogy miért jöttek.

Úgy történt, hogy hétfőn torna az utolsó óra. Többen, a szemfülesebbek közül észrevették, hogy mikor Lujza néni a tízperc végén feljött, hogy levigye őket a tornaterembe, Györgyi néni valamit sugdos neki. Pedig Györgyi néninek ilyenkor már híre-hamva sincs, az osztály tudja, hogy egyetemre jár, és hétfőn korán hazamegy tanulni. Többször volt erről szó, hogy egy tanító

néni is tovább tanul, mert mindig többet és többet kell tudni az embernek ahhoz, hogy megállja a helyét. És most mégis itt van. Sőt! Lujza néni visszamegy a lépcsőn, Györgyi néni pedig bejön az osztályba. Megigazítja a szemüvegét, és azt mondja:

– Ma nem lesz tornaóra, ma beszélgetni fogunk.

A legtöbben mindjárt odafigyeltek, mert érezték, hogy fontos dologról lesz szó, de néhányan, mint például a Lófogú és a Tizedes, morogni kezdtek, hogy mért marad el a tornaóra, ők labdázni akartak, Lujza néni megígérte.

– Lakatos Katiról lesz szó, komoly ügy, ha valakit nem érdekel, fogja a holmiját, és menjen haza – mondta Györgyi néni.

Senki sem ment haza.

Györgyi néni mindent elmesélt: Katinak meghalt az édesanyja, a nagymamájánál nőtt fel vidéken, olyan körülmények között, hogy nem tanulhatta meg, hogyan kell viselkednie egy rendes kislánynak. Ezért verekedett, ezért beszélt csúnyán, ezért volt rendetlen, eleinte piszkos is.

Fetter felnyújtotta az ujját:

– Györgyi néni, kérem, nekem mondta az anyukám, hogy a cigányok mind ilyenek. A Kati is cigány.

– És mi az, hogy cigány? – kérdezte Györgyi néni. Fetter megzavarodott. Gyorsan leült.

– Ne ülj le, kislányom, téged kérdezlek.

– Hát... barna a bőre...

– Copfos, a te bőröd milyen nyáron? – kérdezte Györgyi néni.

– Barna – felelte Copfos.

– Fekete a haja – nyöszörögte Fetter.

– Katinak milyen színű a haja? – kérdezte Györgyi néni az osztálytól.

Kórusban zúgták:

– Barna.

– Hát a Rózsa Ildikónak?

Ismét a kórus:

– Fekete.

– Piszkos – mondta bizonytalanul Fetter. Legszívesebben sírva fakadt volna.

– Gyere csak ki, Deák Ferenc – intett Györgyi néni a Lófogúnak, mert a Lófogú ilyen híres történelmi név viselője. A fiú kisüdürgött a katedrához, laposakat pislogva. Azt hitte, Györgyi néni észrevette, hogy egy képeslapból tankot vág ki ollóval, s megkérdi, hogy merészelt ollót hozni az iskolába, mikor ma nincs kézimunkaóra. De Györgyi néni egészen mást akart.

– Mutasd a kezedet. Huh, de maszatos! Most mutasd fel az osztálynak. Piszkos?

– Piszkos! – kiabálták mindnyájan.

– Ülj le, Fetter Ági – mondta Györgyi néni olyan hangon, hogy Fetter maga sem értette, mért nem süllyedt a föld alá.

– Majd én elmondom nektek, mi az, hogy cigány – kezdte Györgyi néni. – Ember, mint mi mindnyájan, akik a földön élünk, gondolkodunk, éreznünk, dolgozunk. Ember, mint a magyarok, a franciák, az oroszok, a négerok, a kubaiak; legfőljebb a bőrünk színe különbözik, de nevetünk, ha öröm ér minket, sírunk, ha bánatunk van. A cigányok meg... Valamikor nagyon régen Indiában éltek, s olyan szegények voltak, hogy a gyerekeik egymás után pusztultak el az éhségtől. Egy napon elhatározták, hogy útra kelnek, és olyan országot keresnek maguknak, ahol nem ennyire mostoha az élet. És vándoroltak, folyókon át, hegyeken át, öregek, gyerekek, asszonyok, férfiak. Teltek az évtizedek, az évszázadok, de seholy se találtak olyan vidékre, ahol biztonságban, békességben, jólétben élhettek volna. Amerre csak jártak, mindenütt voltak gazdagok meg szegények. A gazdagok a gazdagságukat féltették tőlük, a szegények meg azt a keveset, amit a

gazdagok meghagytak nekik. Így lett évszázadokon keresztül hazátlan, kóbor nép a cigány. És jött a felszabadulás, és kimondták, hogy minden ember egyenlő: a cigányoknak sem kell továbbvándorolniuk, mindörökké hazát kaptak itt. Semmi bántódásuk nem lesz, ha becsületesen élnek és dolgoznak. Az ország befogadja őket, ti pedig... De ez nemcsak a ti hibátok, hanem a felnőtteké is, azért kell erről ennyit beszélni, hogy jól megértsétek. Nem tudjátok, nem is tudhatjátok, milyen rettenetes, ha az embert megvetik; ha azt gondolják róla, hogy másmilyen, mint a többi

Sűrű, tömör csend volt az osztályban. Szinte vágni lehetett volna ezt a csendet.

– Én tudom – mondta Györgyi néni halkán, de azért mindenki meghallotta, még a Lófogú is az utolsó padban. – Falun jártam iskolába, az első padban ült a jegyző gyereke a református pap fiával, mögöttük a nagygazdák csemetéi, aztán azok, akiknek kevesebb földjük volt, leghátul meg a szegény gyerekek, én az utolsó padban ültem egyedül, akárcsak a Kati. Az én apám béres volt, de még az sem igen, mert egyszer úgy megverték a csendőrök, mikor a többi aratómunkással együtt több bért követelt, hogy azután csak ült a hideg kemence mellett, télen-nyáron, és dalolgatott. Mindig ugyanazt a régi katonanótát énekelte: „Ferenc József katonája vagyok, legszebb katonája.” Az egész falu Ferenc Jóskának hívta, s engem is annak csúfoltak az apám után. A tanítónk is így hívott ki felelni: „Gyere, Ferenc Jóska, mutasd meg, tudsz-e valamicskével többet, mint az a hóbörödött apád.” Annyi idős voltam, mint ti most, anyám szoknyájában álltam a tábla elé, a szoknya a bokámig ért, mint Kati rózsás szoknyája, mikor először jött iskolába. Az egész osztály rajtam nevetett. A tanító úr is. Akkor elhatároztam, hogy én is tanítónak megyek, és majd egyszer az osztályom elé állok, így, ahogyan most, és megtanítom a gyerekeket arra, hogy olyan egyformák vagyunk, mint réten a fűszál. Csak ahol mostohább a föld, ott nem virul olyan szép zölden.

– Györgyi néni levette a szemüvegét, és megtörülgette. Nagyon kellett figyelni, hogy meghallják a következő mondatát:

– Tudjátok, hogy Kati mindennap vacsorát főz? Ha ő nem gondoskodik kenyérről, akkor nincs otthon kenyér.

Felszisszent az osztály. Mintha egyetlen torokból tört volna elő a csodálkozás.

Györgyi néni a szerepeltetés meg a tíz tojás történetét is elmondta. Copfos már nem tudta titkolni a könnyeit, hagyta, hogy a nehéz cseppek a kötényére potyogjanak.

– És most Kati nagy bajban van – folytatta Györgyi néni – , otthon fekszik tüdőgyulladással egyedül, talán nincs is, aki főzzen rá. Ki segítsen rajta, ha nem mi, a IV A? Hiszen közénk tartozik, ugye, ti is érzitek, hogy Kati a mi gyerekünk?

Nagy csend válaszolt erre. Senki sem merte hangosan mondani, de a szemekben ott ragyogott a felelet: „Igen, Kati a mienk.”

Tanácskozás kezdődött, mindenki beleszólt, hogy persze, el kell menni Katihoz, Lófogú felajánlkozott, hogy az új piros autóját átviszi Katinak játszani, Rózsa Ildikó énekelni akart neki, Sasadi a babáját emlegette: Zoltánka Mari főzni akart. Ezen jót nevettek, mert mindenki tudja, hogy a Zoltánka milyen borzasztó ügyetlen. Tízéves nagy lány létére se képes egyedül befűzni a magas szárú cipőjét.

Csak Fetter hallgatott. Hátratett kezekkel, mereven ült, mintha lenyelte volna a vonalzóját.

Sasadi kitepte a két középső lapot a számtan füzetéből, és írta, ki melyik nap megy Katihoz. Az első napokban ennivalót visznek neki, rendbe teszik a szobáját, később, ha már nem lesz lázas, tanulnak vele, hogy ne sokat mulasszon.

Fetter senkinek se jutott eszébe, nem is gondoltak rá, hogy a máskor minden lében kanál Ági most mért olyan csendes.

Ma Kladek meg a Copfos megy; először hazaszalad a Copfos, megebédel, visz valami

ennivalót, Kladekot meg elkéri Györgyi néni a napköziből. Már az ötödik napnál tartottak, Sasadi írta a számtanfűzet lapjára, mikor felugrott Fetter:

– Én is, engem is! – hadarta, és sírva fakadt. – Én nem tudtam, én azt gondoltam... – sírta tovább. Györgyi néni, rá sem nézve Fetterre, azt mondta:

– Sasadi, péntekre írd be Fetter Ágit. Pénteken elmegy Katihoz, és azt, amit most az osztálynak akart mondani, elmondja majd neki.

Kati is a pénteket várta. Ő ugyan semmit se tudott Fetter látogatásáról, de Sós doktor bácsi azt mondta, hogy pénteken felkelhet. No persze, a levegőre még nem mehet, de a szobában már járhat. Azt is csak úgy, ha jól viseli magát, és nem rohangál ki mezítláb a konyhába.

Furcsa ez a Sós doktor! Mikor először lejött hozzájuk, úgy ordított a papával, ahogy csak a torkán kifért. Kati akkor látta a doktort először, és úgy félt tőle, hogy valósággal vacogott a foga. A Sós doktorék a másodikon laknak, a családból legjobban az Annus nénit ismerte. Nemcsak a másodikról szokott lekiabálni Katinak, hanem még a lépcsőházban is megfogta egyszer, és azt mondta, eltöri a hátán a seprűnyelet, ha még egyszer meglátja, hogy a lépcsőkön ugrál, mert jönnek a doktor úrhoz a „baciensek”, és ha ilyen füstös képűvel találkoznak, mint ő, mit gondolnak, milyen ház ez! Laki néni az ajtóban állt, a gőzt szellőztette, ki a konyhájából, hallotta, mit mond Annus néni. Olyan ribilliót csapott, hogy csuda. Az Annus vegye tudomásul, hogy a Lakatosok éppen olyan lakók, mint a Sósék, menjenek a tanácshoz, ha nem tetszik. Különben is az Annus inkább azt nézze, hogy ne csöpögtesse végig a lépcsőházat, ha felviszi a tejet! A Sós Jucit is ismerte látásból Kati. Eleinte köszönt neki rendesen, de aztán, hogy a Juci nem viszonzta, abbahagyta. Nem sértődött meg, csak belátta, hogy Juci, aki már tizenöt éves, a papája doktor, még autójuk is van, és magas sarkú cipőben jár iskolába, nem köszönhet neki. De hát akkor ő meg minek köszöngessen? Laki néni a Juciról is tudott egyet-mást. Azt mondta, ő már többször beengedte kapuzárás után. Szép dolog: egy tizenöt éves lány éjfélkor jár haza!

Sós doktorról meg röviden ez volt a véleménye, hogy „savanyújóska”.

Kati teljesen igazat adott neki ebben, amikor meglátta Sós doktort. Csak éppen megfogta Kati pulzusát, körülnézett, és azt mondta: „Kórházba szállítatom!”

Katinak csak a foga vacogott tovább, de a papa tiltakozott, hogy nem hagyja, inkább keresztbe fekszik a küszöbön, ha el akarják vinni a gyerekét. A doktor bácsi egészen kivörösödött a dühtől. Itt nem maradhat, ebben a piszokban, ki fogja ápolni, ki vállalja a felelősséget, meg minden ilyesmit kiabált, de a papa hajthatatlan maradt. Kati tudta, hogy papa mért védi őt olyan kétségbeesetten: a mama miatt, ő is akkor halt meg, mikor bevitték a kórházba. A Sós doktor semmit se tudott a mamáról, ezért csak tovább gorombáskodott. Aztán, hogy látta, nem megy semmire, Katit megsúrta, orvosságot írt fel, és úgy ment ki az ajtón, hogy nem is köszönt.

Másnap is megsúrta Katit. Akkor már nem volt annyira mérges, mert a papa rendet rakott, és Kati meg merte kérdezni, mi az, amivel megsúrják. A doktor megmutatta az injekciós tűt, még a kezébe is adta. Kati még sok mindent szeretett volna kérdezni, de a doktor bácsi elsietett.

Mikor újra megsúrta, nem volt otthon senki. Kati rámosolygott, és előhúzott a párnája alól egy félkilós, barna zacskót.

– Tessék venni – kínálta – , kockacukor, a Sanyótól kaptam.

A doktor bácsi megsimogatta Kati arcát, Kati pedig azt mondta neki:

– Ne tessék haragudni a papára, az egész a mama miatt volt.

És mert ebből Sós doktor egy szót sem értett, elmesélte hogyan halt meg a mama a kórházban.

A következő napon a szűrés mellé egy csomag selyemcukrot kapott.

Aznap Kati alig bírt ágyban maradni, szeretett volna felugrani az asztal tetejére boldogságában.

Kettőkor megjött Nemes Kató a Kertész Violával. Kertész egy lábasban húslevest hozott. Kati már nem bírt ránézni a húslevesre, mindennap hozott neki valaki húslevest, tegnap a Sasadi diktálta belé, pedig egy cseppet sem volt éhes. Ma sem. Laki néni főz neki, de még a papának és Sanyónak is. Kertész még túrós csuszát is előpakolt. Kati bólintott, jól van, azt megeszi most mindjárt. A Nemes is elővette az ajándékát, a táskájából húzta ki: egy ördögálarcot. Piros volt az egész, fölül két fekete szarvval, az arcára még fekete vonalakat is húzott a Nemes, hogy félelmetesebb legyen.

– Ezzel fogom megijeszteni a Fettert! – kacagott Kati, és mindjárt felkötötte.

A két lány nem sokáig maradt. Nagyon bánatosan üldögéltek Kati mellett, mert a szobában rend volt, a kályha körül is. Összesöpörték a hamut, nem volt mit csinálniuk. Annak a Copfosnak milyen szerencséje volt, az még a szekrény alját is kisöpörhette! A lelkükre kötötte, hogy a kályha elöl szedjék össze a hamut. De mit szedjenek össze, mikor egy szem se maradt? Kati hiába marasztalta őket, sértődötten távoztak.

Elfáradt. A magas láz legyengítette. Hátrahajtotta a fejét a párnán: ma reggel húzta át Laki néni. Az ördögálarc keskeny szemrésén át a szekrény sarkát nézte. Érdekes, ha az egyik szemét behunyja, elugrik a szekrény sarka, ha meg a másikat hunyja be, visszaugrik. Ha így nézi az ember a szekrény sarkát, másképpen látja, mintha amúgy nézi.

Ezek a gyerekek is milyen mások voltak az iskolában. Mennyit árulkodott rá a Kertész Viola, most meg túrós tésztát hozott. Nem tettek rá töpörtyűt, az igaz, de azért nem volt rossz. Az a kuka Nemes is megfestette az ördögálarcot, a Copfos – az sose volt igazán rossz, az a ronda Lófogú tegnap sötétedésig itt maradt játszani, a piros autóját is elhozta, Rózsa Ildikó meséskönyvet vett elő, és valami ólomkatonáról olvasott, akit megolvasztottak, és nem maradt más belőle, mint egy picike ólomszív. Egy játék katonának is lehet szíve! Parányi, és ólomból való, de szív!

Nem is vette észre, hogy Györgyi néni áll az ágya mellett. Mióta lehet Györgyi néni a szobában, mennyi ideje figyelhette őt? – Kati nem tudta. Arra riadt fel, hogy Györgyi néni megszólalt:

– Én Lakatos Katihoz jöttem látogatóba, kedves Kis-ördög, nem tudja, hol találom?

Kati nagyot nevetett, lekapta az álarcot, és viharosan megölelte Györgyi nénit. Mikor az kibontakozott Kati öleléséből – úgy megszorította a nyakát, hogy fájt – , elővette a nagy, zöld retiküljét, amelyikről sose tudta, hogy az osztályban vagy a tanárban felejtette-e, és könyékgig beletűrt.

„Keresi a selyemcukrot” – gondolta Kati, és legszívesebben beledugta volna az orrát a retikülbe.

Spárgával átkötött, nagyobbacska csomagot húzott elő. Kati szíve nagyot dobant, mert a csomagon ez állt: Corvin Áruház. Ráérősen bontotta szét a papirozt, s Kati csak ámult-bámult, mikor előkerült belőle egy gyönyörű szép hálóing. Rózsaszín flanel, jó meleg, a nyakánál pici, világoskék hímzéssel. Honnan tudhatta Györgyi néni, hogy neki csak az az egy rongyos hálóinge van, amit most is visel, s ha Laki néni kimossa, a régi kék blúzát adja rá, amíg megszárad?

Mindjárt fel is húzta, s Györgyi néninek szigorú hangon kellett ráparancsolnia, hogy maradjon veszteg, mert ki akart szaladni a konyhába egy hokedliért, hogy felmásszon rá, és megnézzze magát a tükörben.

Mikor Kati már alaposan kiörülte magát, Györgyi néni az ágy mellé húzott egy széket – persze, előbb megigazította a szemüvegét – , aztán azt mondta:

– Hiányzol, kislányom, gyógyulj meg hamarosan, az egész osztály vár téged.

Egy könnycsepp az új hálóing világoskék hímzésére pottyant. Kati dühösen morzsolta szét az ujjával. „Azelőtt nem voltam ilyen böngőmasina – gondolta mérgesen. – Mi van azon sírni való, hogy az osztály vár? Úgyis azért várnak, hogy megint csak árulkodjanak rám.”

– Látod, mindennap eljönnek hozzád, mert szeretnek téged.

Még egy könnyesepp a világoskék hímzésen.

– Beteg vagy, segíteni akarnak, de ha meggyógyulsz, neked kell segítened.

„Hogyan segíthetnék én nekik?” – csodálkozott magában Kati. Györgyi néni mintha csak kitalálta volna a gondolatát, folytatta:

– Az osztály szeretné félévkor megnyerni a tanulmányi versenyt. Ha a te bizonyítványod rossz, lerontod a tanulmányi átlagot, mert az egész osztály eredményét együttesen veszik figyelembe.

„Ahá, szóval ez az a bizonyos átlag, amiről annyit szavalt a Fetter!”

Erről aztán nem is esett több szó.

Kati éjszaka az új hálóingben aludt. Azt álmodta, hogy megnyerték a tanulmányi versenyt – a tornateremben. Magdi néni a zongoránál ült, az igazgató bácsi mosolygott, Györgyi néni bólintott, és Kati úgy elfűjta a Dunántúl felszínét, hogy mindenki megtapsolta...

13.

Laki néni egy levelet húzott ki a köténye zsebéből; nagyalakú, fehér borítékot. Kati széleseben kikapta a kezéből, megnézte, hogy a címzés valóban neki szól-e, aztán a párnája alá dugta, a maradék kockacukor mellé.

– Csabáról jött – mondta Laki néni, és úgy állt meg Kati ágya mellett, mint aki soha többé nem akar elmozdulni onnan.

– Tudom – bólintott Kati.

Hogy Laki néni rögtön tudta, miféle levél, az természetes, mert Laki néni mindent tud, ami a házban s a ház körül történik. Azt is tudja például, hogy a tavaly Kanadába vándorolt Vermes néni minden héten ír a lányának egy színes szélű levelet, amelyben folytonosan megismétlődik a kérdés: hogyan lehetne visszajönni, Jolika, mármint a lánya el tudná-e intézni, hogy visszakapja a nyugdíját, s a magyar állampolgárságot. Mert most semmiféle állampolgársága nincs, s akinek nincs állampolgársága, annak hazája sincs.

Honnan tudta Kati, hogy a levél Csabáról jött? Nem lehet másként, mint hogy Kati várta ezt a levelet.

Laki néni gyökeret eresztett. Hol kihúzta a kezét a kötényzsebéből, hol visszadugta az idegességtől: mit írhattak ennek a lánynak? Várta, hogy Kati felbontsa a levelet.

Várhatta. Kati úgy tett, mintha soha életében semmiféle levelet nem kapott volna.

A délelőtt valamivel gyorsabban telt, mint máskor. Sós doktor bácsi megengedte, hogy ma már felkeljen, sőt azt mondta, nem jön le Katihoz, hanem Kati menjen fel hozzá délután. Borzasztóan izgatott volt, hogy felmehet a Sósékhoz. Nemcsak azért, hogy annak a rémes Annus néninek essen le az álla, hogy ő egyenesen a doktor hívására lépi át a küszöböt, hanem mert meg akarta nézni közelről a rókát.

Még jó idő volt, őszi nagytakarítást csinálhatott Annus néni, mert egy idegen asszonyt is hívtak a súroláshoz, amitől Laki néni majd megpukkadt, mert azt mondta, ő is felsúrolt volna, ha az Annus hordja a vizet, szóval mindent kirakodtak a folyosóra, mikor egy éjjeliszekrény tetején megjelent a róka. Az orrát a rácshoz nyomta, fényes szemével merően nézett le az udvarra. Kati több rókát látott életében, a kiserdőben kétszer is elsuhant mellettük, mikor a Nagyhajúval kimentek gombát szedni, egyszer meg az öreg Dobó bácsi hozott valahonnan egy döglött rókát, a vállára vetette, de a farka még úgy is a földet söpörte. Semmi kétség: ez róka volt. Kati bámult felfelé, s érezte, nem tud sokáig ellenállni, akármennyire is megtiltotta Annus néni, Ő mégiscsak felszökik a másodikra. Hogy is lehetne ellenállni egy rókának?

Az első emeleti fordulóban azonban szembejött vele. Sajnos, nem a róka, hanem az Annus

néni. Mintha megérezte volna, hogy Kati a rókához készült, olyan kiabálást csapott, hogy ha nem kotródik le azonnal az udvarra, előveszi a seprűnyelet!

Szóval ma találkozni fog a rókával!

Az ebédet megette. Laki néni úgy csapta le az asztalra, hogy csak úgy nyekkent a kíslábas. Még mindig a levél miatt pukkadtt Katira. Egy halom ruhát is az ágyra szórt.

– Varrd fel a gombokat – dörögte – , elég nagy lány vagy már!

Kati éppen fehér cérnát fűzött a tübe, mikor kopogtattak. „A Copfos lesz?” – gondolta, és az jutott eszébe, vajon tud-e a Copfos gombot felvarrni.

Fetter Ági Katira bámult?

– Te már nem vagy ágyban? – kérdezte, egyáltalán nem éneklő hangon.

Kati behúzta Ágit a szobába, és mert okosabb nem jutott eszébe, azt kérdezte:

– Hoztál valamit?

Rögtön megbánta, ahogy kicsúszott a száján. Ilyesmit nem kérdez az ember, különben is azt kellett volna mondani, hogy ülj le, vagy jó, hogy eljöttél, vagy az ördög tudja, mit, de semmi esetre sem ezt.

– Hoztam – felelte Ági, és elpirult.

Három kockasajtot vett elő. Kati bánatosan meredt a sajtokra. Nemcsak azért, mert utálta a sajtot, hanem mert nyomban kitalálta: Fetter mamája nem tudja, hogy Ági ide jött. Biztosan azt mondta, hogy őrszűlésre megy, a zsebpénzéből megvette a sajtokat, és elhozta.

– Nem kell, nem szeretem – adta vissza Kati.

– Igazán? – sajnálkozott Fetter. – Pedig én nagyon szeretem – az egyiket mindjárt bontogatni kezdte, és megette. Aztán a másikat, aztán a harmadikat. Közben nem szóltak egy szót sem. Mikor az utolsót is megette, Kati összeszedte az ezüstpapírokat, lekaparta róluk a címkét, és összehajtogatta.

– Gyűjtöd? – kérdezte Ági.

– Gyűjtöm – hagyta helyben Kati, pedig soha életében nem gyűjtött ezüstpapírokat.

– Én már csak bélyeget gyűjtök – szólalt meg ismét Ági. – Az apukám is gyűjti, azt mondja, ha az ember szorgalmas. idővel sok pénzt szerezhet belőle. Az ő gyűjteménye már több ezer forintot ér.

Kati nem válaszolt, ismét hallgattak egy sort, aztán Fetter kezdte újra:

– Azelőtt szalvétát gyűjtöttem meg képes levelezőlapokat. Skatulyákat is elkezdtem, de az anyukám kidobta. Azt mondta, nem tűr kacatokat a lakásban. ,

Kati már azon volt, hogy előszedi a gombos dobozát: nagyon szép gombokat tartott benne, de eszébe jutott, hátha ezt is „kacatnak” mondaná a Fetter mamája. Így aztán nem mozdult, csak ült a széken maga alá húzott lábakkal. Megint csak Áginak kellett megszólalni:

– Már nem vagy beteg?

– De, még egy kicsit.

– Mikor jössz iskolába?

– Nem tudom. Ma délután felmegyek a doktor bácsihoz, ő majd megmondja. Talán egy hét múlva. Négy injekciót kaptam. Tudod, mi az injekció?

– Tudom – mondta önérzetesen Fetter. – Engem már operáltak is. Kivették a mandulámat! Öt napig feküdtem a kórházban. A többiek csak három napig feküdtek, mert nekik kisebb mandulájuk volt, de az enyém akkora volt, hogy öt napig kellett feküdni.

Kati érezte, hogy egész lelkével gyűlöli Fetter manduláját, ami tulajdonképpen már nincs is neki.

Ági a plafonra nézett. Kati azt hitte, hogy a pókhálót vizsgálja, ami jócskán akadt a szobában. Papa éppen tegnap mondta elégedetten, hogy mennyi pókhálójuk van, ami annyit

jelent, hogy mindig jó meleg a szoba, mert ahol nem fűtenek rendszeresen, ott kipusztulnak a pókok. Ági nyilván nem erre gondolhatott, mert azt mondta:

– Vegyük elő a számtan könyvedet, és csináljunk meg néhány példát. Akkor kevesebbet kell pótolnod, ha visszajössz.

Kati kiszaladt a konyhába, és felemelte a láda fedelét.

Már azon volt, hogy nemcsak a táskáját kotorja ki a láda fenekéről, hanem a gombos dobozt is. Ági kiment utána, és elhűlve kérdezte:

– Te, a szén mellett tartod a holmidat?

– Dehogya a szén mellett! Nem látod, hogy egy deszka választja el a széntől?

Ági felhúzta az orrát, és valósággal énekelte a szavakat:

– Az én anyukám nagyon megverne érte! Igaz, neked nincs is anyukád, nincs aki megverjen.

– Nincs – mondta Kati, és mégse vette elő a lábából a gombos dobozt.

Neki könyököltek egy számtanpéldának, Ági elmagyarázta szépen, okosan, Kati odafigyelt, hamar megértette. A következőt is elmondta, az is simán ment, aztán Ági hirtelen nagyon megunt a dolgot.

– Nincs társasjátékos? – kérdezte.

– Mi az? – kérdezte Kati szorongva.

– Még azt se tudod? – biggyesztette a száját. – Dobókockával játsszák.

– Mondd, Fetter – kérdezte Kati keményen – , tulajdonképpen te mért jöttél hozzám?

– Hát, hát... – hebegett a másik – beosztottunk téged. Csaknem az egész osztály eljött. Én őrsvetető vagyok, nekem is el kell jönni. De ha nem tetszik, el is mehetek !

– Eredj! És ne gyere ide többé soha, te felvágós majom!

Kati megkönnyebbült, hogy végre kimondta. Már nem is haragudott Fetterre, ezek után akár maradhatott volna.

Fetter azonban dühösen felpattant. szeplői csak úgy izzottak a sértődöttségtől. Hogy éppen a Lakatos dobja ki őt! Mikor még a felsősök is meghívják magukhoz! A Tábori Emőéknél is volt már! Pedig Emő ötödikes, és ráadásul színésznő, valódi színésznő, fellép a színházban, az apukája karmester, és mikor gyerekszereplőt kerestek az egyik

darabhoz, bevitte a lányát. Azóta minden este játszik egy olyan darabban, amelyikben az apa el akar költözni hazulról, ott akarja hagyni a családját, és a gyerek miatt – ez az Emő – mégis marad. Milyen furcsa, hogy Táboriéknél egészen más a helyzet! Az apukájuk el költözködött, Emő nem tudta otthon tartani a valódi papát. Már nem is laktak együtt, mikor Ági fent járt náluk.

Szóval még a Tábori is szívesen fogadja, csak a Lakatos nem! Pedig ha az anyukája tudná, de megverné érte! És ő mégis eljött. Hát persze hogy eljött, mit szóltak volna a többiek, hogy éppen ő marad ki!

Erre a gondolatra Ági visszafordult az ajtóból. Kati nem hitt a fülének, mikor az előbb még vérvörös Ági megszólalt:

– Jól van, nem kell társasjáték, megcsinálunk még egy példát.

Kati haragja már elpárolgott, s úgy meghatódott Ági kedvességétől, hogy a szekrény aljából előhúzott egy tábla csokoládét. Tejcsookoládét, mogyoróval. Őszintén szólva Kati még sose evett táblacsokoládét, csak szeletes csokoládét – azt se sokat. Papa hozta egyik este. Kati félretette, mert táblacsokoládéhoz nem fog csak úgy az ember. A táblacsoki biztos jobb, mint a szeletcsoki. Majd vasárnap megeszi, vagy ha meggyógyult, vagy ha valamilyen ünnep lesz.

Ági boldogan kapott a csokoládé után.

– Ez a kedvencem – mondta – , a mogyorós tej! Az apukám is mindig ezt hozza.

Belecsúsztatta a táskájába, s megígérte Katinak, hogy máskor is eljön hozzá tanulni.

Nem jött el többet, de az őrsgyűlésen olyan szép beszámolót kerekített Katinál tett

látogatásáról, hogy a papírgyűjtés bevételeiből vásárolt három könyv közül az egyiket megszavazták Áginak, mert „egyik társát hathatósan támogatta”. Azon a szón, hogy „hathatósan”, elvitatkoztak egy darabig, mert Kertész úgy fogalmazta meg a mondatot az őrsi napló számára, hogy „eredményesen”, de Sasadi azt mondta, hogy az semmi, írják inkább, hogy „hathatósan”, így aztán a „hathatósan” mellett döntöttek. A másik két könyvet pedig odaadták Györgyi néninek, hogy zárja be a szekrénybe.

Kati pedig ezalatt becsengetett Sós doktorokhoz. Annus néni nyitott ajtót. Fehér, vakítóan tiszta, kikeményített kötény volt előtte. Kati nagylelkű akart lenni, ne gondolja az Annus néni, hogy ő haragszik rá, és most be fogja árulni a doktor bácsinak, ezért megjegyezte:

– Mennyivel szebben áll Annus néni ez a szép kötény, mint az a piszkos pongyola, amit mindig viselni tetszik.

Annus néni félreérthette Kati szándékát, mert ha a doktor bácsi ki nem dugja a fejét a rendelő ajtaján, menten kidobja. Sós doktor azonban barátságosan intett. Nem várokozott senki, Kati mindjárt bemehetett.

– Te vetközz le – mondta a doktor bácsi – , én meg addig felöltözöm, elvégre te is páciens vagy – és felhúzta a fehér köpenyét.

Kati egy szál bugyiban állt, karját elől összefonta. Sós doktor elővette a hallgatóját, a két végét a fülébe dugta, a harmadikat pedig, egy kerek, hideg valamit, Kati hátához nyomta. Kati sóhajtozott egy darabig a doktor bácsi kívánságára, aztán felöltözhetett végre. Nyugtalanul kérdezte:

– Tessék mondani, mi vagyok én?

– Hogyhogy mi vagy?

– Hát mikor fel tetszett venni a köpenyt, mondott valamit a doktor bácsi.

– Hogy te is páciens vagy?

– Igen, igen – bólintott Kati. – Az micsoda?

– Az orvosokra váró betegeket hívják így, latin szóból ered... Tudod, mi az, hogy latin?

– Nem.

– Egy nyelv, mint a német vagy az orosz, csak már kihalt az a nép, amelyik beszélte. Az orvostudományban különösen fontos, mert a legtöbb betegség nevét latinul mondják. No, ennyi elég is neked.

– Csak még azt tessék megmondani: ha orvos akarok lenni, nekem is kell latinul tanulni?

– Csak nem akarsz orvos lenni? – nevetett Sós doktor.

– Mért ne? – vont a vállát sértődötten Kati. – Már egyszer majdnem orvos voltam egy darabban, de aztán közbejött valami...

De hogy mi jött közbe, azt nem mesélte el, mert a doktor bácsi már íróasztalához telepedett, hogy receptet írjon.

– És különben is, már levelezek – folytatta Kati olyan emelt hangon, hogy Sós doktor felkapta a fejét. – Ide tessék nézni! – s a nagy, fehér borítékot elővonta a köténye zsebéből. – Levél – magyarázta, nehogy Sós doktor véletlenül kiscicának nézze. – Nekem írta a nagymama, mert én is írtam neki. Úgyhogy mink most levelezünk.

Akármilyen büszkén ejtette is ki Kati a szavakat, a doktor nem méltányolta eléggé a dolgot. Hogyan is méltányolta volna, amikor nem ismerte az előzményeket.

Ugyanis mikor Rudi akkor reggel, a téglagyárban azt mondta Katinak, hogy négy órára jöjjön vissza, Kati leült a járdaszegélyre, és olyan erősen gondolkodott, hogy csaknem beleszédült. Végül is kisütötte, hogy legjobb lesz, ha a szerep ügyében ír a nagymamának. Nagymama okos asszony, tudja róla az egész Kormos utca. A Lakatos Mari is hozzá szaladt, mikor a bátyja, a Deske batyuba kötötte a holmiját, és felült a lovára, hogy arrébbálljon. Nagymama megfogta a

kantárszárat, és megkérdezte Deskétől:

- Hová mész?
- Vácra, a rokonokhoz – vetette oda Deske. – Itt már voltam, most majd ott leszek.
- Itt se volt jó neked, ott majd még rosszabb lesz, mert semmi sincs – mondta nagymama.
- Szállj le a lóról, vidd ki holnap a vásárba, add el, az árából vegyél építőanyagot, és rakj magadnak egy rendes házat. Akkor majd hozzád megy feleségül a Dobó Piri, úgyis tudom, hogy az a bajod.

Három hónap múlva Deske meg a Piri megtartották az esküvőjüket.

Hát ha olyan messze földön híres esze van nagymamának, akkor most segítsen Kati gondján!

Kinyitotta az iskolatáskáját, az olvasókönyv lapjai közül előszedte a levélpapírt, amely még Böske nénitől származott. Sánta bácsival elcserélte egyszer egy szál sárga rózsáért, Sánta bácsi visszaadta neki, mert azt mondta, nincs egyetlen ember sem a földkerekségen, akinek ő levelet írhatna. Kati ölébe tette a kemény fedelű olvasókönyvet, arra a sokat vándorolt levél papírt, és egy piros ceruzával – csak a piros ceruzának volt hegye – rávéste a szöveget. A levél így hangzott:

Drága jó nagymamám!!!

Az a ronda rudi elvete a szerepemet és már nem lakik nálunk, ha ma se aggya vissza nem tudom mit csináljak. Mit? It az utcán sok lovaskocsi jár, úgy mint othon csak a lovak nagyobak és egyáltalán nem fényes a szőrük. A rudi négykor jön ki a gyárból. Kezeit csókolja unokája Kati.

Nagymama akkora betűkkel válaszolt, hogy három sorral teleírt egy egész oldalt. Ez a három sor pedig azt tartalmazta, hogy ő mindig tudta, hogy a Rudiból semmi se lesz, mert olyan, mint a nagyapja, Kati pedig úgy hiányzik, hogy minden éjjel róla álmodik.

Sós doktor csak bólintott a levél láttán, és folytatta az írást.

– Felírtam neked vitamint – nyújtotta a receptet. – Háromszor naponta két szemet szedjél. Hétfőn mehetsz iskolába.

Kati állt a rendelő közepén.

– Apád majd kiváltja a patikában.

Kati meg se moccant.

– Nincs pénzetek? Adjak?

Kati a fejét rázta, és nem mozdult.

– Ugye, tudod, mi a recept?

Kati bólintott, és még mindig nem indult az ajtó felé.

– Kell még valami?

– A róka...

– Micsoda?

– Hadd nézzem meg a rókát! – könyörgött Kati. – Nem nyúlok hozzá, csak megnézem.

– Miféle rókát?

– Hát a doktor bácsiék rókáját.

– Nincs nekünk, gyermekem, semmiféle rókánk.

Kati nem merte tovább erőltetni a dolgot. Keserű szívvel indult kifelé. Hogy féltik ezek azt a rókát, pedig ő igazán nem enné meg!

Sós doktor Kati után pillantott az előszobába, hogy nem jött-e azóta páciens. Csodálkozva látta, hogy még mindig ott áll a fogas előtt, és a felesége szörmegallérját bámulja. Aztán elrohan, és úgy bevágja maga után az ajtót, hogy csak úgy döng. Mi ütött belé? Sós doktor még egyszer a szörmére nézett.

A róka!

14.

Már mindenki a tanulmányi versenyről beszélt az osztályban, még a Lófogú is megfogadta, hogy számtanból és nyelvtanból hármásra javít. Javít! Mert egyesre állt.

Katival is kell valamit csinálni, mert nem valami rózsásak a kilátások, már ami a félévi bizonyítványát illeti. Azért a dolog nem reménytelen, még egy hónap hátra van...

Foglalkozni kell Katival. Ha valaki háromszor hetenként együtt tanul vele, komoly eredményt érhet el. Ki tanuljon Katival?

Fetter Ági, hiszen ő már olyan „hathatósan” támogatta.

Kati meg akarta mondani, hogy inkább a Copfos vagy a Kladek, de aztán nem szólt egy szót sem; igazán szép tőlük, hogy törődnek vele, ne gondolják, hogy még válogat is.

Holnap délután háromkor Ági elmegy Katiékhoz.

Kati lóhalálában hazanyargalt. Éppen csak hogy beszaladt Etukához, hogy köszönjön neki, nem is vásárolt semmit, majd esznek hagymás tojást, Laki néni különben is fánkot süt estére az egész családnak. Kati rögtön takarításhoz fogott. Két órára már minden ragyogott.

Fél háromkor a kilincseket is megpucolta.

Háromkor a mama égszínkék sálját rátette az asztalra terítőnek.

Fél négykor összehajtogatta, és inkább odakészítette a füzeteit, hogy ha jön a Fetter, mindjárt tanulhassanak.

Négykor kiszaladt a konyhába, és kezet mosott, úgy izzadt a tenyere az idegességtől.

Fél ötkor hazajött a papa, és nagyon csodálkozott, hogy Kati egy széken ül, és az ablakot bámulja.

Ötkor elrámolta a füzeteit.

Fél hatkor kiment a Sánta bácsihoz a sarokra,

Már régen nem ült a járdaszegélyre Sánta bácsi falába mellé, mert egyszerűen odafagyott volna. Sánta bácsi nem árult virágot; a bádoggal fedett asztalon fényes, piros almahegy magasodott. Az asztal oldalába vert kampósszögön sem rózsaszínű selyempapírosok szorongtak többé, hanem barna zacskók. Kati nem szerette, hogy Sánta bácsi almát árul, pedig mindig kapott egyet, ha odaállt melléje. Mégse szerette. A virágoknak sokkal jobban örült. Valószínűleg Sánta bácsi is, mert mióta almák váltották fel az őszirózsák helyét, azóta még mogorvább lett. Sokszor egy félórát is ott ácsorgott Kati anélkül, hogy Sánta bácsi egyetlen szót szólott volna. Azelőtt néha mondott valamit. Leginkább a virágokról. Egyszer elmesélte Katinak, hogy van olyan virág, amelyik gyógyítani tud. Sűrű erdőkben terem, nagy levelek árnyékában megbújva. Ha egy mérges kígyó megcsípi az embert, ilyen virágot kell keresni, a seb helyét bedörzsölni vele, és a halálos kígyóméreg ártalmatlanná válik. Kati nagyon szerette Sánta bácsi meséit. Olyan fa is van, amelyik száz évben egyszer virágzik, és aki megláthatja a virágait, az egész életében boldog lesz. Meg a kaktuszok! Rengetegféle kaktusz van; olyan is, amelyik egyszerűen átalakul. Ha piros földbe ültetik, piros lesz, ha sárgás homokba, megsárgul, ha apró kavicsokat szórnak köréje, ő is olyan lesz, mintha nem kaktusz, de apró kavics volna. Meg a légyevő virág! Kati úgy szerette volna ezt még egyszer hallani, de Sánta bácsi egy szót sem szólt. Csak köhögött néha, zihálva vette a levegőt, és dühösen nézett azokra, akik megálltak az almahegy előtt. Nem is vásárolt tőle egy lélek sem.

Kati álldogált még egy darabig, aztán hazament.

Másnap Fetter, mikor Kati megkérdezte, miért nem jött el hozzá, azt felette: „Ja?” Megrántotta a fejét, és már majdnem faképnél hagyta Katit, mikor valami eszébe juthatott, mert így szólt:

– Inkább te gyere hozzánk. Majd szólok az anyukámnak.

Kati megszédült a boldogságtól. Mégiscsak rendes lány ez a Fetter, elhívja magukhoz. Kér majd Sánta bácsitól néhány szál öreg őszirózsát, és elviszi neki. Igaz, nincs is már rózsája Sánta bácsinak! Nem baj, az alma is jó!

– Holnap nem... , holnapután balettórám van, tudod mit, gyere szombaton! – mondta Fetter, és eliramodott, mert földrajzóra lesz, és ő a térképfelélős.

Igaz, ami igaz, Kati szombatig kezébe se vett egyetlen könyvet se, mert majd a Fetternél mindent megtanul. Kizárólag egy „mértani testet”, azaz egy kockát ragasztott össze keménypapírból, amire adott is nyomban egy ötöst Györgyi néni, mert Katié volt a legszebb.

Sanyónak is tetszett otthon, Kati este megmutatta neki, és megkérdezte:

– Mit gondolsz, mi ez?

– Kocka – vágta rá nyomban Sanyó.

– Fenét! – diadalmaskodott Kati. – Mértani test. Sanyó alaposan szemügyre vette, aztán kijelentette:

– Kocka.

– Györgyi néni jobban tudja, mint te, ez mértani test. Sanyónak nem volt kedve vitatkozni. Vállat vont. Neki

igazán mindegy. Egészen olyan ez a kocka, mint egy kocka, de ha a Györgyi vagy milyen néni másképp nevezi, úgy is jó. Sanyót különben is más foglalkoztatta: cipőt akart magának venni, már ki is nézett egy gyönyörű sárgát, éppen olyat, mint amelyet ünnepkor Dobó Sanyi viselt, de a papa nem engedte megvenni. Azt mondta, vásároljon egy tisztességes barna fűzős cipőt. Biztosan a Laki néni uszítja. Az a Laki néni már mindenbe beleszól! Azért, mert az ingeit a múltkor megfoltozta ...

– Mértani test, mértani test – énekelte Kati, és körbeugrálta az asztalt. Kitáncolt a konyhába, s a ládából előkereste a gombos dobozát. Félretolta a mértani testet, és az asztalra borította a tartalmát. Egy-egy gombot kiemelt a kicsiny kupacból, és sokáig nézegette. A nagy lilát, amelyet már régen a szekrényben, a papír alatt talált, a világosság felé tartottá: áttetsző rózsaszínné vált a fénytől. Egy kis kövér barna gombbal mosolyogva nézett farkasszemet: szakasztott olyan volt, mint a Györgyi néni férje. Nagy hasú. Egy fehér gyöngyház a holdra hasonlított, még a sötétebb foltocskák sem hiányoztak róla. A kedvence egy lapos, piros gombocskára volt: ha eltartotta magától, s behunyta a fél szemét, úgy látta, a piros mosolyra húzza a száját. A pirossal ugratni is lehetett. Kati letett egy gyufáskatulyát, azt mondta, „hopp” – s a kis piros átlendült a skatulyán. Az aranyszélűt nem szerette, pedig ha valami aranyszélű, az már igazán szép. Egy barna kabátgombot kiemelt a kis halomból. A felső szélét rovátkákkal díszítették, s nagyra vájt lyukai, mint egy szempár, úgy néztek Katira. Az ujját végighúzta a rovátkákon. „Olyan, mint én – gondolta – , kócos.” Ezt az egyet betette a tolltartójába, a többi pedig beseperte a dobozba. De nem rakta vissza a ládába. Minek? Holnap úgyis szombat...

Laki néni pörölt vele:

– Ha ezt a kis főzeléket nem eszed meg, nem kapsz a vasárnapi túrós lepényből!

Kati ugyan imádta a túrós lepényt, de a főzeléket nem tudta megenni. Pedig olyan éhesen jött haza, hogy mindjárt bekopogtatott Laki nénihez. Mert most már csaknem mindennap főzött nekik.

Mikor kimerte a tányérba az ételt, akkor jutott eszébe, hogy ma Fetterékhez megy. Ettől a gondolattól nem tudta megenni a főzeléket, hiába fenyegetőzött Laki néni.

Becsomagolta a gombos dobozt egy újságpapírba, keresett hozzá spárgát, és a papa akármennyire veszekedett is, nem volt hajlandó otthon maradni a tüzet fűjni – mert persze a Sanyó megint nedves fát hozott – , hanem sürgősen elrobgott. Nem várhatja a Fettert!

Azt hitte, kiugrik íve a helyéről, mikor meglátta a fényesre puolt réz névtáblát: „Fetter

Ágoston”. Ágoston. Azért furcsa, hogy egy olyan kis embert, mint a Fetter bácsi, Ágostonnak hívjanak! Becsengetett. A gyomrában visszhangzott a csengő hangja. Szívdobogva várta, hogy kitaruljon az ajtó, s ő átléphesse a küszöböt. Biztosan Fetteréknek is van olyan porcelán táncosnőjük, mint a Zsiga doktoréknak. Visszafojtotta a lélegzetét, hogy hallja, nem jönnek-e ajtót nyitni. Nem jöttek.

Kati újra csengetett; most már nem olyan aprót, félénket, mint az előbb, hanem hosszasan rajta tartotta az ujját. Semmi válasz. Kétszer egymás után ismét megnyomta a gombot, hátha nem hallották az előbb. Olyan némaság válaszolt, mintha lakatlan szigetre tévedt volna.

„Nincsenek itthon!” – döbrent Katiba a gondolat, és úgy érezte: hidegvizes ruhát terítettek a szívére.

Elkeseredetten, dühödten verte, tépte, marta a csengőt. Az jajongva, sikoltva követelőzött.

Egy néni dugta ki a fejét a szomszéd ajtón.

– Megbolondultál? — kérdezte.

Kati nem tudta, mit válaszoljon, mert arra a kérdésre, hogy megbolondult-e; nem lehet se igennel, se nemmel felelni. A néni folytatta:

– Nem látod, hogy nincsenek itthon? Mindjárt ebéd után elutaztak Fótra az öregasszonyhoz. Mindig ott vannak szombat-vasárnap.

Katinak a Lenin körúton, a késesbolt kirakata előtt jutott eszébe, hogy legalább köszönni kellett volna a néninek.

Megmondja, hogy inkább a Copfossal tanul most, így csak elveszthetik a tanulmányi versenyt, s akkor persze mindent ráfognak. Megmondja a Györgyi néninek! A Fettert a múltkor is hiába várta, szombaton pedig a nagymamájához ment, és megint elmaradt a tanulás.

Györgyi néni hétfőn hiányzott. Az igazgató bácsi egy ős hajú tanítónővel jött fel az osztályba, azt mondta, Györgyi néni megfázott, Ilonka néni helyettesíti, viselkedjenek rendesen.

Ilonka néni soha senki nem látta, nyilvánvaló, hogy valamelyik másik iskolából jött. Megkérdezte, hol tartanak nyelvtanból, számtanból. Fetter felállt, és az éneklő hangján mindent pontosan elmondott, pedig az ős tanító néni az egész osztályt kérdezte.

Igaz is, Fetter nyolc előtt odament Katihoz azzal, hogy nem tudta, hogy Fótra mennek délután, majd valamelyik nap megkezdik a tanulást, csak Kati ne szóljon senkinek.

– Ugye, nem mondd meg? – kérte Fetter. Kati habozás nélkül válaszolta:

– Nem.

Az első óra meseolvasással telt; Fetter hiába hadarta el a számtant meg a nyelvtant, Ilonka néni mégiscsak mesét olvasott.

A szünetben a Lófogú mondta is:

– Ez jobb, mint a Györgyi néni, mert az mindig feleltet. Kati hevesen tiltakozott, még bokán is rúgta kicsit a Lófogút, pedig Györgyi néni tényleg mindig feleltetett.

A következő órán történelmet magyarázott Ilonka néni, nagyon unalmasan, pedig ha Györgyi néni beszélt a török időkről, a magyar vitézek harcairól, a légy zümmögését is meg lehetett hallani. Most senki sem figyelt, Kati szerint Ilonka néni se. Úgy beszélt Eger vár ostromáról, mintha közben egészen másra gondolt volna.

A botrány a nagyszünet után tört ki.

A tanrend szerint rajzóra következett. Fetter kikészítette a színes krétákat, mert a krétafelelős ugyan a Zoltánka Mari, de mindenki tudja, hogy Zoltánka milyen ügyetlen. Kladek volt a hetes. Vizes szivaccsal letörölte a táblát – Nemes Kató egészen összefirkálta a szünetben, rárajzolta az iskolát olyan élethűen, hogy még a muskátlik is ott virítottak az ablakokban. Mire bejött Ilonka néni csöngetés után, már minden a helyén volt, csak a tábla maradt kissé maszatos, mert Kladek szétmázolta a krétarajzot, ami nem látszódott, csak mire megszáradt a tábla. Viszont mire

megszáradt, már bent volt Ilonka néni, és azt mondta: „Üljetek le.” Egy cserép virágot állított az asztalra, hogy azt rajzolja le mindenki. Kezébe vette ő is a zöld krétát. Akkor vette észre, milyen a tábla. A középső padsor felé intett:

– Gyere, töröld le rendesen.

Zoltánka Mari készségesen felpattant.

– Nem te – szól rá Ilonka néni – , a másik.

Nemes Kató már indult is volna, mert ő ült Zoltánka mögött, s azt gondolta, a felszólítás neki szól.

– Nem – mondta türelmetlenül az ősz tanító néni – , az utolsó padból, az a kis cigány.

Az előbb még mindenki a ceruzákkal zörgött, hegyezőt kértek egymástól, színeseket cseréltek; most hirtelen minden elnémult. Vészjósló csend borult az osztályra.

Ilonka néni türelmetlen hangja törte meg a csendet:

– Nem hallod? Gyere már!

Kati indult volna, fejét a válla közé húzta, mint otthon, a Fő téri cukrászdában, mikor Margitka kidobatta. Az a félig-meddig elfelejtett, keserű, menekülő érzés fogta el, ami már annyiszor, néha még álmában is megrohanta.

De nem került sor arra, hogy valóban elinduljon. Vértörő arccal felpattant Kladek. Honnan vett magának ekkora bátorságot?

– Ilyet ne tessék mondani a Katira, hogy cigány, mert az olyan, mintha valami rosszat tetszene beszélni róla!

Valósággal kiabálta a szavakat.

– A Kati ugyanolyan gyerek, mint mi vagyunk – állt fel nyomban Copfos is.

– Csak szebben énekel! – visongta Rózsa Ildikó, akitől igazán nagylelkűség volt az elismerés, hogy valaki jobban énekel, mint ő.

Nemes Kató úgy magasodott Kati elé, mint egy meszelőrúd. A meszelőrúd egyre kisebb lett. Kató kiment a táblához, fogta a nedves szivacsot, és nagyon elszánt arccal törölgetni kezdett. Nem szólt egy szót sem, mert hiszen kuka ez a Nemes, de a kemény, kurta mozdulataiban benne volt, hogy nem hagyja Katit dolgozni, ha már így megalázták.

A Lófogú is zúgott, a párja, a Tizedes meg ezt hajtogatta:

– Disznóság, disznóság!

Sasadi, ez a kis tökmag is nyelvelni kezdett:

– Ilonka néni nem tudja, hogy minden gyerek meg minden felnőtt egyforma?

Már mindenki beszélt, kiabált, magyarázott, csak Kati hallgatott. Patakozott szeméből a könnyek. Nem tudta volna megmondani, hogy miért, mert mikor az új tanító néni olyan csúnyán megszólította, nem sírt. Csak most, hogy az osztály...

Az osztály!

Ilonka néni vérvörös arccal állt a dobogón. Megpróbált úrrá lenni a lármán, pissegett, tapsolt, de senki sem ügyelt rá. Még csöngetéskor is háborogtak, az ősz hajú tanító néni pedig olyan sietve hagyta el a dobogót, mintha kergetnék.

Katit körülvették a gyerekek. Copfos kölcsönadta a zsebkendőjét, és hangosan, hogy mindenki meghallja, azt mondta:

– Ne bőgj, Kati, hiszen te a mi gyerekünk vagy!

15.

Kiosztották a félévi bizonyítványt.

Ez volt a nagyobbik baj.

A kisebbik baj Györgyi néni zöld retikülje volt, amelyről sose tudta, hogy a tanáriban, vagy az

osztályban hagyta-e. Most különösen izgatta Györgyi nénit a retikül, mert a tanáriban nem találta, az osztályban sem maradt, leküldte hát Katit, nézzen szét még egyszer.

Kati azzal jött vissza, hogy beszélt Lujza nénivel, ő látta, hogy Magdi néni bezárta a szekrénybe az igazgató bácsi szobájában. Györgyi néni ugyan furcsállotta a dolgot, de ha így történt, hát rendben van, s tovább magyarázott a köteles szülői tiszteletről, mivelhogy osztályfőnöki órát tartott éppen.

Szünet után Lujza néni feljött az osztályért, hogy levezesse őket a tornaterembe.

Kati el is felejtette, hogy tornaóra lesz.

Györgyi néni örömmel fordult a tornatanárnőhöz;

– Hallom, Magdi elzárta a táskámat?

– Mért zárta volna el?

Kati szorongva figyelte a beszélgetést, s már nem is csodálkozott, mikor Györgyi néni szikrázó szemmel magához intette:

– Kati! Te hazudtál!

Igen, Kati meséjéből egy árva szó sem volt igaz. Lement a tanáriba, körülnézett, a táska sehol. Most mit csináljon? Ha visszamegy azzal, hogy nem találta, Györgyi néni még inkább kétségbe esik. Előbb-utóbb úgyis előkerül, hiszem eddig is előkerült, valahányszor csak elhagyta, legjobb, ha nem idegeskedik miatta. De most hogyan magyarázza meg Györgyi néninek, hogy ő nem bosszúságot, hanem örömet akart szerezni neki?

Nem magyarázta meg sehogy, és Györgyi néni csak akkor enyhült meg, mikor előkerült a táska: a portán hagyta, mert egy anyuka megállította, és hogy ne kelljen fogni a dolgozatfüzetekkel súlyosbított retikült, betette a portásfülkébe.

Azért valamit kitalálhatott Kati gondolataiból, mert mielőtt hazamentek, odaszólt neki:

– Te csodabogár! Tanulmányt lehetne írni rólad!

Szóval a táskaügy hamar rendbe jött, de a bizonyítvány...

Alapjában véve nem is a bizonyítvánnyal volt baj, mert semmiből sem bukott meg, s ettől a papa annyira meghatódott, hogy adott öt forintot Katinak. Laki néni mogorván nézte az értesítőkönyvecskét, de igazában nem haragudott, mert túrós csuszát csinált ebédre. Etuka egy marék csomagolt kockacukrot vett elő a kasszából, a százasok mellől. Ennyi cukrot Kati is túlzásnak találta a csupa kettes-hármas bizonyítványért, de aztán kiderült, hogy Etuka sem azért adta. Búcsúajándéknak szánta, mert áthelyezik; holnaptól kezdve a zuglói Tulipánban dolgozik, így aztán ezentúl csak ritkán láthatják egymást. Kati nagyon nekibúsult volna, ha nem foglalta volna le teljesen az a szomorúság, hogy az osztály elvesztette a tanulmányi versenyt.

És még Fetter is szemrehányást tett értet Azt mondta a többieknek, hogy Katinak kellett volna jönni, hogy tanuljanak, ő nem futkoshat utána.

Copfos se vette védelmébe, Kladek se, mert ami tény, az tény.

– Csalódtam benned – mondta Copfos magasra emelt fejjel, zengő hangon.

Laki néninek volt egy könyve, a „Magányos szív”. Néhanapján felolvasott belőle részleteket. Egy grófkisasszonyról szólt, akit grófi atyja elüldöz a háztól, Kati nem értette pontosan, miért, és a szegény kisasszony egyedül maradt a szenvedéseivel. A kegyetlen atya is ezekkel a szavakkal üzte el a lányát: „Csalódtam benned!” Ugyanígy mondhatta, ahogyan a Copfos.

És az ő szíve most megint magányos marad?

Lehetséges, mert kisdobos-raj gyűlésen úgy döntöttek, hogy nem vonják be Katit az úttörő-előkészületekbe. Május elsején lesz az úttörőavatás, Katira, úgy látszik, még mindig nem lehet számítani. Április elején tartják az előkészítő túrát, természetesen ebből is kimarad Kati, de ha az év végi bizonyítványa jó lesz, jövő esztendőben ő is úttörő lehet. A túrával kapcsolatos kérdésekről Fetter beszélt, őt bízták meg a túra szervezésével. Úgy gondolja, menjenek fel a

Hármashatár-hegyre. Hányan is lesznek? Ha nem hiányzik senki, harmincöten. Kati nem jöhet, nem is kisdobos, és Zoltánka Mari sem, aki szintén nem viselhet kék nyakkendőt.

Sokáig Kati se tudta, hogy a Zoltánka nem kisdobos. Csak a múltkor derült ki...

Utolsó óra után Fetter a dobogóra állt, és kihirdette, hogy a kisdobosok maradjanak itt, mert tízperces rajgyűlést tart Tábori Emő. Kati egyszer már látta Táborit, aki felsős és rajvezető, s akiről azt beszélik, hogy színházban is szerepelt már. Nem volt elragadtatva tőle; azt hitte, aki színházban fellép, az okvetlenül szép, olyan, mint egy tündér, karcsú és légies. Tábori határozottan dundi volt.

Kati gyorsan beledobált mindent a táskájába. Ma délután Laki néni megtanítja vasalni. Ágyneműt vasalni könnyű, és akkor Kati segíthet neki.

Mindenki maradt, csak Kati száguldott le szélesebesen a lépcsőn.

Az első emeleti fordulónál észrevette Zoltánka Marit. Háttal állt, az ablakhoz tapasztotta az arcát, úgy látszott, az udvart kémleli. Mit keres ez itt, mért nincs a rajgyűlésen? Kati váratlanul rántotta meg Zoltánka vállát, amitől a kislány félig megfordult.

Zoltánka szeme vörös volt a sírástól.

Gyorsan visszafordult, hogy se Kati, se a lépcsőn szaladgáló gyerekek ne lássák a könnyeit.

- Mi bajod? – kérdezte Kati.
- Semmi.
- De igazán ...
- Hagyjál békén!

Kati egy darabig tanácstalanul állt Zoltánka mögött, nézte, hogy nyomkodja a szeméhez gombóccá gyúrt zsebkendőjét, aztán szó nélkül átkarolta a vállát, és húzta magával. A portásfülke melletti sötét kis beugróbába cipelte, ott, mint egy seprűnyelet, odatámasztotta a falhoz az ellenállás nélküli kislányt, szembefordult vele, és újra megkérdezte:

- No, most mondd el, mi bánt.
- A rajgyűlés – sírta Zoltánka, s a zsebkendőgombóccal csaknem kinyomta a szemét.

Kati el nem tudta képzelni, mi lehet a rajgyűlésen sírni való, megvárta hát, amíg Zoltánka megnyugszik kissé, és el tudja mondani.

- Nem vagyok kisdobos – nyögte ki végül, és úgy felzokogott, hogy Kati szíve összeszorult.
- Kidobtak? – kérdezte részvétellel.

Zoltánka a fejét rázta.

- Nem vettek fel?

Zoltánka megint csak tiltakozott, majd fel-felcsukló hangon azt mondta:

- Nem engedett az anyukám.

Zoltánka még mindenfélét elbeszélt Katinak a sötét beugróbában, de őszintén szólva Kati nem sokat értett az egészből. Zoltánka Mari édesapja református lelkész volt egy dunántúli kis faluban, szigorú, szótlan ember. Mari csak halványan emlékszik rá. Mert meghalt, s az édesanyjával együtt a lelkész nővéréhez költöztek Pestre. Zoltánka néni mindig őrá hivatkozik, aki halálos ágyán meghagyta, hogy Marikát istennek tetszően kell felnevelni. Azért nem lehet Zoltánka kisdobos, mert a néni szerint az nem istennek tetsző. Hát mi tetszhetik istennek? Talán az, hogy itt most kisírja a lelkét a nagy bánattól, mert mindenki ott maradt, csak neki kellett kikullognia az osztályból? Vagy talán az, hogy a mikulási műsorban sem engedte szerepelni az anyukája, pedig úgy volt, hogy táncolni fog. Ezt akarta a szigorú, szótlan lelkész abban a dunántúli kis faluban, mielőtt örökre becsukta a szemét? Ha most kinyitná, és meglátná az izgatottan suttogó, remegő, dagadt szemű kislányt, vajon mit szólna?

Zoltánka már nem sírt, jól kipanaszkozta magát, és megnyugodott.

Katit meg elfogta a szomorúság. Pedig olyan vidáman ügetett ki előbb az osztályból; örült a

délutáni vasalásnak, már az arcában érezte a tiszta, nedves ruha felcsapó gőzét.

Hát olyan nagy baj, ha az ember nem kisdobos?

Bizony nagy baj. Kati csak most érezte igazán, mikor közölték vele a rajgyűlés határozatát, miszerint nem fogják felavatni, és a túrán se vehet részt. Kladek mondta neki a nagyszünetben, s rögtön utána hozzátette:

– De azért együtt tanulunk. Majd én utánad megyek, ne félj, és megfogom a füledet.

Kladek betartotta ígéretét, Copfos kíséretében megjelent Katiéknál, s addig el se mentek, amíg mindhárman nem tudták a másnapi leckét. Néhányszor Copfosékhöz is beállítottak, a kontyos néni habos kakaóval várta őket, s Kladekéknál is találkozott a kis tanulócsoport.

Kladekékhöz nagyon szeretett felmenni Kati. Eleinte annyira izgatta, hogy nem is tudott odafigyelni a gyermek Rákócziról szóló olvasmányára. Pedig Rákóczi már kora ifjúságában...

Kati a szomszéd szobából átszűrődő hangokra figyelt: „Mosolyogni tessék, a fejet kissé oldalt, kérem, nyálazza meg a száját. . – ”

Addig nem is nyugodott meg, felőle a gyermek Rákóczi csinálhatott, amit akart, amíg Kladek Pisti át nem vitte a másik szobába, Kladek Károly fényképészeti műtermébe.

A szemüveges fiatalember, aki az előbb megnyálazta a száját, és utána hat levelezőlapot rendelt, már elment, Károly bácsi is kibújt a fekete kendő alól, s megígérte Katinak, ha kevesebb dolga lesz, majd lefotografálja. Még meg is kérdezte:

– Milyen képet szeretnél? Ülőt? Állót? Vagy a nagy labdával?

Kati nem akarta elhamarkodni a választ, alaposan körülvizsgálódott a szobában; nem kerülte el figyelmét sem a pöttyös labda, sem a kis török mintás zsámoly, amelyre hosszú hajú lányokat szokott ültetni Károly bácsi, és ábrándos tekintetüket a plafon felé irányítja, sem a virágállvány a pompázatos művirág csokorral. Egy bamba képű sárga mackó is unatkozott a sarokban, nyilván arra várt, hogy egy ugyancsak bamba képű kisfiú karjából belebámuljon a fényképezőgép lenséjébe. Kati mindjárt elfordult a mackótól. Utálta a mackókat. Ha elefánt lenne, az egészen más ...

A falakat fényképek borították, egy tenyérnyi üres hely se maradt. Volt itt minden, még fekete fátyolos spanyol hölgy is, aki igéző mosolyát egy legyező mögé rejtette; fehér ruhás kislányuk, fejükön apró mirtuszkoszorúval, hosszú, vékony botlábukon térdharisnya; egy öreg néni, a nyakán keskeny szalag. Kati megkérdezte:

– Ezt a nénit meg akarják fojtani?

– Dehogy – nevetett Károly bácsi – , régebben ez volt a divat, hogy ne látszódjon az öregasszonyok nyakán a ráncos bőr. Ezeket még az apám fényképezte, Pisti nagypapája.

Kati érezte, hogy elérkezett a választás pillanata, meg kell mondania, milyen képet szeretne. Egy aranykeretes fotográfiára mutatott.

Károly bácsi akkorát nevetett, hogy Kati félénken odébb húzódott.

Fehér ruhás, hosszú fátyolos menyasszonyi kép volt.

Györgyi néni nem értette a dolgot. Nagyon örült, de nem értette. Kati feleletei egyre javultak, odafigyelt az órán, néha-néha még jelentkezett is. Számolni határozottan jól számolt. Főleg fejben, a táblánál már kevésbé. Ha kihívta, és felolvasta a szöveges példát, Kati egy fél percig gondolkozott, és kivágta az eredményt. Felírni viszont még nem tudta, s alig lehetett megmagyarázni neki, hogy a példákat azért kell írásban kiszámítani, hogy lassanként elsajátítsák a matematikai gondolkodást, s ha majd olyan feladatokkal találkoznak, amelyeket képtelenség fejben kiszámítani, értsenek az írásbeli megfejtéshez. Az olvasás meg nyöszörögve ment, a nyelvtan se volt valami híres, földrajzból viszont csaknem mindig jól felelt. Mi történt Katival?

Csak Copfos meg Kladek tudta, s ők már azzal is tisztában voltak, hogy régebben mi *nem*

történt Katival, vagyis hogy Fetter csak ígérgette a segítséget, de nem lett belőle semmi.

Kladek mindjárt ki akarta tálalni a dolgot az osztálynak, de Copfos lebeszélte róla.

– Fetter kisdobosmunkának vállalta, hogy együtt tanul Katival, úgy illik, hogy rajgyűlésen mondjuk meg.

A legközelebbi rajgyűlésen elfelejtették.

A rákövetkezően egész idő alatt játszottak.

Utána csak a kirándulásról esett szó: mindenki hozzon hátizsákot és kulacsot. A két Örs – a lányoké, a Lepke Örs, és a fiúké, az Oroszlán Örs – külön-külön utasítást fog kapni, milyen útvonalon közelítse meg a célt, a hármashatárhegyi tisztást. Harmincöten mennek, mert Zoltánka és Lakatos...

Igen, a Lakatos...

Kladek feltartotta a kezét, de Tábori Emő azt mondta, most nem érnek rá semmiféle más ügyre, csak az szóljon, akinek a túrával kapcsolatos mondanivalója van. Az indulás előtti nap délutánján még egy rövid rajgyűlést tartanak, hogy még egyszer megbeszéljék a tennivalókat.

Ezen a rajgyűlésen Györgyi néni is részt vett. Emő csak azt ismételte, amit mindenki tudott. Holnap hét órákor találkozunk az iskola előtt, a sípját senki ne hagyja otthon... Fetter beszédte a villamospénzt, Fetter kiosztotta a feladatokat, Fetter...

Fetter...

Kladek karja a levegőbe lendült.

– A kirándulásról? – kérdezte Emő szigorúan.

– Nem egészen, de nagyon fontos – állt fel Kladek elszántan.

– Mondd gyorsan!

– Fetter egyáltalán nem tanult a Lakatossal...

– Mi köze ehhez a rajgyűlésnek, és mi köze ehhez a túrának? – szakította félbe Emő.

– Mi köze... – hadarta Fetter is, de Kladek nem hagyta magát.

– Csak ígérgette mindig a Lakatosnak, de a Fetter önző...

– Ezt a kirándulás után beszéljük meg, most inkább a próbázásokról... – javasolta Tábori.

Kladek tétován elhallgatott.

Györgyi néni megigazította a szemüvegét. Fáradtan ült a sarokban, tegnap esett túl az elmaradt nyelvészeti alapvizsgán. Januárban kellett volna, de képtelen volt felkészülni rá, félévi bizonyítványosztás előtt azt akarta, valóban tudja az osztály az anyagot, s ki-kik a megérdemelt osztályzatot kapja. Tegnap délelőtt nagyon ideges volt, kettőre tüzték ki a vizsgát, s egy órákor fejezte be az utolsó óráját. Szédült a feje, a gyerekekkel alig lehetett bírni, mint az ördögök, olyan rosszak voltak. Így van ez mindig néhány nappal a kirándulás előtt. Csak Kati volt sápadt, a szeme karikás, és olyan csendes... Meg akarta kérdezni, mi baja, de aztán eszébe jutott az s hangok szerepe a finn-ugor korban, s amíg az osztály a táblára írt számtanpéldát másolta, addig újra átnézte a jegyzetben az s hangokat.

– Folytasd csak, fiam, mi van Katival? – szólalt meg Györgyi néni.

Kladek Pisti töviről hegyire elmondott mindent, még a szomszéd nénit is, mert Kati, amikor megengedték neki, hogy a műteremben egy percre a fekete kendő alá bújhasson, úgy érezte, hogy Pistiéknek elmesélheti az egészet.

Fetter szeplői égtek, és időnként közbekiáltott:

– Nem igaz! Nahát!

De Pisti nem zavartatta magát, jóformán lélegzetet se vett addig, amíg a végére nem ért. Aztán Fetter felé fordult:

– Ez így volt, vedd tudomásul, és te egy önző majom vagy!

Györgyi néni végre megértette, miért nem használt Katinak a Fetter-féle segítség, s mi az oka,

hogy most egyre tisztességesebbek a feleletei, egy pillanatra megjelent előtte Kati sápadt arca, karikás szeme. Most hat óra. Holnap reggel hétkor indulnak. Késő. Már semmit sem tehetnek.

16.

Copfos a „KötökSzövök” üzlet előtt állt, az iskolakapuvál szemben. Veszekedett.

– Jól van, vigyázok magamra, csak menj már haza, anyu, jönnek a többiek. Egyiket se kísérted a mamája!

– A termoszba citromos teát tettem, ha megszomjazol. . .

– Igen, igen, ott a Sasadi. . .

– Nem nyom a hátizsák, ne kapcsoljam lejjebb?

– Nem, nem, csak menj!

Copfos egy gyors puszit nyomott a mamája arcára, és átrepült a túlsó oldalra Sasadihoz.

– Csajkát hoztál? – kérdezte Sasadi.

– Nem, minek az?

– Csak úgy, én hoztam.

Copfos-mama a sarokról visszanezett. Eddig még minden évben elment ő is az osztálykirándulásra. Segített Györgyi néninek, mert harmincvalahány gyerekre egyedül vigyázni képtelenség. Kladekné is mindig velük tartott meg a Nemes Kató édesapja, aki erre a napra szabadságot, vett ki, s együtt focizott a fiúkkal az erdőben. Ma egyetlen szülő sem kíséri őket. Lassanként felnőnek ezek a gyerekek! Copfos-mama nagyot sóhajtott, és eltűnt a sarkon.

Kladek arca majd kicsattant, olyan vörös volt. Futva tette meg az utat idáig. Nemes Kató vacogott, úgy fázott: az áprilisi reggel pirosra csípte az orrát. Tábori Emő divatos, rövid bőrkabátot hordott, a lányok közül többen megcsodálták. A fiúk nem ügyeltek rá, csak Mákos Misi vetett egy macskapillantást felé, de persze nem szólt. Mákos Misi is felsős, még Emőnél is idősebb egy esztendővel. A fiúk túráját és próbázását vezeti. Mert a lányörs is külön, a fiúörs is külön teszi meg az utat a hármas határ-hegyi tisztásig. Egyszerre kell odaérniök. Útközben egy állomáshelyen megállnak, és ahogy a próbázásoknál szokás, a feladott kérdésekre válaszolni kell. Az örsöket pontozzák, s nemcsak az a kérdés, hogy a május elsejei úttörőavatáson kap-e mindegyik piros nyakkendőt, hanem az is itt dől el, hogy a Lepke örs vagy az Oroszlán örs ér el magasabb pontszámot.

Györgyi néni is megérkezett, látszott rajta, hogy nagyon sietett, s hogy valamin gondolkodik.

Lófogu azért mindenesetre lecsúszott a kapu előtti rács tetejéről, és Tizedes is félrerúgta azt a rozsdás vasdarabot, amit a járdaszegélyen próbált kiegyenesíteni.

– Indulhatunk? – kérdezte Tábori.

Fetter a lepke örsnek sorakozót vezényelt, Kladek az Oroszlán Órs élére állt. Györgyi néni tétovázott.

– Pont hét – mondta Tábori.

– Indulhatunk – egyezett bele Györgyi néni. Aztán olyan gyorsan, mintha el akarná kapni az imént kimondott szót, a levegőbe lendítette a kezét.

– Várjatok! Copfos, Kladek Pisti, mint a villám, elszaladtok Katiért. Kihúzzátok az ágyból, segítetek felöltözködni, tizenöt perc múlva itt vagytok. Ennivalót ne hozzon, majd összeadjuk.

A két gyerek eliramodott, a sorok felbomlottak, az osztály helyeslő, boldog zúgással fogta körül Györgyi nénit. Lófogu visszamászott a rács tetejére. Még tíz perc sem telt el, Kladek kerek kobakja megjelent az utcán. Utána Copfos meg Kati hajfonatai himbálóztak.

Kladek messziről kiabálta:

– Már nem aludt!

Copfos odaszaladt Györgyi nénihez.

– Tessék elképzelni, teljesen fel volt öltözve!

– Szevasz, Kati! – kiáltotta Sasadi, A Lófogú olyan vadul integetett neki a rács tetejéről, hogy majdnem hanyatt esett. Mákos Misi nem értette az egészet, de azért rámosolygott a szép fekete szemű kislányra. Emő újra megkérdezte :

– Indulhatunk?

– Most már igen – felelte Györgyi néni.

A villamoson nem történt semmi említésre méltó, kivéve, hogy Tizedes felhúzódkodott az egyik fogantyúra, mire a kalauz néni majdnem rosszul lett az ijedségtől.

– Ne tessék féltetni a Tizedest – nyugtatta meg a Lófogú – , ő a legjobb tornász.

Györgyi néni nyomban közbelépett, Tizedesnek kilátásba helyezte, hogy hazaküldi, Mákos Miskát pedig figyelmeztette, hogy a villamos is számít, az Oroszlán őrsnek írjon be egy rossz pontot. Miska Emőt figyelte, de azért elővett egy kis noteszt, és bejegyezte. Emő már ült. Fetter szerzett egy helyet, és rögtön átadta neki. Katit Copfos és Kladek fogta közre; a kisdobospróbázásokról magyaráztak. Kati percenként bólintott. Még mindig nem értette, hogy került ide.

A hegy lábánál elváltak. A lányok jobbra, a fiúk balra mentek. Kladek hivatalos arccal vezényelt, Fetter is libasorba állította a lányokat. Egymás mögött, kopasz bokroktól övezett, nedves, szétmállott levelekkel teleszórt ösvényen haladtak felfelé. A nyirkos föld szaga megcsapta Kati orrát. Mélyen beszívta a jól ismert illatot.

Mikor is érezte ezt utoljára?

Igen, egyszer titokzatos arccal ügetett hozzá a Nagyhajú. Érdekes, milyen régen nem gondolt már a Nagyhajúra! De most jól emlékszik, egyszer érte jött a Nagyhajú, és fontoskodott:

„Kitaláltam valami jót – mondta. – Pecázni fogunk” – elővett a zsebéből egy félmaroknyi zsineget és egy horgot. A zsineget otthon találta, a horgot biztosan lopta – gondolta Kati, de nem szólt, csak boldogan rohant a Nagyhajú mellett. A malomároknál kötöttek ki. Állítólag a malomárokból vannak halak. Nagyhajú szerint a Maró fogott is, igaz, hogy aprók voltak, de azóta megnőhettek. Nagyhajú letört egy ágat, rákötözte a madzagot, arra vagy húsz centivel a vége előtt könnyű libatollat szerelt – ez lesz az úszó – , a legvégére meg ráemesterkedte a horgot. Kati egy óra múlva már nagyon elunta a horgászást; a malomárok vize olyan csendes volt, mintha üveglappal fedték volna be. Hanyatt dőlt a parton, a fejét kissé oldalra fordította, hogy az arcát neki szoríthassa a nedves, jó szagú földnek. Olyan mélyen lélegezte be a tavaszi föld illatát, hogy még sokáig az orrában érezte. A Nagyhajú rikkantott egyet, Kati hirtelen felült. Valóban, az úszó elmerült. Kirántotta a horgot, s ott ugrándozott a parton egy csúf varangyos béka. Nagyhajú a zsinegénél fogva Kati felé lóbálta. Kati sikoltozott, és futásnak eredt. Az a ronda Nagyhajú még üldözte is egy darabig az utálatos békával.

– Kati! – szólt rá rosszallóan a Copfos, mert egy pillanatra elmaradt a többiektől. Lehuppant a földre, s az arcát odaszorította a nedves levelekhez. Forró bőrének jólesett a hűvös föld.

Felpattant, és tipródott ő is a csapat után.

Fetter megálljt vezényelt egy fákkal körülvett tisztáson. Györgyi néni gondterhelten méregette a földet, még nem lehet leülni rá. Szerencsére ketten hoztak pokrócot, azt szétterítették, ráfért az egész őrs, Kati szoroson Copfoshoz simulott. Olyan jó baba szappan szaga van a Copfosnak!

Emő állva maradt, s egyenként kiszólitotta a Lepke őrs tagjait. Mindenki kapott egy kérdést, Emő egy noteszben pontozta a feleleteket. Nemes Kató után Copfos következett.

– Mondj egy magyar szabadsághóst – így szólt a kérdés.

– Rákóczi Ferenc – vágta rá Copfos. Kati képzeletében megjelent egy tizenkét éves, hosszú hajú fiú, amint nevelőjével egy kertben sétál, és sírva fakad, mert bántja a haza sorsa. Úgy sír, mint Kati, mikor odaégette a rántást, s egy csepp zsír se volt otthon, hogy másikat csináljon.

– Lakatos – szólította ki Emő.

Györgyi néni közbe akart lépni, hogy Katit még ne, majd később, de aztán meggondolta magát. Hátha jól felel, s akkor túlesik a próbázáson.

– Mondj egy úrhajóst.

Kati szorongó arcát elöntötte a mosoly. Az arany léckeretbe foglalt kép még mindig ott örködött felette az osztályban. A nevető szemű, fiatal katona nézett rá először barátságosan a IV A-ban.

– Gagarin – válaszolta Kati.

Emő bejegyezte a megfelelő pontszámot.

– Fetter.

Ági fontoskodó arccal középre állt.

– A kisdobosok harmadik pontját légy szíves – adta fel a kérdést Tábori.

Fetter éneklő hangon rákezde:

– A kisdobos szorgalmasan tanul, és... – Fetter hangja elcsuklott – és segíti társait.

Senki nem szólt egy szót sem. Fetter lángoló arccal ült vissza a pokróc sarkára.

A hármas ha tárhegyi rétre pontosan egyszerre ért a két órs, s mikor Emő és Miska összehasonlította a pontszámokat, kiderült, hogy csaknem egyforma. A fiúknak csak a Tizedes villamosbeli tornamutatványával volt kevesebb.

Előkerültek az uzsonnacsomagok. Kati azt se tudta, mit egyen: Györgyi nénitől szalámis zsemlet kapott. Copfostól teát, Kertész Viola, az árulkodós Kertész, mindenáron egy szelet sajtot akart Katiba erőltetni. Kati utálja a sajtot, s úgy nyeldeste, mintha szikladarabokat kellene megennie, de ette, nehogy a Kertész azt higgye, hogy haragszik rá az árulkodásokért. Nem, Kati azt már régen elfelejtette. Nagy buzgalmában a sajt héját is bekapta.

A többiek már régen játszottak, a lányok „körben áll egy kislányká”-t, a fiúk fociztak, Lófogú egy faágon himbálózott, Tizedes pedig azon mesterkedett, hogy lepiszkálja onnan. Sasadi színültig megtöltötte földdel a csajkáját, ha már elhozta, használja is valamire; Emő is a lányokkal énekelt, aztán hirtelen kivált a körből, és egy fához szaladt, mintha észrevett volna a fatörzsön valami különöset, de a fatörzsön semmi rendkívüli nem volt, hacsak azt nem számítjuk, hogy Mákos Miska oda támasztotta a hátát; Kati pedig még mindig nem csatlakozott senkihez se. Csak állt. Néha tett két lépést Györgyi néni felé, aztán meggondolta magát, és visszasüdüngött.

– Gyere, és mondd el – intette, magához Györgyi néni, aki egy fatönkön ült, és a bicskáját, tisztogatta egy papírszalvétával.

– Tulajdonképpen semmi – vonogatta a vállát Kati.

– Azt gondoltam, akarsz valamit, de úgy látszik, tévedtem. – Györgyi néni oldalról nézett rá, s Kati meg mert volna esküdni, hogy Györgyi néni egyáltalán nem gondolja, hogy tévedett. Ennek ellenére olyan gondosan hajtogatta össze az elrongyolódott papírszalvétát, mintha ettől a pillanattól kezdve kizárólag csak ez érdekelné.

Kati a leveleket rugdosta.

– Csak azt akartam kérdezni, hogy ... hogy én is úttörő leszek május elsején?

– Szeretnél?

– Szeretnék.

– Miért?

Kati tovább rugdosta a leveleket.

– Hogy velük lehessek – mondta, és fejével az éneklő csoport felé bökött.

– Velük leszel! – bölintotta Györgyi néni, s az agyongyötört szalvétát a nagy, zöld táskájába tette.

Katinak lett igazza: Laki néni erősködött, hogy szvetter nélkül nem mehet az avatásra, egészen biztosan hüvös lesz. Kati a fejét rázta: kizárt dolog, hogy aznap, amikor úttörő lesz belőle, ne süssön a nap.

Hát persze hogy sütött! Kati meg a meleg, fényes sugarak mindig barátságban álltak egymással, még akkor is, amikor a Fő téren kilökték a sorból a Nagyhajúval együtt.

A Nagyhajú! Most megnézhetné Katit a fehér úttörő-blúzban meg a sötétkék rakott szoknyában! Igazán kár lett volna felhúzni rá azt a ronda piros szvettert, ahogy Laki néni akarta.

Az első sorban állt az udvaron, Sasadi mellett. Sasadi most sem tudott nyugton maradni, folyton izgett-mozgott, mint egy sajtkukac, pedig Györgyi néni megmondta az osztályban, mielőtt levonultak, hogy fegyelmezetten viselkedjen mindenki, mert ő elsüllyed szégyenében, ha a jövődöbéli kisdobosok, akiket szintén akkor avatnak, jobbak lesznek, mint ők. Györgyi néni oldalt állt, egy akácfa alatt, Kati meg se moccant, mert elképzelte, hogyan süllyedne Györgyi néni a föld alá, csak a szemüvege látszana ki, aztán már az sem... Megbökte Sasadit, hogy térjen észhez, ha a Lófogú meg a Tizedes nyugton marad az Oroszlán Örsben, Sasadi is kibírja, amíg rákötik a piros nyakkendő.

Az igazgató bácsi Lujza nénivel, az iskolai úttörőcsapat vezetőjével meg két ismeretlen, úttörő-egyenruhás felnőttel a dobogóra lépett. Mind a kettő nő volt, de az egyik fiús frizurát hordott. Kati azon tűnődött, hátulról hogyan lehet megismerni ezt az úttörő nénit, mikor nyugodtan úttörő bácsi is lehetne.

Megszólint a zenekar, a napfény előntötte a dobogót, az udvart, az egész világot; a fiús hajú lejött az emelvényről, középre állt, éppen Kati elé; az örsvezetők vigyázzt vezényeltek, a zenekar még mindig játszott, Kati alig mert lélegzeni, nehogy egy pillanatot is elveszítsen az avatásból.

Copfos is vigyázzt vezényelt a Lepke örsnek. Fetter kissé megrezzent, hátrakapta a fejét, de ő is vigyázzba állt.

Mert a Lepke örs vezetője Copfos lett. Így akarta az osztály. Még Zoltánka is Copfosra szavazott, egészen elfelejtette, hogy ő nem is kisdobos. Tanítás után véletlenül otffelejtette magát az osztályban. Utána pedig, mintha az égvilágon semmi se történt volna, Kladek odaszólt Fetternek:

– Te tanítsd a Katit számolni, mégiscsak te vagy a legjobb számtanos.

Fetter alig hallhatóan válaszolta:

– Hát persze – és már másnap együtt tanult Katival. A fiús hajú úttörő néni előremondta az eskü szövegét,

az egész udvar zúgta utána. Kati nagyon szomorú lett, mikor véget ért; úgy érezte, egy életem át mondta volna a többiekkel, felolvadva az udvaron zengő nagy kórusban.

Utána felmentek az osztályba. Tábori Emő mindenkinek kiosztott egy szelet csokoládét. Kati gondosan megnézte a papírját: rá volt írva, hogy fogyasztási ára: 1 forint. Mindjárt el is fogyasztotta.

Emő a tanári asztal mellé állt, és egy kis szónoklatot tartott. Ugyanazokat mondta, mint az udvaron a fiús hajú úttörő, csak Emő folyton köhintett hozzá, mint mikor az ember nem tudja egészen pontosan a földrajzleckét. Kati Emő piros nyakkendőjét figyelte, hogy milyen ügyesen kötötte; kissé behajtott a fent, a gallér alá kerülő részen, ezért nem kunkorodott fel hátul a sarka.

Emő még köhintgetett néhányat, de Kati már rég nem követte a szavait. Csak ült a padban ernyedő tagokkal. Ha valaki megkérdezte volna, mi a kívánsága, azt válaszolta volna: semmi, legfeljebb az, hogy ez a szokatlan, zibbadt boldogság sokáig tartson. Úgy érezte magát, mint kicsi korában, mikor nagyon sírt, és nagymama semmi mással nem tudta megvigasztalni, csak azzal, hogy bebugyolálta a mama égszínkép selyemsáljával. Akkor megnyugodott. Most is magán érezte a hús, sima selymet.

Csak akkor figyelt fel, mikor Emő a következő rajgyűlésről beszélt. Azt mondta, mindenki gondolkozzon az első úttörőfeladaton; ezt fogják legközelebb megbeszélni.

Mielőtt hazaindultak, Kladek lecsatolta derekáról a szíjat.

– Nesze – nyújtotta Katinak. – Ez úgyis kisdobosszój, az idén még nyugodtan hordhatod. Nekem úgyse kell, ma vesz a mamám egy úttörőövet.

Ezen az éjszakán Sanyó felébredt, annyit mocorgott Kati. Felgyújtotta a villanyt, hogy megnézze, mi baja.

Kati szeme csukva volt, mégis akkorát nyögött időnként, mintha bántaná valaki.

Sanyó megrázta:

– Mi bajod?

Kati szeme kinyílt, csodálkozva bámult Sanyóra.

– Semmi. Minek ébresztettél fel?

Nagyot nyújtózott, a takaró lecsúszott róla. Sanyó felkiáltott :

– Ó, hát ezért nyöszörögtél annyit!

Kati elvörösödött.

A Kladektól kapott vastag, kemény szíjat felcsatolta a hálóingére az este. Úgy aludt el.

Kati kétségbeesetten körülnézett. Aztán gyorsan kiszaladt a Lenin körútra. Úgy megzavarodott, hogy a másik oldalra is átrohant, nem nézett se jobbra, se balra, csak akkor torpant meg rémülten, mikor egy autó hirtelen lefékezett mellette. Csak úgy sikoltottak a fékek! A vezető, egy napszemüveges ember, dühösen kiáltott ki a kocsiablakon:

– Csak szaladsz ész nélkül! De ha elgázollak, az persze az én hibám! Legalább annyit megtanulhatnál az úttörőknél, hogyan menj át az úttesten!

Kati máskor boldog vigyorgással nyugtázta volna, hogy a napszemüveges észrevette, hogy ő úttörő, de most kétségbeesésében nem ért rá ilyesminek örülni.

Mert Sánta bácsi elveszett!

Végigkutatatta az összes sarkot, nem találta sehhol! Még a kerekeken mozgó bádogos asztala sem volt a helyén.

Kati nem tudta, hol lakik Sánta bácsi, őszintén szólva, nem volt meggyőződve róla, hogy egyáltalán lakik, mert ahányszor látta, ott ült a sarkon, és vagy almát, vagy virágot árult. Egy idő óta ismét előkerültek a henger alakú bádogedények: a múlt héten orgonája is volt, vasárnap reggel Kati segítette cipelni a nagycsarnokból. Akkor mondta Sánta bácsi, hogy ez a sarok nem jó, majd engedélyt kér a tanácstól, hogy a körút másik oldalán árulhasson. Kati ugyan azt gondolta, hogy a Sánta bácsinak mindegy, mert olyan mogorva a vevőkkel, hogy azok egyenesen félnek tőle virágot kérni, de nem szólt, mert szegény Sánta bácsit csak úgy rázta a köhögés. Majd megmondja neki máskor, hogy mosolyogni meg kínálgatni kell.

A Lenin körút túlsó oldalán is bekukkantott néhány mellékutcába, de Sánta bácsit sehhol nem találta. Legszívesebben sírva fakadt volna. Etuka sincs már. Marikához ugyan benéz néha az eszpresszóba, de az nem az igazi, mert Marika nagyon elfoglalt, éppen csak megkérdi: hogy vagy – és már kapja is a szájába a blokkokat, és siet a tálcával az asztalok közé. És most még a Sánta bácsi is eltűnt!

Hogyan jutott Kati eszébe, hogy bemenjen abba a házba, amelyik legközelebb esett Sánta bácsi árusítóhelyéhez, nem lehet tudni, mindenestre kitűnő ötlet volt, mert a kapualjban mindjárt felfedezte a bádogos asztalt egy vaskarikához láncolva. Tovább nyomozott. Ebben a házban is kell lenni egy Laki néninek, aki mindent tud, s aki felvilágosíthatja, hol lakik a Sánta bácsi. Beszaladt a keramit kockákkal kirakott udvarba. Némi irigységgel nézte a fényes, sárga téglákat: ez sokkal jobb, mint náluk a beton, mert ez télen síkos, nagyon jól lehet csúszkálni rajta, ha kissé belepi a hó. Nyáron viszont semmire sem alkalmas. Ez a gondolat megnyugtatta.

A „Házfelügyelő” felírású ajtóhoz lépcső vezetett. Nagyon előkelő lépcső, még díszes vaskorlát is szegélyezte mindkét oldalát. A „Házfelügyelő” tábla ragyogott. Laki néni ajtaja mellett nem is látszódott, úgy elszürkítette a korom. Pedig Laki néni is igényt tartott a házfelügyelői címre! Ezt Kati onnan tudta, hogy egyszer egy fiatal postás kereste biciklivel, bezörgetett és megkérdezte:

- A házmester néni tetszik lenni?
- A házfelügyelő – válaszolta Laki néni rendreutasítóan.

Kati okult a példából, s mikor kopogott, az ajtót nyitó nagylánynak azt mondta, hogy a házfelügyelő nénit keresi. Mert mindenkinek adja meg az ember azt, ami jár neki. Ha Katira azt mondják, úttörő, nagyon boldog. Annyira boldog, hogy ha figyelnének erre az emberek, s más gondjuk nem volna, folytonosan utána kiabálnának: „Hé, te kis úttörő, állj csak meg!” De hát az emberek mással vannak elfoglalva, s nem is olyan biztos, hogy mindig a szívükön viselik Kati boldogságát.

– Anya, téged keresnek – rikkantott hátra a nagylány, és figyelmesen méregette Kati piros nyakkendőjét.

– Fent be kell egy kicsit hajtani, és akkor nem kunkorodik a vége – magyarázta Kati kérdés nélkül.

- Jó tipp – hagyta helyben a nagylány, s jutalmul betessékelté Katit a konyhába.

Egy nagyon sovány asszony sebesen kavart valamit a gáztűzhely fölött. Csak éppen hátrapillantott, s már mondta is.

– Az összes gombot elhoztad? A piros bársonyt is? Mert a doktorné már megesz a pongyolája miatt. Az hiszi, nekem egyéb dolgom sincs, csak a pongyolája...

A tűzhely fölött egy keskeny polc húzódott, rajta piros pöttyös bögrék sorakoztak. Az asszony egymás után kapta le a pöttyös bögréket, s mindegyikből szórt valamit az ételbe.

- Nem a gombok... – kezdte bátortalanul Kati, de az asszony közbevágott:

– Még most se hoztad? Mára ígértem a doktornénak, csak a gombok hiányoznak! Már így is majd megpukkadt, mert szombatra akarta. De egyedül vagyok ebben a nagy házban, vice sincs, a lépcsőket is én mosom. A doktornénak könnyű, bejárónője van. Szóval mikor kapom a gombokat?

Kati szívesen odaadta volna a gombos dobozát ennek a sovány néninek, csak hagyja végre szóhoz jutni, mert így soha nem találja meg a Sánta bácsit.

– Én nem tudok a gombokról, nem azért jöttem – válaszolta, és észrevétlenül a tűzhely mellé sodródott, hogy lopva bepillantson a lábasba, amelybe szüntelenül szórta a sovány néni a pöttyös bögrék tartalmát. Vajon mit főzhet?

Az asszony hirtelen mozdulattal csapta a fedelet az edényre, és megfordult.

- Te nem a gombáthúzó lánya vagy? – kérdezte,

– Nem.

– Pedig nagyon hasonlítasz rá – mondta sajnálkozva. Látszott, hogy legszívesebben rábeszelné Katit, hogy legyen a gombáthúzó lánya, mert az nagyon finom dolog. Aztán kedvetlenül kérdezte: – Akkor mit akarsz?

- A Sánta bácsi címét.
- Kinek a címét?
- A Sánta bácsiét.

Mikor Kati az asszony értetlen arcába nézett, akkor eszmélt rá, hogy a Sánta bácsit egyáltalán nem Sánta bácsinak hívják, és hogy mi az igazi neve, arról Katinak fogalma sincs... Gyorsan elkezdte magyarázni:

- A virágáros bácsit gondolom, akinek a bádogos asztala itt van a kapualjban.

– A Horvát Dávid! – csattant fel az asszony hangja. – Végre valaki kérdezősködik utána! Mert nincs ennek senkije. Itt lakik a házban. Mióta meghaltak a fiai, meg a felesége itt hagyta, egy lelket nem láttam nála. Te rokona vagy? – meg sem várva Kati feleletét, folytatta: – Nem is értem, hogy egy ilyen öreg emberrel senki se törődik. Két éve télen is beteg volt, itt feküdt a szobájában, akár éhen is halhatott volna, ha én nem viszek neki mindennap egy kis ennivalót. Hát ti mért nem gondoztatok? Arra nem lehet számítani, hogy a szomszédok segítenek. Ezek a Gazsiék fűt-fát ígértek, mikor odaadta a másik szobáját, aztán felé se néznek. A kisebbik szoba maradt csak az öregnek, nem mondom, elég neki, de hogy senki rá ne nyissa az ajtót hónapszám. Most is...

– Itthon van? – vágott közbe Kati.

– Ó, dehogya! Még ezt se tudod? Kórházba vitték szegényt. Egyszer csak összeesett. Ott kint az utcán, a virágai mellett. Egy asszony szaladt be hozzám kosárral. Nem a mi környékünkről való, mert én itt majdnem minden asszonyt ismerek, legalább látásból. Szóval beszaladt, hogy mit csináljon, hol egy telefon, ki kell hívatni a mentőket. Magamra kaptam a ballonomat, mert fújta a szél, és rohantam ki. Addigra már egy csomó nép vette körül. Nemsokára a mentők is megérkeztek, és az öreget a Rókusba szállították. Akkorra magához tért, mondta, hogy a kerekos kocsiját intézzem el, tegyem ide a kapu alá, ahogy szoktuk, ha nem árul, és a prémes mellényét vigyem utána a kórházba, hátha hűvös lesz.

Az asszony megkóstolta az ételt egy fakanállal, s az egyik pöttyös bögréből megint belehintett valamit a lábasba. Katinak most sem sikerük felfedeznie, mit főz.

– De én nem vittem be a kórházba. Nincs nekem arra időm. Ugye, majd ha adnak egy vicit, és lesz, aki a lépcsőket mosogassa, akkor ráérek a lakók után szaladgálni a kórházba. Különben bementem volna, csak a doktorné pongyolája sürgős munka volt. Nem kell senkinek mondani, hogy varrok, mert nincs iparom. Nem is varrok, csak egy-egy darabot, de jobb, ha azt se tudják. Szegény Balog Erzsit is feljelentették, hogy harisnyákat átköt, pedig...

– Merre van a kórház? – kérdezte Kati, hősiesen belevetve magát a szóáradatba.

– Itt kimész jobbra, egyenesen nekivezet az út. A mellényét is vidd magaddal. És... várj csak!

Hosszú, hegyes orrát beledugta a lábasba, aztán újra az egyik pöttyös bögre került sorra, nagyot csattanva visszadobta az edényre a fedelet, és beszaladt a speizba. Egy cseresznyebefőttel tért vissza.

– Vidd be neki. Mondd meg, hogy üdvözlöm, és hogy amíg oda lesz, kitakarítok nála. Te hogy vagy neki rokona?

– Sehogy – válaszolta Kati, felkapta a befőttesüveget, és amilyen gyorsan csak tudta, szedte a lábát. Még az utcán is az volt az érzése, hogy a sovány asszony piros pöttyös bögrébe gyömöszölt szavakat hajigál utána.

Györgyi néni kinyitotta a szekrényajtót. Senki nem figyelt rá, csak Kati, pedig neki volt a legkevesebb oka, hogy másra figyeljen. Tábori Emő ugyanis róla beszélt, s az egész raj hol Emőt, hol Katit bámulta. Mindössze a Lófogú csúsztatott a Tizedes markába egy dugót, aminek semmi értelme nem volt, a dugó akár Lófogú zsebében is maradhatott volna. Tábori azt mondta:

– Lakatos Kati olyan szép rajmunkát javasolt nekünk, hogy azt lelkiismeretesen, becsülettel kell elvégeznünk...

„Szép rajmunka” – visszhangoztak Katiban a szavak. A lábával harangozott, és már sem Györgyi néni mozdulataira, sem Tábori szavaira nem ügyelt. Egészen más járt az eszében. Képzeletében ott állt ismét a kórterem ajtajában, a hófehérre lakkozott fához simulva. Nem mert belépni, csak szorongva figyelte a bentről hangzó beszélgetést... Akkor jutott először eszébe,

hogy szól a többieknek.

Egy borostás arcú öregember fehér vászon hálóingben éppen az ajtóval szemközti ágyon feküdt. Nyöszörögve mondta:

– Jaj, olyan nehezemre esik a felülés, pedig azt mondta a fiam, ma bejön, és megnézi, tudok-e már ülni. Magához is bejön a fia, szomszéd?

Kati fülelt, de semmi választ nem hallott. Újra a borostás arcú szólalt meg:

– Alszik?

– Nem – hangzott a felelet, és Kati megismerte Sánta bácsi hangját.

– Ne is aludjon – mondta ismét a borostás. – Kezdődik a látogatási idő, jönnek magához, maga meg alszik, mint a mormota.

Semmi válasz. Megint a borostás:

– A hetesnek mindjárt itt lesz a felesége, hogy odavan érte az asszony! A kettes mondta, hogy ma feljön a lánya Ménesiről, oda ment férjhez.

Némi csend után:

– Van magának unokája?

– Nincs – morogta Sánta bácsi.

– Nagy kár! Nincs annál kedvesebb, mint egy unoka. Én a fiam kislányát jobban szeretem, mint a három gyerekemet együttvéve. Tudja, amelyiknek mutattam a fényképét. Mért nem mondja a fiának, hogy szeretne egy unokát?

Csend.

– Hát a fia?

Kati görcsösen magához szorította a cseresznyebefőttet, mikor meghallotta Sánta bácsi hangját:

– Nincs fiam.

– Nincs? – kérdezte a borostás. – Azt mondta tegnap, hogy van!

– Volt. Meghalt.

– És a felesége?

– Az sincs.

– Hát kije van magának?

Kati belépett a kórterembe. Izgalmában akkorát köszönt, hogy mindenki meghallotta. Még sose volt kórházban. A borostás arcú kíváncsian nézett rá, s mikor látta, hogy egyenesen Sánta bácsi ágyának tart, dühösen a másik oldalára fordult. „Bolond vénember” – dünyögte.

– Itt vagyok – ragyogott Sánta bácsira Kati; a bekecset az ágy támlájára hajtotta, a befőttet pedig az éjjeliszekrényre tette. A halványzöld üveglapon csak egy piszkos kanál hevert. Minden éjjeliszekrényen virágcsokor pompázott, csak éppen Sánta bácsié maradt üres. Sánta bácsié, aki életében már annyi virágot adott másoknak...

Tábori Emő befejezte a beszédét, s mielőtt leült, Mákos Misire vetett egy pillantást. Erre az ünnepélyes rajgyűlésre Misit is meghívták. Az gyorsan szót kért, mert ha Emő ilyen okosan tud beszélni, ő se maradhat mögötte.

– Én azt gondolom – mondta – , jelentsük be a kerületnek, hogy a raj nagypajává fogadott egy öregembert. Én azt gondolom, hogy ez jó kezdeményezés, és azt gondolom...

Kati unta, hogy Mákos Misi annyi mindent „azt gondol”; inkább visszatért ismét képzeletben Sánta bácsihoz, a kórházi ágy mellé.

Az öregember felült. Nézte Katit olyan bársonyos, puha tekintettel, ahogyan a bádogedényben összehajló vörös rózsák bámulják egymást.

– Hát bejöttél? – kérdezte.

– Be – bólintott Kati, és leült az ágy szélére.

– Nem vagy éhes ?

– Nem.

– Mert van egy szelet kalácsom. A reggelihez adták. Ezzel kifogytak a mondanivalóból. Kati még egy óra hosszat ült az ágy szélén. Hallgattak. Csak akkor szólalt meg ismét Sánta bácsi, mikor egy virágos ruhás asszony elment az ágya mellett egy kancsó vízzel, és odaszólt:

– De szép unokája van!

Sánta bácsi Katira nézett, és ennyit mondott:

– Te!

Mikor Kati végigkopogott a visszhangos kórházi folyosón, azt gondolta, hogy ne csak egy unokája legyen a Sánta bácsinak: legyen neki harminchét!

Fetter is szólásra nyújtotta az ujját.

– Javaslom – mondta – , ha kijön a bácsi a kórházból, hívjuk el egy gyűlésre, hogy megismerjen minden gyereket. És ha a Lepke őr moziba megy, váltsunk neki is jegyet.

Mindenki helyeselt. Kladek azt mondta, az Oroszlán őr is elviszi moziba.

Kati se bánta, hogy Fetternek igazat adnak, mert valamelyik nap Ági behozta az emlékkönyvét, hogy Kati írjon bele. Pedig mindenki tudja, hogy Ági csak a jeles tanulókkal íratott az emlékkönyvbé.

Kertész Viola elővette az Örsi naplót, hogy egyoldalnyi dicséretet Katinak szánjanak. Ez az oldalnyi dicséret persze legfeljebb két mondatot jelentett, mert Kertész lóbetűi nagyon gyorsan betöltöttek egy lapot.

Már fogalmazták is a dicséretet, Sasadi közbekiabálta, hogy a „hathatós” szót ki ne felejtsek belőle, Tizedes beleszúrt egy gyufaszálat a dugójába, de gyorsan elhajította, hogy ő is odakönyököljön az asztalra, ahol a naplót írták, Györgyi néni pedig kijött a szekrényből, mert az előbb valósággal belebújt. Úgy látszik, megtalálta, amit keresett. Egy könyvet tartott a kezében, a papírgyűjtésből vett ajándékkönyvek közül az egyiket. Az elsőt Fetter kapta még őrsvetető korában, a másodikat most felütötte Györgyi néni, és írt bele valamit. Csak úgy, állva, a szekrény polcára dőlve, de azért Kati tudta, hogy fontos dolgot ír. Mikor megszólalt, a naplót fogalmazók is abbahagyták a zsvajgást.

– Ezt a könyvet Katinak adjuk. Egyetlen mondatot írtam bele, mert olykor egy mondatba is belefér minden...

Györgyi néni felemelte a hangját:

– „A mi Katinknak, a IV A-tól.”

Mikor Kati maga elé tette a könyvet. Copfos mellékuporodott.

– Látod? – mondta egymás után háromszor, és összemaszatolta Kati arcát a könnyeivel.

Györgyi néni pedig becsukta a szekrényajtót. Még egy ajándékkönyv maradt a polcon...

Vége

Tíz éven felülieknek

A kiadásért felel a Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó igazgatója

Felelős szerkesztő: Sulyok Magda. Műszaki vezető: Gonda Pál

Képszerkesztő: Moldova Zsuzsa. Műszaki szerkesztő Török Károlyné

35800 példány, 10 (A/5) ív, MSZ 5601-59

73.1586.66-15-1 Alföldi Nyomda, Debrecen

IF :850-e-7476